

PANORMIA IV

[*Incipiunt capitula quarti*]¹

Quarta pars continet de primatu et dignitate Romane ecclesie. De conciliis convocandis. De provincia quomodo constituenda sit. De potestate primatum et metropolitanorum episcoporum. De negotiis et causis clericorum ubi debeant tractari. De spoliatis revestiendis. De accusatione, quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas debeat vel non debeat fieri. De testibus qui et quot et quomodo et in quo negotio testificari debeant vel non. De induciis quo tempore et quanto tempore dande sint. De subterfugientibus quanto tempore et qua ratione expectari debeant. De iudiciis quales debeant esse et quando sententiam iudicii debeant proferre. De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellantium.²

¹ Incipiunt capitula quarti Tb; Incipit iiii La

² Quarta pars cont. - appellantium LaPhPrQeVm; *om.*

AdBbBdBeCaCeDbEaFbFcGcHaLdLnMfMgMhMjMkMoMqOaObOdOeOfPaPcPdPfPkPtRaSbSeSgS
ITcVoVpVqWc

Incipit liber quartus¹

De primatu Romane ecclesie, et de iure primatum² et³ metropolitanorum atque⁴
episcoporum, et de ordinatione⁵ eorum, et de sublimitate episcopali⁶

¹ Inc. - quartus Be(*after insc. to c 1*)CaEgFbHaLjMqOePdPhPk(*mg*)SITbTc; *om.* BdCeOb(*cf below*)PtPw; Liber incipit quartus Cb; Incipit liber quintus Ld; Incipit quarta pars BbGcMgWc; Incipit liber ... Od *mg.*; Incipit quartus EaOfPfPqSbVo(*after insc. to c 1*)Qe(*before capitula*); Incipit quarta pars et liber vi Pa; Pars quarta incipit RaVp; Incipit iiii Wc; *om.* OaPcPwSg(*huc usque .s. add. at head of leaf*)

² iure prim. BdCaDbLdMgPkTbTcWc; prim. iure CbLj

³ et CaCbDbFcLdLjPtTc; et de BdVo; *om.* MgPw

⁴ et Sb

⁵ ordinatione BdCbCeDbEaFcLdLjPaPkPtVoWc; ordine CaDaFbPcTcPw

⁶ De - et de sublimitate episcopali (episcoporum DbSl, apostolici Pc) *in text*

AdBdCaCbCeDbEaFbLjMgMqOb(*after insc. to c.1*)OdOfPaPcPkPtPwSITbVo, *in mg.*

FcGcLdOeSbWc; De primatu et dignitate Romane ecclesie Eg *mg.*; De - episc. *om.* Pf; De - et episcopi Tc . quartus liber *add.* Ob; De origine et constucione Romane ecclesie *add.* Pa; De dignitate Romane ecclesie RaVp; *om.* BeOaPrVm; *i.* *add in mg.* Bd

1¹*Exemplar constituti² Constantini³ imperatoris⁴*

Ex testamento constituti⁵ nostri⁶ concedimus⁷ ipsis sanctis⁸ apostolis dominis meis, beatissimis⁹ Petro et Paulo et¹⁰ per eos etiam beato Silvestro patri nostro summo pontifici et universali¹¹ urbis Rome¹² pape, et omnibus eius successoribus¹³ pontificibus qui usque in finem mundi in sede beati Petri erunt sessuri, atque de presenti contradimus¹⁴ palatium imperii nostri Lateranense, quod omnibus in toto orbe terrarum prefertur atque precellit¹⁵ palatiis. Deinde diadema, videlicet¹⁶ coronam capitis nostri, simulque phrigium¹⁷ nec non¹⁸ et superhumeral¹⁹, videlicet lorum²⁰, quo²¹ imperiale circumdari assolet collum, verum etiam clamidem purpuream atque tunicam coccineam, et omnia imperialia indumenta seu dignitatem²² imperialium presidentium, equum²³ conferentes etiam et imperialia sceptrum simulque et cuncta atque²⁴ signabunda²⁵ etiam et²⁶ diversa ornamenta imperialia, et omnem processionem²⁷ imperialis culminis et gloriam potestatis nostre. Viris enim²⁸ reverendissimis clericis in diversis ordinibus eidem sacrosancte Romane ecclesie

¹ as last cap. of Bk iii Bb

² constituti *BeEgLdOaPfTbVo; om. BbCaDaFbGcMgPc; constituti nostri FcSb; nostri Od; instituti Pt; de testamento Tc

³ Constantini *BeCaLdPfTbTc; Constantinop' Eg

⁴ Ex. - imp. BeBbCaLdMq(mg.)PfTbTcVo; om. PaPw; liber [erasure] quartus add. Db. See above for Vo.

De origine et constitutione Romane ecclesie add. Pa; i in mg. Be²

⁵ vel Constantini add. ss Gc²

⁶ Ex - nostri om. Pt

⁷ concedimus *CaMgPfPkTb; decrevimus Tc

⁸ sanctis *CaPfTbTc; om. Mg

⁹ beat. *CaEgMgPfTb; om. Tc

¹⁰ et *TbTc; om. BeCaMgPfVo

¹¹ -ali *BeMgPfTb; -alis CaTc

¹² Rome *CaPfTbTc; om. Mg

¹³ eius succ. *BeCaEgPf; succ. eius TbTc

¹⁴ contradimus *BeCaPfTbVo; tradimus GcMg; concedimus Tc

¹⁵ precellit *CaMgPfTb; precessit Tc

¹⁶ videlicet *CaMgPfTb; id est Tc

¹⁷ id est pilleum vel mitram add. in mg. Sb, ss Td

¹⁸ nec non *CaMgPfTb; om. Tc

¹⁹ -ale BeCaMgTc; -alem PfTb

²⁰ lorum *CaPfTbTc; locum Mg

²¹ quo *CaMgTbTc; om. Pf

²² corr. fr. indig- Ca

²³ equum *CaMgPcPfTb; equitum et Tc

²⁴ cuncta atque CaMgPfTb; conta atque Be; lacuna Tc

²⁵ -bunda CaMgPfTb; -banda Be; -blanda Tc

²⁶ etiam et BePfTbVo; etiam CaMg; et etiam Tc

²⁷ proc- *CaMgPfTb; prof- Tc

²⁸ enim BeCaGcPf; etiam MgTbTcVo

servientibus illud culmen singulare potentiam et precellentiam habere sancimus, cuius amplissimus noster senatus videtur²⁹ gloria adornari, id est patricios atque consules effici, necnon et ceteris dignitatibus imperialibus eos promulgantibus³⁰ decorari, et sicut imperialis militia³¹ ita et clerum³² sancte Romane ecclesie ornari³³ decernimus³⁴. Item ibi. Ipse beatissimus papa super coronam clericatus quam gerit ad gloriam beati Petri, omnino ipsa ex auro non est passus uti corona. Phrigium vero candido nitore splendidum resurrectionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici³⁵ manibus nostris³⁶ imposuimus, et tenentes frenum equi ipsius³⁷ pro reverentia beati Petri³⁸, stratoris officium illi³⁹ exhibuimus, statuantes eodem phrigio omnes eius⁴⁰ successores singulariter in processionibus⁴¹ uti ad imitationem imperii nostri⁴². Unde ut non pontificalis apex vilescat, sed magis amplius quam terreni imperii dignitas et⁴³ glorie potentia coretur, ecce tam palatium nostrum, ut prelatum est⁴⁴, quamque Rome⁴⁵ urbis et omnis Italie seu occidentalium regionum provincias, loca et⁴⁶ civitates sepe fato⁴⁷ beatissimo⁴⁸ pontifici patri nostro Silvestro universali pape contradentes⁴⁹ atque relinquentes ei vel successoribus ipsius pontificum potestati et ditioni firma imperialis⁵⁰ censura per hanc nostram divalem⁵¹ sacram et⁵² pragmaticum⁵³ constitutum⁵⁴ decernimus disponendum⁵⁵, atque⁵⁶ iure sancte Romane

²⁹ *corr. fr.* -entur Pf

³⁰ -antibus CaMgPfTb; -antes Tc

³¹ imperialis militia BeCaGcMgTbVo; imperiali militia Mg; imperialem militiam Pf²Tc

³² clerum BePf(*short lacuna follows*)TcVo; clero et Ca; clero GcMgTb

³³ ornari *BeTbTc; ordinari CaGcMgPfVo

³⁴ -ernimus *BeCaPfTbVo; -revimus GcMgTc

³⁵ *obsc. addition follows* Pf

³⁶ manibus nostris *OaPhPrTcVmVo; manu nostra BdCaDaFbPcRaTd; per manus nostras BeMgPaPf²Pw; manus nostras CeGcPfPkSb; nostris manibus Tb

³⁷ eq. ips. *BeGcMgPfTb; ips. eq. CaTc

³⁸ apostoli *add.* MgTc, *om.* *BeCaGcPfTbVo

³⁹ off. illi *CaMgPfTb; illi off. Tc

⁴⁰ eius *MgPfTbTc; *om.* Ca

⁴¹ proc- *MgPfTbTc; prec- Ca

⁴² imp. nos. *CaMgPfTc; nos. imp. PhTb

⁴³ et BeCaPfTbTc; *om.* Mg

⁴⁴ prel. est *BeCaMgPfPh; prefatum est Tb; prel. Tc

⁴⁵ Rome BeCaPfTb; Romane GcMgTc

⁴⁶ et *CaMgPfTc; *om.* PhTb

⁴⁷ fato *Be(*after lac.*)Ph²TbVo; prefato CaMgPfPrTc; facto Ph

⁴⁸ beatissimo *CaMgPfTb; beato Tc

⁴⁹ contradentes *CaMgPfTb; tradentes Tc

⁵⁰ -alis *CaGcPfTb; -ali BeMgTc

⁵¹ cartam *add.* Ld ss

⁵² firmum *add.* Tc, *om.* *BeCaMgPfTb

⁵³ id est casuale *add.* ss Be²Ln²

⁵⁴ -tum *CaGcPfTbTc; -tionem Mg

ecclesie concedimus permanendum. Unde congruum perspeximus⁵⁷ nostrum imperium et regni potestatem⁵⁸ orientalibus transferri ac⁵⁹ transmutari regionibus, et in Bizantie⁶⁰ provincia in optimo loco nomini nostro⁶¹ civitatem edificari, et nostrum illic constitui imperium. Quoniam ubi principatus sacerdotum⁶² et Christiane religionis caput ab imperatore celesti⁶³ constitutum est iustum non est⁶⁴ ut illic⁶⁵ imperator terrenus habeat potestatem.

ID 5.49]

⁵⁵ disponendum *BeCaEgMgPfTb; deponimus Tc

⁵⁶ sub *add.* Mg, *om.* *CaPfTbTc

⁵⁷ persp- *BeCaEgTcVo; prosp- GcMgPfTb?

⁵⁸ regni potestatem *BeCaGc²TbTcVo; nostri potestatem regni Mg; regni potestate Pf

⁵⁹ *obsc. corr.* Pf

⁶⁰ brz- Ca (*sic*)

⁶¹ nom. nost. *CaGcPfTbTc; nost. nom. Mg

⁶² -otum *BeCaGcEgPfTb; -otii MgTc

⁶³ celesti *CaEgMgPfTb; celi Tc

⁶⁴ iust. non est *CaMgPfPhTc; non est iust. Tb

⁶⁵ *repeated and canc.* Tb

2

¹*In decr' Anacleti*², *cap. iii*³

Anacletus servus servorum⁴ Dei, omnibus episcopis et reliquis Christi sacerdotibus salutem. Sacrosancta Romana et apostolica ecclesia non ab apostolis sed ab ipso Domino⁵ Salvatore nostro⁶ primatum obtinuit, sicut ipse beato Petro apostolo dixit, Tu es Petrus, et reliqua⁷. Ergo hec apostolica sedes, cardo et caput omnium ecclesiarum, a Domino et non ab alio est constituta, et sicut cardine ostium regitur, sic huius sancte sedis auctoritate omnes ecclesie, Domino disponente, reguntur. Igitur si que cause difficiliores inter vos⁸ orte fuerint, ad huius sancte sedis apicem eas quasi⁹ ad caput referte¹⁰ ut apostolico terminentur iudicio.

4L 1.2] [D 22 c 2a has first sentence, then distinct]

¹ Quod Romana ecclesia non ab apostolis sed a Christo Ihesu primatum obtinuit *add. in mg.*

CaCeDaLn², Quod Romana ecclesia auctoritate Ihesu Christi ceteris ecclesiis sit prelata *add. in mg.* Sb,

De primatu Romane ecclesie *add.* PaTdVo

² pape *add.* CaMq, episcopi *add.* Tb, *om.* BeFcMgPfPwTcVo

³ *no insc.* Oa

⁴ *corr. fr.* servorum servus Ca

⁵ Domino CaMgPfTb; *om.* Tc

⁶ nostro CaMgPfTb; vero Tc

⁷ rel. BeGcOaPfTbTcVo; et super et rel. Ca; super hanc petram e. e. m. Mg

⁸ vos CaMgPfPhTc; se Tb

⁹ *repeated* Ca

¹⁰ referte CaMgPfTb; referre Tc

3

In decr' Gelasii pape¹, cap. i²

Gelasius³ urbis Rome episcopus omnibus orthodoxis. Quamvis universe per orbem catholice ecclesie unus⁴ thalamus Christi sit⁵, sancta tamen Romana catholica ecclesia et apostolica⁶ nullis sinodicis constitutis ceteris ecclesiis prelata est, sed evangelica voce⁷ Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit. Tu es, inquit Dominus⁸, Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Cui data est etiam⁹ societas beatissimi¹⁰ Pauli apostoli vasis electionis, qui non diverso, sicut¹¹ heretici garriunt, sed uno tempore, uno¹² eodemque die gloriosa morte cum Petro in urbe Roma sub Cesare Nerone agonizans coronatus est, et pariter supradictam Romanam ecclesiam¹³ Christo Domino consecrarunt, eamque¹⁴ omnibus urbibus in universo mundo sui presentia atque¹⁵ triumpho pretulerunt¹⁶. Est ergo¹⁷ prima Petri apostoli sedes¹⁸ Romana ecclesia non habens maculam nec¹⁹ rugam, nec aliquid huiusmodi.

4L 1.22] +D 21 c 3

¹ pape GcMgTbTc; om. BeCaPfPw

² i BeCaGcMgPfPwTbTc; iii EgVo; iiii (et tertia epistola Anacleti in mg.) Vp. De eodem add. PaVo

³ corr. fr. Zezasius to Zeasius Pc

⁴ unus CaPfTbTc; unius Mg

⁵ Chr. sit CaPfTbTc; sit Chr. Mg

⁶ tamen Rom. - apost. CbFcGcMgPfPrTb; tamen Romana ecclesia catholica et apostolica BeCaDaPwVo; tamen Romana et apostolica ecclesia Oa; tamen Rom. et apostolica eccl. catholica <non> Ra; Romana tamen et apostolica ecclesia Tc

⁷ sed ev. voce MgPfTbTc; si ev. vocem Ca

⁸ ss Ra

⁹ data est et. CaMgPfPhTc; et. data est Tb

¹⁰ beatissimi CaMgPfPhTc; beati Tb

¹¹ sicut CaMgPfPhTc; ut Tb

¹² uno CaPfTbTc; om. Mg

¹³ Rom. eccl. MgPfTbTc; eccl. Romam Ca

¹⁴ eamque MgPfTbTc; eodemque Ca

¹⁵ venerando add. EgOaPrTcVm, om. BeCaCbCeFbFcGcMgMqPaPcPfPwRaTbTdVo

¹⁶ pret- CaMgPfTb; prot- Tc

¹⁷ ergo MgPfTbTc; igitur Ca

¹⁸ P. ap. sed. CaPfTbTc; sed. P. ap. Mg

¹⁹ nec Be²EgMgPfTb; aut Ca; neque TcVo

4

¹*In decr' Anacleti, cap. iii*²

Prima ergo sedes est celesti beneficio Romana ecclesia quam, ut memoratum est, beatissimi Petrus et Paulus suo martirio consecrarunt.

4L 1.21b; ID 5.2 pt] D 22 c 2 med.

¹ Quod prima sedes sit Romana ecclesia *add. in mg.* Sb

² vii Da; ii Vp. De eodem *add.* PaVo

5

¹*In decr' Silvestri, cap. vii*²

Silvester papa in generali residens sinodo³ dixit, Nemo iudicabit primam sedem iustitia⁴ temperare⁵ desiderantem. Neque enim ab augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo, iudex iudicabitur⁶.

4L 1.8] + C 9 q 3 c 13 as from Innocent

¹ Quod Romanus pontifex a nemine iudicabitur nisi a Deo *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²Td(*mg.*), Quod nemo Romanam ecclesiam iudicare debeat quia iudex a populo non iudicatur *add. in mg.* Sb, De dignitate primatum *add.* Pa

² vii BeCbDaEgFcMgPfTb; vi CaCeGcMgOaPaPr; iii PcTc; viii Pw. In - vii] De eodem Vo

³ res. sin. BeGcMgPfTcVo; sin. res. CaRaTb

⁴ -ia BePfPwVo; -iam CaGcMgMqOaRaTbTc

⁵ -are CaMgTbTc; -ari BeGcPfPw

⁶ iudex iudic. GcMgMq²PfTcVo; iudic. iudex BePfTb; iudic. CaDaRa; iudex Mq

6¹

*[In decretis Nicolai pape]*²

Nicolaus servus servorum Dei piissimo et dilectissimo filio Micaheli a Deo³ dilecto semper augusto⁴. Nunc autem divina inspiratione non nos pigebit nec nobis⁵ impossibile erit ostendere vobis, si tamen audire velitis, non posse quemquam rite ab his qui inferioris dignitatis vel ordinis sunt iudiciariis⁶ submitti definitionibus. Siquidem tempore⁷ Diocletiani et Maximiani augustorum, Marcellinus⁸ episcopus

¹ to Leonem dictavit *only* Ea

² In decr. Nicolai pape PaPcTcVo; Inde Ca; Nicholaus Michaeli imperatori Cb; Augus Ce; Ex - pape, cap. i Eg; In decretis Nicolai cap. i FbGcMgRaVp; Aug' Fc(*mg.*)Pw; Ex - pape PfSb; Nicholaus papa Michaeli augusto Tb; *om.* *BdBeDaMqOaPhPrPt

De eodem *add.* Pa

³ Deo *MgPfTbTc; Domino Ca

⁴ semper aug. *BeMgTbTcPwVo; semp. Augustinus Bd; semper CaCe; aug. semp. Pf

⁵ nobis *MgPfTbTc; nos Ca

⁶ -aribus CaPfTbTc; -alibus Mg

⁷ -ore *CaMgPfPhTc; -oribus Tb

urbis Rome⁹, qui postea insignis martir effectus est, adeo¹⁰ compulsus est a paganis ut templum eorum¹¹ ingressus, grana thuris super prunas imponeret. Cuius rei gratia collecto numerosorum¹² concilio episcoporum¹³ et inquisitione¹⁴ facta, hoc idem pontifex se egisse confessus est, nullus tamen eorum proferre sententiam ausus est, dum ei sepiissime omnes¹⁵ perhiberent, Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et item¹⁶. Noli audiri in nostro¹⁷ iudicio, sed collige in sinu tuo¹⁸ causam tuam. Et rursus¹⁹. Quoniam ex te, inquiunt, iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum²⁰ dicunt, Prima sedes non iudicabitur²¹ a quoquam. Item in eadem²². Sed et²³ cum quidam tempore quodam contra Sixtum papam temptassent quedam mali rumoris obicere, et in concilio cui Valentinianus augustus intererat dictum fuisset non licere adversus pontificem sententiam dare, surrexit idem protinus imperator²⁴, et in arbitrio²⁵ prefati pontificis tribuit iudicare iudicium suum. Etenim²⁶ nullus pontificum minorum²⁷ vel inferiorum urbium subactus iudiciis²⁸ invenitur. [7] Item in eadem²⁹. In tantum autem hanc presumptionem sancti patres apud Calcedoniam detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum antistitem³⁰ inter cetera idcirco potissimum sine ulla restitutione dampnaverint, quia ponens in celum os suum, et lingua eius transeunte super³¹ terram, excommunicationem in sanctum papam Leonem³² dictavit³³, ita ut in sententia contra ipsum prolata hoc³⁴ videantur

⁸ -linus *CaMgPfPhTc; -lus Tb

⁹ ep. urb. Rom. *CaPfTbTc; urb. Rom. ep. Mg

¹⁰ adeo *MgTc; Deo BePfTbVo; a Deo Ca

¹¹ tem. eorum *CaMgPfTc; eorum tem. PhTb

¹² numerosorum CaCeMgPaPfTb; universorum PcTc; numero sanctorum Td

¹³ conc. ep. CaMgPfTb; ep. conc. Tc

¹⁴ -it- *superscr.* Pf

¹⁵ sep. omn. *CaMgPfTb; omn. sep. Tc

¹⁶ Et item *BeCaMgPfVo; Item Tb; Et iterum Tc

¹⁷ aud. in nostro *BeCaPfPhTcVo; in nostro aud. Mg; aud. nostro Tb

¹⁸ in sinu tuo *ss* Tb

¹⁹ Et rursus *CaMgPfPhTc; Item Tb

²⁰ Et it. *CaMgPfTc; Item PhTb

²¹ iud- *CaMgPfPhTc; iustif- Tb

²² Item in eadem *CaGcMgPfPhVo; Item in eodem BeTc; *om.* Tb

²³ et *CaEgMgPfTb; *om.* Tc

²⁴ *repeated and canc.* Ca

²⁵ *lacuna follows in* Pf

²⁶ Etenim *BeTbTcVo; Et CaDaGcMgPaPf

²⁷ minorum *BePhPqPrTbVm; iuniorum BdCaCeDaFbGcMgMqPaPcPk(*p.c.*)PfPqPwSbTcTdVo

²⁸ *obsc. corr.* Ca

²⁹ eadem *CaMgPfTb; eodem Tc

³⁰ Alex. ant. *BeMgPfTb; Alex. ant. et Ca; ant. Alex. Tc

³¹ super *CaMgPfPhTc; in Tb

³² papam *add.* Ca

memorare precipue dicentes, Quoniam secundus excessus priorem iniquitatem valde transcendit, presumpsit enim excommunicationem dictare³⁵ adversus sanctissimum et beatissimum³⁶ archiepiscopum magne³⁷ Rome Leonem. Numquid inquisitionem fuisse factam³⁸ utrum iuste an iniuste Dioscorus ipsam³⁹ excommunicationem dictasset? Non plane, sed absque omni⁴⁰ controversia hoc in eo multati sunt quia cum esset inferior, potius quibuslibet conatus est lacessere iniuriis, teste Anatolio Constantinopolitano presule qui dicit⁴¹, Propter fidem non est dampnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni.

ID 5.8] +D 21 c 7 to iudiciis invenitur, +D 21 c 9 from In tantum hec

³³ Ea ends cap. here

³⁴ prolata hoc MgPfTbTc; prolata hec Ca

³⁵ dictare *CaMgPfTb; portare Tc

³⁶ et beat. *BeCaMgPfTb; om. Tc

³⁷ magne *BeCeGcLe(mg.)MgOaPaPc²PhPkPqPrSbTbTcVm; in agone BdCaDaLePcPfPwTd; vel magne Fb

³⁸ inq. fuisse factam CaMgPfTb; inquisitio fuit facta Tc

³⁹ Diosc. ipsam *BeMgPfTb; Diosc. Ca; ipsam Diosc. Tc

⁴⁰ omni *CaMgPfTb; om. Tc

⁴¹ dicit *BeCaMgPf; dixit PhTb; d't Tc

8

In quinta sinodo Simmachi pape¹

Aliorum forte hominum causas Deus voluit per homines² terminare, sedis istius presulem³ suo sine questione reservavit arbitrio⁴. Voluit beati Petri apostoli successores celo tantum debere innocentiam, et subtilissimam⁵ discussionis⁶ indagini⁷ inviolatam exhibere conscientiam.

4L 1.11; ID 5.10] +C 9 q 3 c 14a

¹ In quinta sinodo Simmachi pape CbLjOaRaSbVo; In quisita sinodo (-odi BeTd²) Simmachi pape (pape Sim. Mg, pape om. Mq) BeCaEgFcGcLdMgMqPcPhPwQeTbTdVpWc; In quesita sinodus Sim. pape Fb; Ex inquisita sin. Simm. Pf; In dec' Simmachi pape Tc.

De eodem add. PaVo, Quod Romana sedes nullius arbitrio subiaceat nisi Dei add. in mg. Sb

² vol. per hom. CaEgLdMgPfTb; per hom. vol. Tc

³ -lem CaLdMgPfTc; -lum Ph; -les Tb

⁴ vel iudicio add. ss Mg

⁵ -imam BePfTc; -ime CaLdMgPhRaTb

⁶ discussionis BeCaEgFcLdOaPrPwTbTc; discutionis GcMgPf

⁷ -ini *CaFcLdMgPwTbTc; -ine Pf

9¹²*In decretis Gelasii pape, cap. iiii*³

Gelasius episcopus episcopis omnibus. Cuncta per mundum novit ecclesia quod sacrosancta Romana ecclesia de omni ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio⁴. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permissus⁵.

4L 1.10a] +C 9 q 3 c 17a

¹ cc 9-10 reversed Ld. Lc begins Bk 4 here, but with no indication that Bk 3 is finished.

² Quod Romana ecclesia de omni ecclesia iudicare habeat *add. in mg.* CaCeDaLn²Td(mg.)

³ iiii BeEgGcMqPfPhPrPwRaVo; iii BdCaCbFbFcLjMgPcTc; ii Vp; om. Oa

De eodem *add.* PaVo

⁴ lic. iud. iudicio CaGcMgPfRa²Tc; lic. iudicio Ra; iudicio lic. iud. Tb

⁵ app. perm. CaEgFcMgPfTb; perm. app. Tc

10

*In decretis Nicolai*¹, cap. i²

Nicholaus papa omnibus episcopis³. Nemini est⁴ sedis apostolice iudicio iudicare⁵, aut illius sententiam retractare permissum⁶, videlicet propter Romane ecclesie primatum Christi munere beato Petro apostolo divinitus collatum⁷.

4L 1.17] +C 17 q 4 c 30

¹ pape *add.* BeCbLjMqTc, papa *add.* Ce, om. CaFcGcMgPfPw. In – Nich. om. Pt

² cap. i BeCaCbEgFcGcMgMqPfPwTb; episcopi Oa; cap. Vo; om. Tc

De eodem *add.* PaVo

³ omn. ep. CaMgPfPhTc; ep. omn. Tb

⁴ est BeCaCbFcGcLjOaPcPwTbVo; est licitum de MgTc; om. Pf; est de PhTb

⁵ iudicio (*corr. to -ium Pf*²) iudicare BeEgOaPfTbTc; iudicia iudicare CaDaFb; iudicare iudicio Gc; iudicare iudicium Mg; iudici iudicare Sb

⁶ est *add.* Pf, om. CaEgLjMgTbTc

⁷ collatum CaFcGcLeMgPwTbTc; collocatum MqPf

11

¹*Nicolaus Micaheli imperatori*²

Patet profecto sedis apostolice, cuius auctoritate maior³ non est, iudicium a nemine⁴ fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat⁵ iudicare iudicio, iuxta quod

¹ Quod iudicium Romane ecclesie a nemine debeat retractari *add. in mg.* Sb

² pape Vo. cp. i *add.* PrVm

De eodem *add.* PaVo

³ maior *BeCaDaMqOaTbVo; maius EgGcMgLePfTc(vel -ior ss Eg)

⁴ iud. a nem. *MgPfTbTc; indicium anime Ca

⁵ de eius liceat *CaPfMgTb; liceat de eius Tc

Bonifacius papa Rufo et ceteris episcopis⁶ per Thessaliam constitutis scribens, Nemo, ait⁷, unquam apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, manus obvias audacter⁸ intulit, nemo in hoc rebellis extitit⁹, nisi¹⁰ qui de se voluit iudicari. Et beatus papa Gelasius, Nec de eius, id est Romane ecclesie, canones unquam preceperunt¹¹ iudicari¹² iudicio, nec sententiam illius¹³ constituerunt¹⁴ oportere dissolvi, cuius potius sequenda decreta mandarunt¹⁵.

ID 5.19a] +C 9 q 3 c 10

⁶ omnibus add. Mg, om. *CaPfTbTc

⁷ Nemo ait *CaEgMgPfTb; ait Nemo Tc

⁸ obv. aud. *CaEgMgPfTb; aud. obv. Tc

⁹ reb. ext. in hoc *marked for reversal* Tb

¹⁰ nisi *CaEgMgPfTb; om. Tc

¹¹ prec- *CaMgTbTc; perc- Pf

¹² -ari CaMgPfTb; -are Tc

¹³ illius *BeCeOaPaPrTbTcVo; om. CaGcMgPfTd

¹⁴ -uerunt *BeGcMgVo; -erunt CaPfTbTc; -uere Pr

¹⁵ -arunt BeCaGcMgPfPrTc; -averunt *PhTb

12

¹In decr' Iulii², cap. ii³

Iulius apostolice sedis⁴ episcopus omnibus episcopis⁵. Habet sacrosancta Romana ecclesia potestatem singulari privilegio sibi concessam⁶, aperire et claudere ianuas celestis regni quibus voluerit.

4L 1.9]

¹ Quod Romana ecclesia claudendi et aperiendi portas regni celorum potestatem habeat add. in mg. Sb

² pape add. GcMgMqTc, om. BeCaPfPh; ? Tb

³ ii BeGcMgPfPhTcVoVp; iii Ca; i OaRa; ? Tb; cap. ii om. Ea.

De eodem add. PaVo

⁴ ap. sed. CaGcMgPfPhTc; sed. ap. Tb

⁵ omn. epp. BeGcMgTc; epp. omn. CaPfTbVo

⁶ concessam CaEgMgPfTb; commissam Tc

13

¹Leo² episcopus urbis Rome Anastasio³ episcopo Thessalonicensi, cap. vii⁴

¹ Quod bini (boni Ln) conventus episcopales singulis annis fieri debeant in mg. CaCeDaLn²; (ii. add. Bd) De conciliis convocandis in mg. BdDbEgLjTc, in text DbPh; De conciliis in mg. Db; De conciliis episcopalibus quot fiant singulis annis et ad quos fiant in text Pa; Quod bis in anno episcopales synodi debeant congregari add. in mg. Sb; Ut bis in anno concilia episcoporum (ep. conc. Td) celebrentur in mg. Td, in text Vo; om. BeGcMgMqPf; ? Tb

² papa add. FcMq, om. BeCaMgPfPhTc; ? Tb

³ Anastasio CaGcMgPhPrTc; Anastio Fb; om. BeCeDaFcMqPaPfPwSbVo

⁴ Thess. - vii BeCaGcMgPfPhTcVo; Thessalonico cap. iiiii Eg; Thess. Mq; Thessal' cap. vi Oa. Ut bis in anno episcoporum concilia celebrentur add. Vo. ii in mg. Be²

De conciliis autem⁵ episcopalibus non aliud indicimus⁶ quam sancti patres⁷ salubriter ordinaverunt⁸, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, que inter diversos ecclesie ordines nasci assolent, iudicetur. Ac si forte inter ipsos qui presunt de maioribus peccatis, quod absit, causa nascitur, que provinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit instruere, ut si coram positis patribus⁹ nec tuo fuerit res¹⁰ sopita iudicio, ad nostram cognitionem¹¹ quidquid illud est transferatur.

ID 4.241; cf 4L 2.136, with widely var. inscription] +D 18 c 2

⁵ autem *CaEgMgPfTb; om. Tc

⁶ indicimus *CaEgMgPfTb; iudicavimus Pc; indicibus Tc

⁷ sancti patres *CaMgTbTc; patres sancti Pf

⁸ ordinaverunt *CaMgTbTc; indicaverunt Pf

⁹ patribus *BeCaGcOaPfTcVo; partibus EgMg; fratribus Tb. vel -tri add ss. Eg

¹⁰ fuerit res *BeCaGcEgPfTb; fuerit re Mg; res fuerit Tc

¹¹ nost. cog. BeGcMgPfTcVo; nost. conditionem Ca; cog. nost. PhTb

14

¹Capitulum Isidori² viii

Sinodorum vero congregandarum³ auctoritas apostolice sedi privata commissa est potestate, nec ullam synodum generalem ratam esse legimus, que eius non fuerit auctoritate congregata vel fulta. Hec auctoritas testatur canonica, hec historia ecclesiastica⁴ roborat, hec sancti patres confirmant.

ID 5.153]

¹ Quod auctoritas congregande synodi apostolice sedi commissa sit privata potestate add. in mg. CaCeDaLn²; Quod generalis synodus rata sit add. Pa; ...singulari et sic prerogativa in mg. Ra³; Quod potestas congregandarum synodorum apostolice sedi sit concessa add. in mg. Sb; Quod synodus generalis rata non sit sine auctoritate Romana add. Td(mg.)Vo

² Cap. Isid. viii FcLdLnOaPfTd²Vo; Ex epistola Ysidori Be; Isidorus (-ri Mq) cap. viii

CaFbGcMgMqPcTcVp; Isidorus in proemio canonum DaSb; Isidorus cp. ix Pr

³ -arum *CaMgPfTb; -orum Tc

⁴ hist. eccl. *BeCaGcMgPf; eccl. hist. TbTcVo

15

¹Ex concilio Antiocheno, cap. x²

¹ Quo tempore sint habende synodi in mg. CaCeDaLn²; Quibus temporibus per singulas provincias episcopi bis in anno celebrent concilia in text Pa; In quibus terminis et quibus de causis synodi congregentur add. in mg. Sb; Cur et (om. Td) quibus temporibus celebranda sunt (sint Td) concilia add. Td(mg.)Vo

² x BeCaGcLdLnPfTbTcVo; xx DaMgSb; cap. x om. Ea

Propter utilitates ecclesiasticas et³ absolutiones earum rerum⁴ que dubitationem⁵ controversiamque⁶ recipiunt, optime placuit ut per singulas quasque provincias bis in anno episcoporum concilia celebrentur. Semel quidem post tertiam septimanam⁷ festi paschalis, ita ut⁸ in quarta⁹ septimana¹⁰ que consequitur¹¹, id est¹² medio Pentecosten¹³, conveniat sinodus metropolitano comprovinciales episcopos admonente. [16] Secunda vero sinodus fiat Idus Octobris, id est¹⁴ xv die mensis Octobris¹⁵, quem Perherechon¹⁶ Greci nominant. In ipsis autem conciliis adsint¹⁷ presbiteri et diaconi, et omnes qui se lesos¹⁸ existimant¹⁹ et sinodi experiantur examen²⁰.

ID 5.154]

³ et *BeCaCbEgLmMgTcVo; om. GcMqOaPfTb

⁴ rerum *MgPfTbTc; om. Ca

⁵ -onem *CaMgPfTc; -onis PhTb

⁶ -que *CaMgPfTc; om. PhTb

⁷ tert. Sept. obsc. corr. Cb

⁸ ut *CaMgPfPhTc; om. Tb

⁹ quarta *BeCaCbCeGcLmMgPaPhTbTcTd; tertia FcLjPf

¹⁰ festi pasch. – sept. im mg Pa²

¹¹ conseq- *BeCaCbEgGcLmMgPfTb; seq- FcTc

¹² id est *BeCbLmPfTbTcVo; id est in CaEgMg; idem Lm; id est prima Oa

¹³ -en *BeCaCbLmOaPfTbTcVo; -es EgMg. med. Pen. *MgPfPhTc; Pen. med. Tb

¹⁴ est *CaLmMgTbTc; om. Pf

¹⁵ id (est) - Oct. *CaMgPfTbTcTd²; om. CbTd

¹⁶ Perherechon BeCbCeDbEgMg²MqPaPfPhRa²TbTd; Perhercon Ca; Hiperherecheon Da; Pererchon Fb; Perherecon GcMgOaPc²PrVo; Perethon Lm; Perhereticon Pc; Perhechon Ra; Perhoretion Tc

¹⁷ adsint * MgPfTbTc; adsunt Ca

¹⁸ se les. *CaMgPfPhTc; les. se Tb

¹⁹ existim- *MgPfTbTc; estim- Ca

²⁰ vel iudicium add. ss Ca, iudicium add. ss Wc

16A¹

²Ex concilio Antiocheno³, cap. xvi⁴

Integrum autem⁵ et perfectum⁶ concilium dicimus illud cui metropolitani⁷ episcopus interfuerit⁸.

¹ om. AaLcBrant, in

AdBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcEgFbFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMgMqOaObOdOeOfPaPcPfPhPkPqPrPtPwPyQaQeRaSbSdSeSgSkSITbTcTdVmVoVpVtVqWaWbWcZa, after c 17 Ab

² Quod sit integrum et perfectum concilium cui interest metropolitani in mg. CaCeDaLn², Quod concilium est perfectum et integrum in text Pa

³ conc. Ant. *BdCaCbFcGcLcLdLfLjLmMgObPtQaSeTcVoVpWc; in eodem capitulo Be; eodem conc. Eg; eodem Pf; Ant. Ph

⁴ xvi *BdCbCeDaEgFcGcLcLdLfLjLmMgMq(mg.)OaObPhPtPwRaSeSITcVoVp; xi Ca; cap. xvi om. BeEaQa; xvii Od²Pf; vi Pk; xxxvi Wc; xiii Wc². QeTb lack insc. and have no break

⁵ autem *CaBeEaEgGcLcLdLfLjLmMgObPfPtQaSeSkTbTcVpWc; om. Pk

ID 5.150b] +D 92 c 8b

⁶ et perf. *BeEgGcLmMgOaPhPrQaSeTbTcVp; om.

BdCaCbDaEaFbFcLcLdLfLgLjPcPfPtPwRaSbSITdVo; perfectumque Mq; atque perfectum Wc

⁷ metropolitanus *BdBeCaCbEaFcGcLdLfLjLmMgPfQaSeTbTcVpWc; om. Pw

⁸ ep. interfuerit *BdBeCaEaGcMgPfQaSeSkTbTcVpWc; interfuit ep. Ld; om. Pt; interfuerit Sb

17

¹Ex concilio Agatensi, cap. xxxvi²

Si metropolitanus episcopus ad comprovinciales episcopos epistolas direxerit in quibus eos aut ad³ ordinationem alicuius fratris aut ad sinodum invitet, postpositis omnibus excepta gravi infirmitate corporis aut preceptione regia, ad constitutam diem⁴ adesse⁵ non differant. Quod si defuerint, sicut prisca canonum precepit auctoritas, usque ad proximam⁶ sinodum caritate fratrum et ecclesie communione priventur⁷.

4L 4.97; ID 5.159] +D 18 c 13

¹ Ut omnes episcopi ad ordinationem confratris sive ad sinodum invitati conveniant *add. in mg.* CaCeDaLn²; De sinodo metropolitani et de episcopis invitatis ab eo ad synodum *in text* Pa; Quod episcopi ab archiepiscopo suo commoniti ad eum venire non different nisi pro^a grandis necessitas interfuerit *add. in mg.* Sb

² xxxv Da. cap. xxxvi *om.* Ea. Quod episcopi invitati ad synodum vel ordinationem alicuius fratris venire postposita omni occasione debeant *add. Td(mg.)Vo*

³ aut ad *CaGc²PfTbTc; aut Gc; ut Mg

⁴ -am diem *BeCaGcMgPf²PhOaVo; -um diem PfTc; -ionem diei Tb

⁵ adesse *CaMgPfTb; venire Tc

⁶ prox. *CaMgPfPhTc; primam Tb

⁷ -entur *BeCaGcMgPhTb²Tc; -etur PfTb

18

¹Ex concilio Avernensi², cap. xv³

Quisquis⁴ autem episcoporum, excepta inevitabili⁵ causa vel necessitate de peragendo se concilio absentaverit, per unius anni spatium erit communione⁶ plectendus⁷.

ID 5.155 med.]

¹ De episcopis qui synodo adesse neglexerint *add. in mg.* CaCeDaLn²; De episcopis a synodo se absentantibus *add.* Pa; Qua pena puniatur episcopus si concilio interesse non voluerit *add. in mg.* Sb; Qua sententia plectendi sint episcopi qui se irrationabiliter absentaverint *add. Td(mg.)Vo*

² Av- BeCaGcMgPfPhTcVo; Arv- Tb; Aurelianensi Vp

³ xv BeDaFcGcMgOaPfTbTcVoVp; xx CaFbPw; v Lj; cap. xv *om.* Ea

⁴ Quisquis *BeCaDaEaGcMgMqPaPfPhTbTdVo; Si quis PcPkOaTc

⁵ inevitabili Pf

⁶ erit com. *CaMgPfPhTc; com. erit Tb

⁷ privandus Wc

19

¹*Ex decr' Felicis pape, cap. xi*²

Quod si³ egrotans fuerit episcopus⁴, aut aliqua eum gravis necessitas⁵ detinuerit, pro se legatum ad sinodum mittat, suscepturus, salva fidei veritate, quicquid sinodus statuerit.

ID 5.161] C 5 q 3 c 1a to mittat, then distinct

¹ Ut episcopi si invitati venire non possunt pro se legatos mittant *add. in mg.* CaDaLn²; De episcopis quos necessitas detinuerit *add. Pa*; Quod si episcopus interesse non poterit concilio legatum mittere debeat *in mg.* Sb [effectively the last of Sb's marginal rubrics]; Ut venire non valens episcopus pro se legationem mittat *add. Td(mg.)Vo*

² xi *CaCbDaFbGcLjMgOaPfPwTbVo; xv BeFc; xii PcTc; cap. xi *om.* EaMq

³ ss Ra?

⁴ fu. ep. *CaPfTbTc; ep. fu. Mg

⁵ eum gr. nec. CaPfTbTc; gr. nec. eum Mg

20

¹*Ex concilio Cabilonensi, cap. vi*²

Item placuit ut, conservato metropolitani episcopi primatu, ceteri episcoporum³ secundum sue ordinationis tempus alius alii sedenti⁴ deferat locum⁵.

ID 5.165] +D 18 c 1

¹ Ut episcopi secundum sui ordinis (ord. sui Ce) tempus alter alteri honorem prebeat *add. in mg.* CaCeDaLn²; Quis episcopus alii sedenti locum dare debeat *add. Pa*; Ut sibi invicem deferant locum secundum sue ordinationis tempus *add. Td(mg.)Vo*

² cap. vi *om.* EaLn. Ex -vi] Ex conc. Bracarense I (*om.* Sb) cp. v DaSb, cf XP 5.6.1.(1)

³ -porum *CaPfTbTc; -pi Mg

⁴ -enti CaPfTbTc; -endi Mg

⁵ def. loc. *BeCaCbEaFcGcMgOaPhPwTcVo; loc. def. Pf; deferant locum Tb

21

¹*Ex concilio Avernensi*², cap. i³

In primis placuit ut quotiens secundum statuta patrum sancta sinodus congregatur⁴, nullus episcoporum aliquam prius causam⁵ suggerere audeat quam ea

¹ Ut episcopi ad sinodum venientes (conven- CeDa) que ad emendationem vite pertinent primum tractent *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln²; Que causa primum agenda sit in synodo *add. Pa*; Ut quando congregati fuerint quid primum tractandum sit *add. Td(mg.)Vo*

² Arvenensi Ph; Aurelianensi Vp

³ cap. i *om.* Ea

⁴ cong- *MgPfTbTc; agg- Ca

⁵ pr. causam *BeCaMgOaTb; causam pr. PfTc

que ad emendationem vite, ad severitatem regule⁶, ad anime⁷ remedia pertinent, finiantur⁸.

ID 5.168]

⁶ et add. CaMg, om. *BePfTbTc

⁷ salutem et add. Tc, om. *BeCaCbEaFcLjMgPfPwTb

⁸ finiantur BeCaCeDaFbGcMgPaPcPfPkPwSbTcTd; firmantur Mq; conferantur Pc²; fiant PhQeTb; confirmant PrVmVo; confirmentur Wc

22

¹Ex epistola Bonefacii pape ad episcopos Gallie

Si inter episcopos eiusdem concilii dubitatio emerit de ecclesiastico iure vel² de aliis negotiis, primum metropolitanus eorum cum aliis quibusdam in concilio considerans³ rem iudicet⁴. Et si non acquiescat⁵ utraque pars iudicantis⁶, tunc primas⁷ regionis⁸ inter ipsos audiat⁹, et quod ecclesiasticis canonibus et legibus nostris consentaneum sit, hoc definiat, et nulla pars valeat calculo¹⁰ eius contradicere.

ID 5.167] +C 6 q 4 c 3

¹ De rebus dubiis in conciliis episcoporum emergentibus (mergentibus Ca) add. in mg. CaDaLd²Ln²; De dubitatione orta in concilio quis eam diffiniat add. Pa; Ut quod metropolitanus per se diffinire non potuerit ad primatem (corr. fr. -arem Vo) deferatur add. Td(mg.)Vo

² vel *CaMgPfTb; et Tc

³ -ans *CaMgPfPhTb; -et Tb

⁴ iudicet CaMgPfTc; videlicet PhTb

⁵ -cat *CaMgPfTb; -cit Tc

⁶ -atis *PhPrTbVm; -anti BeCaCeDaFbMgMqPa² Pc²PfPwSbTcTdVo; -antdi Pa; -andi Pc; -antis Pk

⁷ illius add. ss Sb

⁸ regionis *CaMgPfTb; religionis Tc

⁹ -atur *CaPfTbTc; -at Mg

¹⁰ vel iudicio add. ss Mg

23

¹Anacletus in² secundo decretali³

Provincie autem multo ante Christi adventum tempore⁴ divide⁵ sunt maxima ex parte, et postea ab apostolis et beato Clemente predecessore nostro ipsa divisio est⁶

¹ Quare ante adventum Christi et post diverse sint provincie add. in mg. CaCeDaLd²Ln²; De provint' add. in mg. Db²; (iii. add. Bd) De provincia quomodo constituenda sit add. in mg. BdGbLj, in text DbPh; Quomodo divide fuerunt provincie, et quare singule primatum habere debeant in text Pa; De constitutione provinciarum et que civitates habere debeant primates vel que metropolitanos ac de iure eorum add. Td(mg.)Vo; De provincia constituenda in mg. Vp

² iii ?Ca.

³ -tali *CaMgPfTb; -to Tc. iii add, in mg. Be²

⁴ tempore MgPfTbTc; om. Ca

⁵ divide *CaMgTbTc; diverse Pf

⁶ et add. Pf, om. *CaMgTbTc

renovata, et in capite provinciarum ubi dudum primates⁷ leges⁸ erant seculi ac prima iudiciaria potestas, ad quos qui per reliquas⁹ commorabantur, quando eis necesse erat, qui ad aulam imperatorum¹⁰ vel regum confugere non poterant, vel quibus permissum non erat, confugiebant, pro oppressionibus vel iniustitiis suis ipsosque appellabant quotiens opus erat, sicut in lege eorum preceptum erat¹¹, ipsis quoque in¹² civitatibus vel locis nostris¹³ patriarchas vel primates, qui unam formam tenent, licet diversa sint nomina, leges divine et ecclesiastice poni et esse iusserunt, ad quos episcopi, si necesse fuerit, confugerent, eosque appellarent, et ipsi nomine primatum¹⁴ fruerentur, et non alii¹⁵. Relique vero metropolitane civitates, que minores iudices habebant, licet maiores comitibus essent, haberent metropolitanos¹⁶ suos, qui predictis iuste¹⁷ obedirent primatibus, sicut et in legibus seculi ordinatum erat, qui non primatum¹⁸ sed aut metropolitanorum aut archiepiscoporum nomine fruerentur.¹⁹ Et licet singule metropoles civitates suas provincias habeant et suos metropolitanos habere debeant episcopos, sicut prius metropolitanos habebant²⁰ iudices seculares, primates tamen, ut prefixum est, et tunc et nunc habere iusse sunt, ad quos post sedem apostolicam summa negotia conveniant, et ibidem quibus necesse fuerit releventur, et iuste restituantur, et hi qui iniuste opprimuntur iuste reformatur atque fulciantur, episcoporumque cause et summorum negotiorum iudicia²¹, salva apostolice sedis auctoritate, iustissime terminentur.

ID 5.53] D 99 c 1 to nomine fruerentur only

⁷ primates *BeCaMgTbTc; primitus Pf

⁸ leges MgPf; lege Ca; legis BeTb?TcVo

⁹ civitates *add. in mg.* Ra²Sb²

¹⁰ -orum *BeGcMgTbVo; -oris CaPfTc

¹¹ ipsosque appellabant - erat *BeCaCeDaFbGcMgMqOaPaPc²(*mg.*)PhPkPqPrRaSb²(*part over erasure, part in mg.*)TbTcTd(*mg.*)VmVoVpWcBrant; *om.* BdBcDbFcLgLjObOdOeOfPcPfPtPwTd

¹² in *CaMgPfTb; *om.* Tc

¹³ nostris *BePfTb; suis CaGcMgTc

¹⁴ -tum *CaMgPfTb; -atu Tc

¹⁵ et non alii *in mg.* Pr

¹⁶ episcopos *add.* Ca, *om.* *MgPfTbTc

¹⁷ iuste CaMgPfPhTc; iure Tb

¹⁸ -tum *CaMgPfPhTc; -tuum Tb

¹⁹ Relique vero metropolitane – fruerentur *at foot of leaf* Pr²

²⁰ habere - metrop. habebant *CaMgPfPhTc; habeant Tb

²¹ -cia MgPfTbTc; -cio Ca

24

¹*In decr' Pelagii*², cap. i³

Pelagius⁴ papa Romanus episcopis omnibus. Scitote certam provinciam esse que habet decem vel⁵ undecim civitates et unum regem, et totidem minores potestates sub se, et unum metropolitanum aliosque suffraganeos x vel xi episcopos iudices ad quorum iudicium omnes cause referantur, ut ab his omnibus iuste consona voce decernantur, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his qui iudicandi sunt appellatum. Unde non oportet ut degradetur vel dehonoretur unaqueque provincia, sed apud semetipsam habeat iudices sacerdotes, et episcopos singulos⁶ videlicet iuxta ordines suos. Et quicumque causam habuerit, a suis iudicibus iudicetur, et non ab alienis, id est⁷ a sue⁸ iustis iudicibus⁹ provincie et non ab externis¹⁰, nisi, ut iam prelibatum est, a iudicandis fuerit appellatum¹¹.

4L 1.65] C 6 q 3 c 2

¹ Que sit certa provincia *add. in mg.* CaDaLd²Ln²; Quid sit provincia *add.* Pa; Que sit certa provintia et quod ius habeat *add.* Td(*mg.*)Vo

² Gelasii DaRaSbVp. pape *add.* CbMqRaRfTcVo, *om.* BdBeCaGcLdMgOaPfPkPwQaSeTbTd

³ cap. i *om.* Ea

⁴ Pelagius BdBeCaCeFbFcLdGcMgMqPaPc²PfPhPkPqPrPwRaTcTdVmVo; Gelasius CbDaPc?PySbQaSeSITbVp; Gelagius Oa

⁵ vel MgPfTbTc; villas Ca

⁶ epp. sing. CaLdMgPfTb; sing. epp. Tc

⁷ id est LdMgPfTbTc; et Lj

⁸ sue CaMgPfTb; *om.* Tc

⁹ sue *add.* DaTc

¹⁰ alienis *Brant*; id est a suis - externis *om. Migne*

¹¹ -atum BeCaFbFcLdMgPfPrQaTbTcVp; -atus BdCbCeDbEaGcObPkVoWc; -atur Oa

25

[*De potestate primatum et metropolitanorum*]¹. Anitius² papa episcopis Gallie³

Nulli⁴ archiepiscopi primates vocentur nisi illi qui primas⁵ tenent⁶ civitates quarum episcopos apostoli et successores apostolorum regulariter patriarchas et primates esse constituerunt, nisi aliqua gens deinceps ad fidem convertatur, cui

¹ (iiii. *add.* Bd) De potestate primatum (primatum Tc) et metropolitanorum episcoporum (*om.* Tc) *in mg.* BdGbLeLjTc, *in text* Ph; Qui iuste vocantur primates Ce; Qui iure vocantur primates *in mg.* DaLdLn; Qui vocentur primates et qui metropolitani Pa; De potestate primatum. Qui iuste vocentur primates *in mg.* Ra²; De eadem re et quod metropolitanus non presumat agere, nisi quod ad suam propriam pertinet parrochiam *add.* Td(*mg.*)Vo; *om.* BeCaEaGcMgMqOaPcPfPrPtTbVp

² Anicinus Pa

³ iiii *in mg.* Be²

⁴ episcopi *add.* Pa

⁵ primas *MgPfTbTc; primates Ca

⁶ tenen Tc

necesse sit propter multitudinem⁷ episcoporum primatem constitui. Reliqui vero qui alias⁸ metropolitanas sedes adepti sunt, non primates sed metropolitani nominentur.[26] Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, et sine omnium comprovincialium⁹ presentia vel consilio episcoporum, aut eorum aut alias causas¹⁰, nisi eas tantum¹¹ que ad propriam suam pertinent parochiam agere, aut eos gravare voluerit, ab omnibus districte corrigatur, ne talia deinceps presumere audeat¹². Si vero incorrigibilis eisque inobediens apparuerit, ad hanc apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia terminare precepta sunt, eius contumacia referatur, ut¹³ vindicta de eo¹⁴ fiat, et¹⁵ ceteri timorem habeant. Si autem propter¹⁶ nimiam longiquitatem aut temporis incommoditatem vel itineris asperitatem, grave ad hanc sedem eius causam deferre fuerit, tunc ad eius primatem causa deferatur, et penes ipsum huius sancte sedis auctoritate iudicetur¹⁷. Similiter si aliquis episcoporum metropolitanum suspectum habuerit, apud¹⁸ primatem dioceseos aut¹⁹ apud hanc apostolicam sedem audiatur.²⁰

ID 5.54] +D 99 c 2 to nominentur, end var.; C 9 q 3 c 6 from Si autem aliquis to timorem habeant

⁷ -tu- ss Tb

⁸ alias *CaMgPfTb; aliquas Tc

⁹ comprov- GcMgPfTbTc; prov- Ca

¹⁰ aut eorum aut alias causas *BeCaCbFcGcLdLjMgPfPw; aut alias causas Tb; alias causas Tc; an alias causas eorum Vo

¹¹ tantum *BeGcMgTbVo; om. CaPfTc

¹² pres. aud. *CaMgPfTb; aud. pres. Tc. Here Oa breaks off, and resumes without a break just before the end of 4. 89 below

¹³ ut *CaMgPfTb; et Tc

¹⁴ de eo CaMgTbTc; Deo Pf

¹⁵ et CaMgPfTb; ut Tc

¹⁶ Si autem propter nimiam*MgPfTbTc; nuriam (?) Ca

¹⁷ -etur *CaPfTbTc; -itur Mg. Idem add. in mg. Fb

¹⁸ aut Fb

¹⁹ subs. canc. Fb

²⁰ Similiter - audiatur *FbMgRa²Vp; om.

AdBdBeCaCeDaDbGcHaLgMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQaQeRaSbTbTc TdVmVoWcBrant

27¹

²Calixtus papa XV a Petro Benedicto³ fratri⁴ et coepiscopo⁵

¹ Ea omits all to habeatur et vacuum and runs c 28 directly onto end of c 26

² Ut nullus primas in diocesiam (-iani Ce, -ianam Da) ecclesiam absque eius consensu aliquid agere presumat add. in mg. CaCeDaLd²Ln²; Quod nullus primas vel metropolitanus in diocesana parochia aliquid presumat nisi concilio ipsius add. Pa

³ Benenato Pa

⁴ fratri *BeCaCbMgPfPwTb; patri Tc

Nullus primas vel metropolitanus diocesani⁶ ecclesiam vel parochiam⁷ aut aliquem⁸ de eius parochia presumat excommunicare⁹ vel iudicare, aliquidve¹⁰ agere absque eius consilio vel iudicio, sed hoc observent¹¹ quod ab apostolis ac patribus et¹² predecessoribus nostris¹³ statutum¹⁴ et a nobis confirmatum¹⁵. Idem¹⁶. Si quis metropolitanus episcopus, nisi quod¹⁷ ad suam solummodo propriam¹⁸ pertinet parochiam, sine consilio et voluntate omnium¹⁹ comprovincialium episcoporum extra aliquid agere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit, et quod egerit irritum habeatur et vacuum. [28]²⁰ Item. Nullus primas, nullus metropolitanus, nullusque²¹ reliquorum episcoporum²² alterius adeat civitatem, aut ad²³ possessionem accedat que ad eum non pertinet, et alterius episcopi parochiam super cuiusquam²⁴ dispositione²⁵, nisi vocatus ab eo cuius iuris esse dinoscitur, ut²⁶ quicquam ibi disponat vel ordinet aut iudicet si sui gradus honore potiri voluerit. Sin²⁷ aliter presumpserit damnabitur, et non solum ille sed²⁸ cooperantes et consentientes ei²⁹, quia sicut ordinatio, ita eis et³⁰ iudicatio et aliarum rerum dispositio prohibetur.³¹

ID 5.100, 101a, 101 med.] C 9 q 3 c 7a to et vacuum, then distinct; C 9 q 2 c 3 from Nullus primas to end, with later addn following

⁵ coep- *BeCaCbCeEgGcLdMgPaPhPrPwTcTd; ep- LnPfRaTbVoVp. Ben. coep.] episcopis Gallie DaSb. De eodem *add.* Vo

⁶ -siani *BeEgMgVo; -sianam CaRaTc; -siam PfPhTb

⁷ -am *CaPfTbTc; -ianum Mg

⁸ aliquem *CaPfTbTc; aliquid Mg

⁹ pres. exc. *MgPfTbTc; exc. pres. Ca

¹⁰ aliquidve *BeGcMgPfTb; aliquid vel CaTc; aliquid ne Vo

¹¹ -ent BeCaPfTbVo; -et MgTc

¹² et *CaMgPfTb; ac Tc

¹³ est *add.* Be

¹⁴ est *add.* GcMgTb, *om.* CaPfTcVo

¹⁵ est *add.* PfTc, *om.* *BeCaMgTb

¹⁶ Idem *BeMgPfVo; Item CaLjQaTbTc

¹⁷ quod *MgPfTbTc; quid Ca

¹⁸ propriam *CaMgPfPhTc; *om.* Tb

¹⁹ omnium *CaMgPfTb; *om.* Tc

²⁰ [De negotiis et causis clericorum] *in mg.* Tc (*cf cc 29-30*); *om.* CaMgPfTb

²¹ sacrorum *add. and canc.* Ca

²² rel. ep. *BeGcMgTb; rel. CaEaVo; ep. Pf; ep. rel. Tc

²³ ad *BePfTc; *om.* CaEaMgTb

²⁴ *ss over longer erasure* Vo

²⁵ cuiusquam dispositione *CaMgPfTb; cuiusque dispositionem Tc

²⁶ ut *CaMgPfPhTc; aut Tb

²⁷ *corr. to* Si Ca. *autem add.* CaGcMgTc, *om.* *BeEaPfTbVo

²⁸ et *add.* *Mg; *om.* BeCaEaGcPfTbTc

²⁹ ei MgPfTbTc; eis Ca

³⁰ eis et *CaMgPfTb; et eis Tc

³¹ Sin aliter presumpserit – prohibetur *om.* Ra

29

¹*Nicolaus Radulpho Bituricensi archiepiscopo*²

Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigegodus³ archiepiscopus Narbonensis quod clericos suos eo invito ad iudicium tuum venire compellas, et de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui disponas, cum hoc⁴ nec antiquitas cui patres sanxere reverentiam habeat et auctoritas sacrorum canonum penitus interdicat, nisi forte pro causis quas apud se terminare non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum provocaverint⁵, vel⁶ si episcopus suus decesserit⁷ res ecclesie sue iudicio tuo dispensare voluerint⁸. Primate enim⁹ vel patriarchas nihil privilegii habere pre ceteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt et prisca¹⁰ consuetudo illis¹¹ antiquitus contulit definimus, ita ut secundum Nicenas regulas sua privilegia serventur ecclesiis, preter si apostolica sedes aliquam ecclesiam vel rectorem ipsius quolibet¹² speciali¹³ privilegio decreverit honorare.

ID 5.56] C 9 q 3 c 8, of which preterquam si apostolica – honorare was a later addn

¹ De iure primatum *add. in mg.* CaCeDaLd²Ln², De negotiis et causis clericorum <seu episcoporum et aliorum> ubi debeant tractari, ubi non *add in mg.* Eg (*cf cc 28,30*); De eodem *add.* Pa; De eodem et quod apostolica sedes fas habeat aliquam ecclesiam quolibet episcopali privilegio honorare *add.*

Td(*mg.*)Vo

² Nich. - Bit. arch. (arch. Bit. Tb) *BeCaEgGcMgPfTb; *om.* Tc. v *in mg* Be²

³ Sigegodus *CaGcPfTbVo; Segegodus Be; Siggegodus Mg; Segegodus Tc

⁴ hoc *BeCaPfPh; hanc ?Ph²hec Tb; h' MgTc

⁵ provocaverint *CaPfTbTc; promoverint GcMg

⁶ vel *CaPfTbTc; et GcMg

⁷ dec- *BeGcPfPh; disc- et CaRaTc; disc- MgMqVo; dec- et Tb; dissenserit *add. ss* Ld² (*with* vel decess. *in mg.*)

⁸ -erint *CaMgPfTb; -erit Tc

⁹ enim *CaMgPfTb; vero Tc

¹⁰ prisca *CaMgPfTb; pristina Tc

¹¹ illis *CaMgPfTb; vel Tc

¹² et *add.* Ca (?Ca²), *om.* *MgPfTbTc

¹³ speciali BePhPrTbVm; episcopali BdCaDaFbGcMgMqPcPfPqPwRaSbTcTdVoVp; spirituali CePk; conspeciali Pa [*ID offers either speciali or spirituali*]

30

¹*In decretis Silvestri*² *cap. iv*³

¹ (v. *add.* Bd) De negotiis et causis clericorum ubi (et *add.* Ph) debeant tractari *in mg.* BdLjLkRa², *in text* OfPh (*cf cc. 28-9*), Ut nullus clericus in curia causam suam dicere presumat *add. in mg.*

CaCeDaLd²Ln²; Quod nullus clericus ante cinctum iudicem placitet (*p.c.*) *add.* Pa; Ut nullus clericus alium clericum ante secularem iudicem accusare audeat *add.* Td(*mg.*)Vo. Nich' Radulfo Bituriensi archiepiscopo *add. and canc.* Be

² pape *add.* EgLj, *om.* CaMgPfPkSe

³ In - iv BeCaEgFcLjMgPfPkPwSeTb(*in mg.*)Vo; *om.* Tc; cap. iv *om.* EaMq

Nemo clericus vel diaconus vel presbiter propter quamlibet causam intret in curiam nec ante iudicem cinctum⁴ causam⁵ dicere presumat, quoniam omnis curia a cruore dicitur. Et si quis clericus accusans⁶ clericum in⁷ curiam introierit, anathema suscipiat.

4L 1.61] C 11 q 1 c 33 to dicere presumat only, in later version; earlier vers. variant

⁴ -tum CaMgPfTb; -tus Tc

⁵ cam Ca

⁶ accusans CaLjMgPfTb; causam Tc

⁷ in *BeEaGcMgPfTbVo; om. CaTc

31

¹In² decretis Marcellini³, cap. ii⁴

Marcellinus⁵ presul⁶ Romanus omnibus episcopis. Clericus cuiuslibet ordinis absque pontificis sui permissu nullum presumat ad seculare iudicium attrahere, nec laico quemlibet clericum liceat accusare⁷.

4L 1.59] C 11 q 1 c 3 var.

¹ Ut clericus clericum ad seculare iudicium non trahat nec laicus clericum accuset *add. in mg.*

CaCeDaLn²; Quod clericus ad seculare iudicium non trahatur, nec laicus quemlibet clericum accuset *add. Pa*; De eodem *add. Vo*

² In BeCaEgLjMgPfTb; Ex Tc

³ Marcellini BdBeCbDaFbFcGcLdLjLkMgOdPaPcPfPrPwSbTbTd; Marcelli CaCeEgOfPkTc; Martini Ra; Marcellii Se

⁴ cap. ii CaCbFcLdMgOdPfPkPwTbVo; pape ii EgLj; cap. iii Of; pape cap. ii Ra; om. BeEaTc

⁵ Marcellinus *BeCaCeCbEgFbFcLdLjMgOdPcPfPkPrPwRaSbTbTd; Marcellianus Se; Marcellus Tc

⁶ papa Wc

⁷ lic. acc. CaPfSeTbTc; acc. lic. Mg

32

¹In decretis Cornelii, cap. ii²

Cornelius episcopus Rufo coepiscopo³. Nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio⁴, nisi ad sedem apostolicam fuerit appellatum, sed unusquisque comprovinciales⁵ iudices et notos habeat, nisi aliquam vim temerarie

¹ Ut nullus sacerdotum causam suam alieno committat iudicio *add. in mg.* CaDaLn²; ...ullus sacerdotum causam alieno commit... iudicio nisi ad ... apostolicam fuerit *add. in marg.* Db; De causis sacerdotum quorum iudicio diffiniantur *add. Pa*; Quod nullus clericus causam suam ad alios (alienos Td) iudices pertrahat nisi vim temerarie multitudinis timuerit vel suspectos (susceptos Vo) iudices inibi (ibi Td) habuerit *add. Td(mg.)Vo*

² In dec. - ii (i Eg) BeCaCbEgFcLdLjMgMqOdPfPkPwSeTb; cap. ii om. Ea; In decretis Marcellini pape cap. ii (*repeated from c 31*) Pc; Cornelius papa Rufo episcopo Tc

³ coep- EaMgPfTbTc; ep- Ca

⁴ com. iud. CaMgPfTb; iud. com. Tc

⁵ compr- CaMgPfTc; pr- PhTb

multitudinis illic⁶ timuerit, aut infestos vel suspectos⁷ inibi⁸ iudices habuerit, pro quibus causis ad maioris auctoritatis iudices⁹ et¹⁰ ad alias provincias appellare et venire concessum¹¹ est.

4L 1.62]

⁶ illic CeGcMgPaTbTcVo; illuc Be; om. CaPfTd

⁷ corr. fr. insus- Ca

⁸ inibi GcMgPfTbVo; ibi Be; sibi CaTc

⁹ notos habeat – iudices suppl. in mg. Ad²

¹⁰ et CaMgPfTb; om. Tc

¹¹ conc- CaCbMgPfTbTc; conf- Oe

33

¹In decretis Stephani, cap. ii²

Stephanus episcopus³ omnibus episcopis⁴. Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediatur. Sed omnis accusatio intra⁵ provinciam⁶ audiatur, et a comprovincialibus terminetur, nisi ad sedem apostolicam fuerit tantum⁷ appellatum.

4L 1.63] C 3 q 6 c 4

¹ Ut omnis accusatio intra audiatur provinciam (prov. aud. Da) nisi fuerit ad apostolicam sedem appellatum add. in mg. CaDaLn²; Quod accusatio ultra terminos provincie non progrediatur add. Pa; De eodem add. Vo

² In - ii (i Be) BeCaEgFcLjMgPfPkPwTbVo; om. Tc; cap. ii om. Ea. De eodem add. Vo

³ -opus CaPfTc; -opis Mg

⁴ omn. epp. BeCaEgFcMgPf; Steph. - epp. om. Tb; epp. omn. Tc

⁵ intra CaGcPfTbTc; infra Mg

⁶ -ciam CaMgPfTb; -ciatur Tc

⁷ vel ante add. ss Lj [tantum is after nisi in Grat.]

34

¹In decr' Anacleti, cap. ii²

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis³. Si quis adversus pastores vel ecclesias eorum commotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recurat caritatis studio, ut familiari colloquio commoniti ea sanent⁴ que sananda sunt, et caritative emendent que iuste emendanda agnoverint⁵. Si autem aliqui eos priusquam

¹ Ut si quis adversus pastores ecclesie causam habuerit, prius eos familiariter conveniat antequam iudices adeat (audiat Da) add. in mg. CaDaLn²; Ne prelatos subditi accusent add. in mg. Pf²; De eo qui causam habuerit vel commotus fuerit adversus pastores vel ecclesias add. Pa; Ut qui causas adversus episcopum habuerit, prius karitative illum conveniat, ne temere accusare presumat add. Td(mg.)Vo

² cap. ii BeCaCbFcGcLdLjMgPcPfPwTbVo; cap. i Eg; om. EaMq; no insc. Tc

³ omn. epp. CaEgMgPfTb; epp. omn. Tc

⁴ -ent CaMgPfTb; -et Tc

⁵ agn- BeCaMgMqTbTcVo; cogn- LdPf

hec⁶ egerint lacerare, accusare aut infestare presumpserint, excommunicentur, et minime absolvantur antequam per satisfactionem condignam⁷ egerint⁸ penitentiam⁹, quoniam iniuria eorum ad Christum pertinet cuius legatione funguntur¹⁰.

4L 1.70, cf ID 5.238b] +C 2 q 7 c 15 b

⁶ hec Tb; om. Ca; hoc Pf; h' BeMgTc

⁷ condignam *CaLdMgPfTb; dignam Tc

⁸ -rint *CaLdMgPfTb; -rit Tc

⁹ eg. pen. *MgPfTbTc; pen. eg. Ca

¹⁰ referunt add. Lc

35

¹In decr' Alexandri, cap. i²

Alexander apostolice ecclesie³ episcopus omnibus orthodoxis. Si quis erga episcopum vel auctores⁴ ecclesie se quamlibet querelam habere iustam⁵ crediderit, non prius primates⁶ aut alios adeat iudices quam ipsos⁷ a quibus se lesum estimat conveniat familiariter non semel sed sepiissime, ut ab eis ad⁸ suam iustitiam accipiat⁹ excusationem. Si autem secus egerit, ab ipsis et ab aliis¹⁰ communione privetur, tanquam apostolorum patrumque aliorum contemptor.

4L 1.71; ID 5.242] +C 2 q 7 c 16

¹ De eodem add. PaVo

² In - i BeCaEgFcMgPcPfPwTb; cap. i Mq; no insc. Tc

³ Al. ap. eccl. BeCaCbFcMgPcPkSeTbTcVo; Ap. eccl. Al. Oe; Alex. ap. sedis Qa

⁴ auct- BeCaGcPfTcVo; act- MgTb

⁵ hab. iust. CaMgPfTb; iust. hab. Tc

⁶ prius prim. CaMgPfTc; prim. prius Tb

⁷ ipsos CaMgPfTb; illos Tc

⁸ ad BePfTb; aut CaMgTc

⁹ aut iustam add. here MgTc, BeDa before accipiat, aut add. CaTd², ad (subs. canc.) add. Td; an add.

Vo, om. CeLkMqPaPfTb

¹⁰ ab aliis BeCeGcMgPaPc²PkTbVo; a ceteris CaDaFbTd²; a MqPcPfSb; ab aliis a Tc; om. LkTd

35A¹

Ex concilio Toletano cap. viii²

Igitur si clerici aut monachi inventi fuerint coniurati aut per coniurationem calumpniam machinantes episcopis vel clericis, proprium amittant gradum.

ID 12.88] +C 11 q 1 c 24

¹ 35A-B in Tc here; as 33A Eg; as 4.29C Fb; 35B, 35A after c. 30 MgWa; in mg. Ra²Vc²; Rf has 35A after c 31; EdLkQa have 35A after c 28; 35A-B as 31A-B Vt, om.

AaAbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMfMhMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgTbTdVmVoVpVqWbWcZa

² Ex conc. - viii *Mg; Idem Fb; om. QaRaTc

35B¹*Ex concilio Calcedon' cap. xviii²*

Si qui ergo clerici vel monachi reperti fuerint coniurantes vel conspirantes aut insidias
ponentes episcopis aut clericis ³ proprio gradu⁴ abiciantur.

ID 12.87] +C 11 q 1 c 23

¹ MgWa as c 30A; Fb as 4.29C; Qa as c 29A, Eg as c 33B; Tc here, in mg. Ra²Vc²; om.
AaAbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLcLdLfLgLhLjLkLmLnMfMhMjMkMm
MoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgTbTdVmVoVpVqWbWcZa

² Ex conc. Calc. cap. xviii FbMg; Calc. conc. cap. xix Eg; om. QaTc

³ clericis MgQaRa; clericis a Eg; abbatibus a Tc

⁴ prop. grad. QaTc; grad. prop. FbMgRa

36*¹Pius² papa nonus a Petro³ omnibus ecclesiis⁴*

Oves⁵ pastorem suum non reprehendant, plebs episcopum non accuset, nec
vulgus eum arguat, quia non est discipulus super magistrum. Episcopi a Deo sunt
iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam a subditis aut prave vite hominibus non sunt
arguendi aut accusandi aut lacerandi⁶.

ID 5.243a] +C 6 q 1 c 9a

¹ Quod oves pastorem suum non debent reprehendere nisi a recta fide (vita Ce) exorbitaverit *add. in mg.*
CaCeDaLn², Episcopi a Deo sunt iudicandi qui eos sibi oculos eligit *add. in mg.* Db², Quod episcopi a
subditis non sunt accusandi *add. in mg.* Tc; Quod subditi (p.c.) rectores non reprehendant *add. Pa*;
Quod pastores a subditis suis non sunt reprehendendi vel accusandi sed a Deo iudicandi *add.*

Td(mg.)Vo

² Pius *BeCaLdMgPfSeTbTcVo; Gius CbLj

³ nonus a Petro om.Ea; xi a Petro Mq; nonus *suppl.* Ld²

⁴ ecclesiis *BeCaLdLjLkMgPaPrPwSeTbTc; episcopis GcPf; om. Mq

⁵ Cives Vo

⁶ acc. aut lac. *BeCaMgPfSeTb; lac. aut acc. Tc; acc. an lac. Vo. Ea runs c. 37 from licet sit ordinatus
directly on to end of c. 36; Vp mg adds: Et post pauca. Nec in suspitione debet venire fidelis homo ut
dicat aut faciat ea que pati non vult, quia omnis suspicio potius est repellenda quam approbanda vel
recipienda with ID 5. 243

37*Evaristus¹ episcopis² Africe³*

Non est⁴ itaque a plebe aut a vulgaribus⁵ hominibus arguendus vel accusandus
episcopus,⁶ licet sit inordinatus, quia pro meritis subditorum disponitur⁷ vita rectorum.

¹ Evaristus *BeCaLdMgPfTbTcVo; Avaristus CbLj

² epp. *BeCaEgLdMgTbVo; episcopus Pf; papa omnibus epp. Tc

³ epp. Afr.] fratribus per Egyptum DaSb, cf XP 5.8.4 (3). De eodem *add.* PaVo. Evar. – Afr. *add. in mg.*
to c 35 Ln²

ID 5.240a] C 2 q 7 c 1a

⁴ Non est] Nonque Ce

⁵ a plebe aut a vulgaribus *BeEgFbFcGcMgPc²PhPqPrTbTcVmVp; a vulgaribus BdCaCbDaLfMqPa²PwSbTdVo; aut a vulgaribus CeDbLdPaPf; aut vulg. PcPk

⁶ Non est – episcopus om. Ea – see note to end of c. 36

⁷ a Deo add. EgTc, om. *BeCaCbFcGcLdMgPpPwTbVoVp

38¹

Ex² epistola Calixti pape³, cap. i⁴

Doctores ergo qui et patres vocantur magis portandi⁵ quam reprehendendi sunt, nisi in recta fide⁶ erraverint⁷.

ID 5.234 med.]

¹ FcLkOe reverse cc 38-9; Vo inserts c 40 here

² Ex *BeMgPpTbTc; om. CaLdMq

³ pape *BeCaCbEgLdLjMgTbTc; om. MqPf; Tb reverses insc. of cc 38-9

⁴ cap. i BeDa²FbLdGcMgPpTbTc; cp. Da; om. CaEaLfMq; Ex - i om. with no break LmPa. De eodem add. Vo

⁵ portandi *CaCbFcLdLfLjLmMgPwTbTc; tol. Pf

⁶ fide *CaLdPpTbTc; via Mg

⁷ nisi in (a Be) - erraverint (-erit Lj) *BeCaLdMgPpTbTc; om. Vo. Ea runs Si autem a fide deviaverint – apud sedem apostolicam from c. 41 onto end of c 38.

39

¹Ex decr' Gagii² pape, cap. vii³

Oves vero⁴ que⁵ pastori suo commisse fuerint eum nec⁶ reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, debent, nec ullatenus accusare possunt, quia facta pastorum oris gladio⁷ ferienda non sunt, quanquam recte⁸ reprehendenda⁹ videantur.

ID 5.253] C 2 q 7 c 13

¹ De eodem add. Pa; Oves pastorem nisi a fide deviet non accusent add. in mg. Pf; om. LdLjMgTbTc

² Gagii BdFcLgLmObOdOeOfPcPrSeTb(cf c.38)TdVp; Gai Be; Gelasii CaFbGcLfLnTd²; Eusebii DaEgSb; Gaii DbLdMgPpPwTcVm; Garii Ph; om. CePaPkSg. Ex – Gagii] Gaius Mq

³ vii *BeCaEgLdLfLmMgTbTc; om. FcPf; iiii Pk; cap. vii om. Da; whole insc. erased Lj, omitted Cb; Gaius papa only Qa

⁴ vero *BeCbCeEgFcGcLdLjLmMgMqPpPrSeTbVp; om. BdCaFbLfPcPwTcTd

⁵ que *BeBdCaPfSeTbTc; qui Mg

⁶ nec *BdBeLdPpTbTc; non CaFbGcMg; non ss before eum Se

⁷ oris glad. *BdBeCa²CbDaEgGcLdLjLmMqPcPfSeTb; minoris glad. Be²CaFbLf; eorum glad. Mg; glad. oris Tc

⁸ ss Be

⁹ rep- *BdCaLdMgPpPhSeTc; comp-Tb

40¹

Ex epistola Anacleti pape² scripta omnibus sacerdotibus Christi³, cap. i⁴

Doctor autem vel pastor⁵ ecclesie si⁶ a fide exorbitaverit⁷, erit a fidelibus corrigendus, sed pro reprobis moribus magis⁸ est tolerandus quam distringendus, quia rectores ecclesie⁹ a Domino sunt iudicandi, sicut ait propheta, Deus stetit in sinagoga deorum¹⁰, in medio autem deos¹¹ diiudicat.

ID 5.239 med. or 5.250]

¹ before c 38 Vo

² Ex – papae] Anacletus papa Mq

³ Christi *BeCaFcGcLdMgPfPwTcVo; om. EgMqTbVp

⁴ cap. i *BeCaCbFcGcLdLjMgTcVo; cp. Da; om. MqPfPwTb. De eodem add. PaVo

⁵ pastor *BeCaCbEgLdMgPfQaRfTb; doctor Tc

⁶ autem - si *Brant*; exorbitans *Migne*

⁷ ex- ss Tb

⁸ magis *DaMgPfTbTc; maius Ca

⁹ eccl. CaLdMgTbTc; om. Pf

¹⁰ deorum *CaEgLdMgPfTb; eorum Tc

¹¹ deos *BeCbLdPfTb; Deus Mg; d. CaTc

41¹

In² decr' Fabiani³, cap. ii⁴

Fabianus presul omnibus episcopis. Statuentes apostolica auctoritate⁵ iubemus, ne pastorem suum oves que ei commisse fuerint⁶, nisi in fide erraverit, reprehendere audeant. Si autem a fide deviaverit, erit corrigendus prius secrete⁷ a subditis⁸. Quod si incorrigibilis⁹, quod absit, apparuerit, tunc erit¹⁰ accusandus ad¹¹ primates suos, aut apud¹² sedem apostolicam. Pro aliis vero actibus suis magis tolerandus est ab omnibus¹³ subditis suis¹⁴ quam accusandus, aut publice derogandus, quia cum in

¹ Ea has only Si autem a fide – apud sedem apostolicam, as end of c 38 above

² Ex Vo

³ om. Pt; pape add. CbEgLj, episcopi add. Pa, om. BeCaFcGcLdMgPfPtPwTbTcVo

⁴ i Be; De eodem add. Vo

⁵ ap. auct. CaEgMgPfTb; auct. ap. Tc

⁶ -erint CaMgTcVo; -erant BeGcPfPh; -erunt Tb

⁷ in mg. Tb¹

⁸ Si autem a fide - subditis MgPfTbTc; om. Ca

⁹ incorrigibilis Tc

¹⁰ corrigendus prius - tunc erit in upper mg. Oe

¹¹ ad BeEgGcMgPfTbVo; apud Be²CaFbTc

¹² aut apud Be²CaEgTc; aut ad BeGcMgPfTb; an ad Vo

¹³ etiam a add. GcMgEg, et add. BeCeLdOdPaPrVo; short erasure Pf, om. CaObOd²OeOfSg(lacuna follows)TbTcTd

¹⁴ magis tolerandus – subditis suis ss Be²

eum¹⁵ a subditis delinquitur, eius ordinationi obviatur qui eos pretulit, eis dicente apostolo¹⁶, Dei ordinationi resistit qui potestati resistit¹⁷.

4L 1.78]

¹⁵ eum PfVo; eis CaGcMgTbTc

¹⁶ dic. ap. BeEgGcMgPfTb; ap. dic. CaTc

¹⁷ resistit CaMgPfTc; resisterit Ph; restiterit Tb

42¹

²Zepherinus³ fratribus per Egiptum⁴ in secundo decretali⁵

Nuntiatum est sedi apostolice per apocrisarios vestros⁶ quosdam fratrum nostrorum episcoporum videlicet⁷ ab ecclesiis⁸ et sedibus propriis pelli, suaque⁹ eis auferri suppellectilia¹⁰, et sic nudos et expoliatos ad iudicia vocari, quod omni ratione caret, cum¹¹ constituta¹² apostolicorum¹³ eorumque¹⁴ successorum et¹⁵ precepta imperatorum ac¹⁶ constitutiones legum¹⁷ id ipsum fieri prohibeant et apostolice sedis auctoritas id ipsum fieri¹⁸ vetet¹⁹. [43]. Item²⁰. Preceptum ergo est²¹ in antiquis statutis

¹ Ea begins with c 43

² Quod non sunt cogendi ad respondendum a propriis sedibus pulsi *add in mg.* CaCeDaGbLn²; De spoliatis restituendis *add. in mg.* Tc; vi. (*om.* EgLj) De spoliatis revestendis *in mg.* Bd²Eg²GaLj, *in text* Ph; De expoliatis revestendis antequam veniant ad iudicia *add.* Pa; Ut nullus episcopus vel clericus suis rebus expoliatus a sede propria pulsus ad iudicium vocetur donec eis omnia legibus restituantur *add.* Td(*mg.*)Vo

³ Zepherinus AdBdCa²EgLdGcMgMqPcPfPrQeSeTbVo; Zephsrinus Be: Pherinus Ca; Severinus papa Cb; Sepherinus papa Lj; Zephiri Lm; Zephirus Ph; Zephe.... Qa; Zepherinus papa Tc

⁴ fratribus per Egiptum *BeCaCbEgFcLdLfLjLmMgPfQaTbTc; per Eg. fratribus Pw

⁵ in sec. dec. BeCaCbEgLd(*bef.* Zeph.)LfLmMgPcPfPwTbVo; *om.* Tc

⁶ vestros *BeGcLmMgMqPfPhPrVo; nostros CaCbEgFbLdLfLjTbTc

⁷ nost. (*obsc. corr.* Lm) episcoporum videlicet *CaGcLdLfLjLmMgPfTbVo; nost. ep. vid. Be; ep. vid. nost. Cb; nost. Tc

⁸ ecclesii Tc

⁹ siccaque Lm

¹⁰ eis auf. supellectilia (-li- ss Tc) *CbGcLdLfLjMgPfTb; eis sup. auf. Be; auf. sup. Ca; auf. eis sup. Tc

¹¹ cum *CaLdMgPfTbTc; *om.* Lm

¹² const- *CaLdPfTbTc; inst- Mg

¹³ -olicorum CaCbCeDaLdLfLjLmPaPfTbTdVo; -olorum Da²GcMgMqTc

¹⁴ eorumque CaLdMgPfTbTc; eorum Lf

¹⁵ et *CaLdMgPfTbTc; ac Lf

¹⁶ ac *CaLdLfLjPfTb; ad Ce; et MgTc

¹⁷ et apostolice sedis auctoritas *add.* EgTc, *om.*

*AdBbBdBeCaCbCeDaDbFbGcLdLfLjLmMfMgMhMjMkMmMoMqObOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwQaRaSbSeSgSITbVmVoVpWcBrant

¹⁸ prohibeant et apostolice sedis auctoritas id ipsum fieri *BePhPrQeTb; *om.*

AbAdBbBdCaCeDaDbEbEcEgFbGcKaLbLdLgMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPtPwQaRaSbSdSeSITcTdVoVpWaWbWcZaBrant

¹⁹ vetet *BeCeLmPhPkPrTbVm; vetent

BdCaDaDbEgFbGcLdMgMkMqObOdOePcPfPtPwQaRaSbSeTcVoVpWc; vetetur Of

²⁰ Item, *with no break* BdCaCbEgGcLdLfPfRaTbTcVo; Item idem CePa; Zepherinus. De spoliatis revestendis, *having omitted all c. 42* Ea; Idem, *with no break* LjLmMgSe, *with break* BePk

episcopos eiectos atque suis rebus²² expoliatos²³ ecclesias proprias recipere, et primo sua omnia²⁴ eis reddi²⁵. Item²⁶. Nec prius eos respondere debere²⁷ quam omnia sua²⁸ eis et ecclesiis eorum legibus integerrime restituantur.²⁹

ID 5.246] C 2 q 2 c 6 from Preceptum est has more in mid-text, with Brant (etc)

²¹ ergo est BeCbFcGcLdLfLjLmMgPfPkPwSeTb; est Ad; est ergo *EaDbTc; ergo Vo

²² suis rebus *LdPfTbTc; a rebus suis Mg

²³ expol- LdMgPfTc; spol- Tb. Oh begins

²⁴ sua omn. *LdMgOhPfTbTc; omn. sua Lm

²⁵ Et demum si quis eos iuste accusare voluerit, equo periculo facere. Iudices esse decernentes, episcopos recta sapientes, et in ecclesia convenientes, ubi testes essent singulorum qui oppressi videbantur. *add. Brant with Gratian, ID and Ctp, om.*

AdBbBdBeCaCbCeDaDbEgFcGcLdLfLgLjLmMfMgMhMjMkMmMoMqObOdOeOfOhPaPdPfPhPkPtPwQaRaSeSgSiTbTcTdVmVoVpWc

²⁶ Preceptum ergo est - Item (*om. Oh*) AdBdBeDaFbGcLdMgMqPfPkOhPwQaSeTbTcVoWc; *om.*

CaSg

²⁷ eos (*ss Be*) resp. deb. *BeLdOhPfTbTcVo; eos deb. resp. CaLfPw; resp. eis deb. Gc; resp. eos deb.

MgVm; resp. deb. Vp

²⁸ *in mg. Ra*

²⁹ *Ea here adds* Et qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat – sunt restituat *as in c 47 below*

44

*Felix episcopis Gallie in secundo decretali*¹

Si suis fuerit episcopus² aut ecclesie rebus sibi commisse expoliatus³, aut, quod absit, quod alienum⁴ ab omnibus esse debet⁵ fidelibus, a sede propria eiectus, aut in detentione aliqua a suis ovibus fuerit sequestratus, tunc canonice ante⁶ in pristino statu⁷ restituatur, cum omni privilegio sui honoris, et sua omnia que insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerint⁸ legibus redintegrentur, nec convocari nec iudicari poterit, nisi ipse pro sua necessitate, minime tamen⁹ iudicandus, advenire sponte elegerit. Nullatenus ergo¹⁰ a quoquam cogatur antequam integerrime omnia que per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur.

ID 5.248a var.] C 3 q 2 c 8a

¹ (papa Lj) episcopis - decr. (suo Tb) *BeCaEgFcLdLjMgPwTbVo; episcopus - decr. Pf; in secundo decreto Gallie episcopis Tc. De eodem *add. PaVo*

² suis fuerit ep. *CaMgPfTb; fuerit ep. suis Tc

³ sibi commisse exp. *CaEgMgPfTb; exp. sibi commissis Tc

⁴ *after* omnibus Be

⁵ esse debet *CaEgGcMgPfVo; deb. esse BeTbTc

⁶ ante *BeCaGcPfTbVo; antequam EgMgTc

⁷ statu *CaEgMgPfTb; gradu Tc

⁸ -erint CaMgPfTb; -erant Tc

⁹ *ss Ca*

¹⁰ *om. Vo. respondere add. EgTc, om. *BeCaGcLdMgPcPfPwTbVo*

45¹

Eusebius² fratribus per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali³

Eusebius papa⁴ in secundo decretali⁵ suo⁶. In scripturis⁷ vestris⁸ repperimus quosdam episcopos vestris in partibus a propriis ovibus accusatos, aliquos videlicet ex suspicione, et aliquos ex certa ratione, et idcirco quosdam suis esse rebus⁹ expoliatos, quosdam vero a propria sede pulsos¹⁰, quos sciatis¹¹ nec ad sinodum¹² comprovincialem, nec ad generalem posse convocari, nec in aliquo iudicari, antequam cuncta que eis sublata sunt legibus potestati eorum redintegrentur. [46] Item. Nec convocari ad causam, nec iudicari¹³ potest expoliatus vel¹⁴ expulsus, quia non est privilegium¹⁵ quo expoliari possit iam nudatus. [47] Unde et antiquitus decretum est, omnes possessiones et omnia sibi sublata¹⁶ atque fructus cunctos ante litem contestatam¹⁷ preceptor vel primas possessori restituat. Item. Est in antiquis ecclesie statutis¹⁸ decretum, ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et¹⁹ in evangelio scriptum est, Quod si aliquid²⁰ defraudavi, reddo quadruplum. Et in legibus secularibus cautum habetur, Qui rem subripit alienam, illi cuius res direpta est in undecuplum que sublata sunt restituat.²¹

ID 5.249] +C 2 q 2 c 4 to eorum redintegrentur; C 2 q 2 c 1 Antiquitus decretum est – possessori restituat

¹ *om. Ea, except for the end from qui aliena invadit – restituat, attached to the end of c 43; to eorum redintegrentur only Lc*

² *papa add. FbLjPf, om. BeCaEgFcLdMgPwTbTc*

³ *De eodem add. PaVo*

⁴ *papa CaFcLdMgPwTb; om. Tc*

⁵ *-tali CaEgMgTb; -to Tc*

⁶ *Eusebius - suo CaEgFcGcLdLjMgMqPwTbTc; om. BePfSb*

⁷ *-uris *CaLdMgPfTc; -is PhTb*

⁸ *vestris *MgPfTbTc; nostris Ca*

⁹ *suis esse rebus *BeCaGcLdPf; ex suis rebus esse Mg; esse suis rebus PhTb; suis rebus TcVo*

¹⁰ *pulsos *BeGcLdMgPrSbTbTcVo; depulsos CaDaPfSb²*

¹¹ *obsc. corr. Tc*

¹² *non add. and canc. Ca*

¹³ *in mg Ld²*

¹⁴ *vel *CaEgLdMgPfTb; nec Tc*

¹⁵ *non est priv. *CaEgLdMgPfTb; priv. non est Tc*

¹⁶ *sunt add. and canc. Ca*

¹⁷ *contestatam *BeDaGcMgPfPrTbTcVo; constitutam CaFbLd²; contestam Ld; vel constitutam add. ss Mg*

¹⁸ *statutis *BeCaLdPfTb; constitutis MgTc*

¹⁹ *et *CaLdMgPfTb; om. Tc*

²⁰ *-quid *CaLdMgPfPhTc; -quam Tb*

²¹ *Unde et in evangelio – restituat at foot of leaf Vm*

48

¹*Felix*² *episcopis Gallie in secundo decretali*³

Presul vero cum omni honore statui pristino reddatur, et ipse⁴ dispositis ordinatisque libere ac secure diu suis tunc regulariter infra quatuor vel quinque aut sex menses⁵, iuxta quod possibilitas ei fuerit, et non ante convocatus⁶ ad tempus concilio in⁷ legitimo et canonico⁸ veniat ad causam, et si ita iuste⁹ videtur¹⁰, accusantium propositionibus¹¹ respondeat.

ID 5.248 med.] C 3 q 2 c 8b

¹ De eodem *add.* PaVo, Spoliatus post restitutionem non ante quatuor menses ad causam veniat *add.* in mg. Tc

² papa *add.* Tc, episcopus *add.* EaPf, *om.* BeEgGcLdMgPwTb

³ Felix - decr. *om.* Ca; in sec. dec. *om.* Ea

⁴ ipse *CaLdMgPfPwTb; ipsis Tc

⁵ sex menses CaLdMgPfTbTc; menses sex Eg

⁶ convoc- *CaLdMgPfTc; voc- PhTb

⁷ in BeCaDaEaPfPwTbVo; et (vel in ss.) Eg; etiam GcMgTc; *erased* Da²Ld

⁸ canonico *BdBeCbCeDaLkPaPfPhPkPqPrPwSbTbVmVo; canonicе destinato (vel -atum ss Eg) Bd²CaEgFbGcMgRa; canonico destinatum EaFcLjPcPwTd; in canonico (destinatum *add.* in mg) Ld; canonicе determinato Tc

⁹ iuste *BeCaCbLdMgPfTbVo; iustum EgLjTc

¹⁰ iuste *add.* Tc, *om.* *CaEgLdMgPfTb

¹¹ -ionibus *BeCaEaGcMgPwTbTcVmVo; -ioni CbFcLjPf; -io Ld

49

*Ex decretis Felicis pape episcopis per Egiptum missis*¹, cap. x²

Nullus enim³ episcopus qui suis est⁴ rebus expoliatus aut a⁵ sede propria vi aut terrore⁶ depulsus, antequam omnia sibi ablata⁷ legibus restituantur, et ipse pacifice annum⁸ vel⁹ plus suis fruatur honoribus, sedique proprie sit regulariter restitutus, iuxta canonicam¹⁰ institutionem accusari, vocari, iudicari aut dampnari¹¹ potest.¹²

ID 5.256]

¹ Ex - missis *BeCaCbFcGcLdMgPwTbTcVo; Ex decr. Fel. papae EaLc; Felix papa II epp. per Eg. Eg; De eodem *add.* Pa; Ex decretis eiusdem epp. per Eg. missis Pf; De eadem *add.* Vo

² cap. x *BeCaEgGcLdLjMgPfTb; cap. iix Vo; *om.* Tc

³ *om.* Lc

⁴ est *CaLdMgPfTb; *om.* Tc

⁵ aut a *BeMg; aut CaGcPfTb; est aut Tc

⁶ terrore Pf

⁷ omnia sibi abl. *CaLdMgPfTb; sibi abl. omnia Tc

⁸ pac. ann. *CaLdMgPfTb; ann. pac. Tc

⁹ vel *BeCa²LdMgPfPhTc; aut Ca; et Tb

¹⁰ -onicam *BePhTb; -onum CaEaGcLdMgPfPrTc

¹¹ non *add.* BdCaCeDaEaFbLcLdLeLkMgMqPaPkPqPrPwRaSb²TcTdVm, *om.*

*BeGcLk²PcPfPhRa²SbTbVoWc (GcWc with lacuna)

¹² Ea here runs on expoliatus non prius vocetur – est rebus from c 51

50

Eusebius fratribus¹ per Alexandriam et Egiptum in secundo decretali²

Prius ergo oportet omnia illis legibus reintegrari, et ecclesias que sibi sublatae sunt³ cum omni privilegio⁴ suo restitui, et postmodum non sub angusti temporis spatio⁵ sed tantum temporis spatium eis⁶ indulgeatur quantum expoliati vel expulsi esse videntur⁷, antequam ad sinodum convocentur⁸, et ab omnibus quisque⁹ sue provincie episcopis audiat¹⁰.

ID 5.249 med., 4L 1.94 med.] C 3 q 2 c 6 to sinodum convocentur

¹ fratribus BeCaFcLdMgPfPwTb; episcopis Eg; *om.* TcVo

² in sec. decretali BeCaFcMgPfPw; in sec. decreto Tc; cap. ii Eg; *om.* Tb. De eodem *add.* PaVo

³ sibi sub. sunt *CaPfTbTc; sunt sibi sub. Mg

⁴ privilegio Tb

⁵ -tio *CaMgPfTc; -tium PhTb

⁶ tantum temp. spat. eis *CaFcLdMgPfPhPwVo; temp. tantum spat. eis Be; tantum spat. temp. eis Tb; tantum eis temporis Tc; <sed tantum temporis spatium *in mg.*> eis Lj

⁷ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

⁸ -entur *CaMgPfTb; -etur Tc

⁹ quisque *BeTb; quibusque CaMgPfPrTcVo

¹⁰ -iatur *BeCaPfTbVo; -iantur MgTcWc

51¹

In decretis Felicis², cap. i³

Ille vero qui vi aut timore⁴ a sede pulsus aut suis rebus expoliatus fuerit, non prius vocetur ad sinodum quam ei omnia legibus reintegrentur⁵. [52] Et tamdiu in sede propria pacifice et potestative cuncta disponens resideat quamdiu expulsus vel expoliatus suis carere visus est⁶ rebus.⁷

4L 1.95b] C 3 q 2 c 7 from Tamdiu in sede

¹ Ea has part only, as end of c 49 above, qv

² pape *add.* LcTcWc, *om.* BeCaEgGcMgPfPwTb

³ i BeCaGcMgPfPwTcVo; secundo TbWc; x Eg. De eodem *add.* PaVo

⁴ aut timore BeCeMqPaPfPhPkPrSbTb; aut terrore vel timore CaDaEgFbGcMgPcTdVp; aut terrore aut timore CbFcLkLj; aut terrore Gb; aut timore aut terrore LdTc; an timore Vo

⁵ omnia ei leg. redin. BdBeCeLcPaPcPfPhPkPwVo; ei omnia leg. redin. CaDaSb; ei omnia rel. legibus GcMgVm; ei omnia leg. redin. Tb; ei leg. omnia redin. Tc

⁶ car. visus est BeGcMgPfVo; car. usus (*corr. to visus Ca³*) est Ca; car. visus Mq; car. iussus (vel visus *add. ss Qe*) est PhQeTbVp; visus est car. Tc

⁷ *om.* Mq. Wc omits text of cc 51-2 and *in sc.* of c 53

53

¹*In decr' Stephani*², *cap. ii*³

Stephanus sancte⁴ apostolice⁵ et universalis ecclesie Romane⁶ episcopus omnibus episcopis⁷. Per scripta nullius accusatio suscipiatur⁸ sed propria voce, si legitima et condigna accusatoris⁹ persona fuerit, presente videlicet eo¹⁰ quem accusare desiderat, quia nullus absens aut¹¹ accusari potest aut accusare¹².

4L 1.52, and cf ID 5.293, 6.328] C 2 q 8 c 5, end var.

¹ (vii. add. Bd) De accusatione et (om. BdEaLjPh) quo ordine et a quibus personis et adversus quas personas (om. Eg) debeat fieri (fieri LjTc; fieri vel non Eg; vel non debeat fieri BdEaPh) add. in mg. BdEgLjTc, in text Ea; Quod per scripta nullus accusandus sit (sit acc. Ce) add. in mg. CaCeDaLn²; Quod nullius accusatio debet recipi per scripta, neque ullus absens accusari vel accusare add. Pa; Ut nullus per scripta sed propria voce accuset et defendat se qui accusatur utroque presente add.

Td(mg.)Vo

² pape add. LjTc, om. BeCaEgGcMgPfTb; Wc omits insc. and places text below insc. to c 51

³ Insc. in mg. Ce. vii in mg Be²

⁴ et add. BeCaGcTc, om. EgMgPfTb

⁵ sedis add. Tc, om. CaEgMgPfTb

⁶ eccl. Rom. EgPf; Rom. eccl. BeCaEaGcLcMgTcVo; Rome eccl. Ph; eccl. Rome Tb

⁷ omn. epp. CaEgMgPfTb; epp. omn. Tc

⁸ suscipiatur CaCbEgMgPfTb; recipitur Tc

⁹ corr. fr. accusationis Td

¹⁰ eo CaPfTbTc; ea Mg

¹¹ aut BeEgGcLjMgPfRa²Tb; an Vo; om. CaEaRaTc

¹² accusari potest aut (an Vo) accusare BeEaGcMgPfPhTcVo; accusari (corr. fr. accursari) poterit aut accusare Ca; accusare aut accusari potest FbTb

54¹²*In decr' Felicis*³, *cap. ii*⁴

Felix episcopus universis episcopis. Absente vero⁵ adversario non audiat⁶ur accusator⁶, nec sententia absente parte alia⁷ a iudice dicta ullam obtinebit firmitatem, neque absens per alium accusare aut accusari potest.⁸

4L 1.55 med.; ID 5.248 med.] C 3 q 9 c 11 to firmitatem

¹ canon in upper mg. Oe

² Quod non sit audiendus accusatorum qui absentem accuset (after corr. Ca, -at Da) add. in mg. CaCeDaLn²; De eodem add. Pa

³ Felicis BeEaMgPfTb; om. Ca; Fel. pape CbTcVo; Fel. I Eg; Fel. episcopi Od

⁴ cap. i Mq; cap. ii om. Ea

⁵ vero *CaEgMgPfTb; om. Tc (Abs. vero ss and partly ploughed Lc)

⁶ non aud. acc. *CaEgMgPfTb; acc. non aud. Tc

⁷ parte alia *CaEgMgPfTb; alia parte Tc

⁸ Ea runs c 55 on without a break

55¹

Ex epistola² Calixti pape, cap. ii³

Nullus ergo doctorum⁴ per scripta accusetur.

ID 5.234 med.]

¹ Whole cap., but not insc. in mg. Ce

² epistola BeCaCbGcLdMgOePwRfTbTc; decr' DaPfVo

³ no insc. Ea, which runs the text on to c 54 without a break. De eodem add. Pa

⁴ doctorum MgPfTbTc; om Ea

Ex¹ decretis² Iulii pape³, cap. xviii⁴

Decernimus non credi accusatori qui absente adversario causam suggerit⁵ ante utriusque partis discussionem⁶.

ID 5.257 med.]

¹ Ex *MgPfTbTc; In Ca

² decr. *CaCbMgPfRfTbTcVo; concilio FcOe

³ sumptis ex Nicena sinodo add. Eg, om. CaCbFcLdMgOePfPwRfTbTc

⁴ xviii *CbDaFbFcGcMgOd²OePkPrRfTbTcVo; xviii Ld; viii Eg; xvi. Pf; xviii Vp; om. CaEaMq; no insc., no break BePwOd. Insc. in mg. Ha²

⁵ sugg- *CaMgPfTc; subeg- PhTb

⁶ a iudice sententia non proferatur add. Pt

56

¹Adrianus papa, cap. i²

In criminalibus causis nec accusator, nisi per se aliquem³ accusare potest, nec accusatus per aliam⁴ personam se defendere permittitur⁵.

4L 3.118] C 5 q 3 c 2

¹ Ut nullus in criminalibus aliquem accuset aut se ipsum defendat nisi per propriam personam add. in mg. CaDaLn², Quod aliquis non potest accusare vel defendi per aliam personam in criminalibus add. Pa

² ii Vo; cap. i om. EaLc. in collecta que facit Ingelramno Mediomatrice urbis episcopo add. Eg, om.

CaFcLdLjMgPfPwTbTcVo

³ ss Sb

⁴ aliam CaMgPfPhTc; aliquam Tb

⁵ -itur BeCaEaLeMgPfPkPwTb; -atur EgGcTc

57

¹Felix episcopis Gallie in secundo decretali²

¹ Quod accusatio non nisi ab idoneis et bone conversationis viris fieri debeat add. in mg. CaCeDaLn², Quales oporteat esse accusatores add. in mg. Tc, De accusatoribus quales debeant esse add. Pa, A qualibus (quibus Td) personis fieri debeat accusatio, a quibus non, et quomodo add. Td(mg, moved from c 56)Vo.

² in sec. dec. om. Ea. viii in mg Be²

Si ex utraque parte ad causam dicendam³ venerint, quia unus absque altero audiri non debet, querendum est in iudicio cuius sint conversationis⁴ et fidei atque suspicionis accusatores, aut qua intentione hoc faciant⁵. ⁶Quia ad hoc admitti⁷ non debent nisi bone⁸ conversationis et recte fidei viri, hi videlicet qui omni suspicione careant et bone vite⁹ clareant, neque infames existant.

ID 5. 248 med.]

³ dicendam *CaFcMgPfPwTb; discernendam Tc

⁴ sint con. *MgPfTbTc; con. sint Ca

⁵ hoc fac. *CaMgPfTb; fac. hoc Tc

⁶ Item unde supra *add.* Tc, *om.* *CaFcLdLjMgPfPwTb

⁷ ad hoc adm. *CaMgPfTb; adm. ad hoc Tc

⁸ vite et *add.* FbLgMgTc, vite *add.* GcPr, *om.* *BeCaDaDbEaFcLjObOdOeOfPcPfPwTbVo

⁹ conversationis et recte – vite *in mg.* Mq²

58

Anacletus in secundo decretali¹ episcopis Gallie²

Accusatio eorum³ super qua⁴ nos consulere⁵ voluistis⁶, nonnisi ab idoneis et probatissimis viris qui et suspicionibus et sceleribus careant fieri debet, quia Dominus sacri sui corporis tractatores a vilibus et reprobis⁷ ac non idoneis personis infamari noluit⁸ nec calumpniari⁹.

ID 5.238a] + C 2 q 7 c 15a

¹ in sec. dec. *om.* Ea

² Anacletus in (ii Ca) sec. decretali epp. Gallie BdBeCaGcLdLfLmMgOdPfPrPwTbVo; Anacletus (Anastasius CbLj) epp. Gallie in sec. decreto CbLjTc; Anacletus in sec. dec. epp. Italie DaSb (*cf ID*). De eodem *add.* PaVo

³ eorum *CeEgGcLfMgMqPaPcPrTbTc; cuiusque Be; eorum quoque FbPh; quosque Lc; eorum quisque LmPc²Pk; episcoporum Td²Vo; quoque Vp; *om.* AdBdCaCbDaEaLdLjPfObOdTd

⁴ qua *CaMgPfPhTc; quam Tb

⁵ nos cons. *MgPfTbTc; cons. nos Ca

⁶ -istis *BeEgGcPfTbTcVo; -isti CaLfMg

⁷ *obsc. corr.* Lf

⁸ inf. nol. EaMgPfTbTcVo; nec inf. voluit Be; inf. voluit Gc

⁹ permisit *add.* EgTc, unde Christus per se ipsum et non per alium vendentes et ementes eiecit de templo sacerdotes *add.* Ra, sed ipse proprio flagello peccantes sacerdotes a templo eiecit *add.* Brant with ID, AbEc have a similar but distinct *add.*, *om.*

BdBeCaCbCeDaDbEaFbFcGcKaLbLcLdLfLgLjLmMgMqObOdOePaPcPfPhPkPqPrPtPwQaSbSdSeSgTbVmVoWaWbWc

59

Evaristus¹ episcopis Africe²

Si³ qui⁴ sunt vituperatores aut⁵ accusatores episcoporum vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos a iudicibus ecclesie audiri antequam eorum discutiatur⁶ estimationis suspicio vel opinio⁷, qua intentione, qua fide, qua temeritate⁸, qua vita, qua conscientia, quove merito, si pro Deo, aut pro vana gloria aut inimicitia vel odio aut⁹ cupiditate ista presumpserint¹⁰.

ID 6.312, cf 5.240 med.] + C 2 q 7 c 17

¹ Eucharistius Vp; papa add. Tc, om. CaEaMgPfPwTb

² corr. fr. Gallie Be. epp. Afr.] fratribus per Egyptum DaSb [cf XP 5.10.2 (3)]. No insc. Pa
Que discussio debet fieri de accusatoribus add. Pa, De eodem add. Vo

³ Hii FbVp; Hi Ha

⁴ qui *CaMgPwTbTc; quis Pf

⁵ aut *CaMgTbTc; ac Pf

⁶ eorum disc. *CaMgPfTb; disc. eorum Tc

⁷ sus. vel op. *BeMgPfTbTcVo; op. vel sus. Ca; vel op. om. Od, with vel testimonio in mg

⁸ qua fid. qua tem. BeCaEaLcMgPfTbVo; qua tem. qua fid. *Tc

⁹ aut CaPfTbTc; vel Mg

¹⁰ necne add. Tc, om. *CaCbFcLdLjMgOdPfPwSeTb

60

In decr' Anacleti, cap. i¹

Anacletus urbis Rome episcopus omnibus episcopis. Accusandi vel testificandi licentia denegetur his qui Christiane religionis et nominis dignitatem, et sue legis vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte² legis sue eiusque³ violatores apostate⁴ nominantur. Omnis enim⁵ apostata refutandus est⁶, nec⁷ in accusatione recte agentium⁸ suscipiendus⁹.

ID 5.237 pt.] + C 3 q 4 c 2b

¹ cap. i BeCaFcLjMgPfPwTbVo; cap. ii DaEgTc; om. Ea

....essoribus legum add. in mg. Mq³; Quales non debeant recipi in accusatione add. Pa; De eodem add. Vo; Quo ordine at adversus quos accusatio fieri debet add. Vp

² in mg. Ra

³ eiusque *BeDa²EgMgTbTcVo; om. CaDaFcGcPfPw

⁴ -ata obsc. corr. Ca

⁵ enim *EgMgPhSb²Tb; autem BeRaVo; om. CaDaFcGcMqPfPwSbTc

⁶ et add. Tc, om. CaEgFcMgPfPwTb

⁷ nec *CaVo; non BeGcMgPfTbTc

⁸ aut testimonium add. *CaFbRaSg²Brant, aut testimonio over erasure Da, in mg. Od, ss Sb², in testimonium add. Vo; ad testimonium add. Vp; om.

BdBeCeEgDbFcGcLcLdLjMgObOdOeOfPaPcPfPhPkPqPtPwSbSgTbTcTdVm

⁹ susc- BeCaPfTbTc; rec- Mg

61

¹*In decr' Fabiani*², cap. ii³

Fabianus urbis Rome episcopus omnibus episcopis⁴. Sicut sacerdotes vel reliqui⁵ clerici a secularium laicorum excluduntur accusatione, ita illi ab istorum sunt excludendi et alienandi criminatione. Et sicut isti ab illis⁶, ita et illi ab istis non recipiantur, quoniam sicut Domini sacerdotum conversatio⁷ segregata debet esse ab eorum conversatione, ita et litigatio⁸, quia servum Domini non oportet litigare⁹.

4L 1.49; ID 6.320 much mod.] +C 2 q 7 c 6

¹ Quod nec clericus laicum nec laicus clericum accusare debeat *add. in mg.* CaCeDaGbLn²(*in far mg. with tie-mark*), De eodem *add.* Pa

² Felicis Vo; pape *add.* TbTcVo, *om.* BeCaMgPf

³ cap. ii BeCaLdMgPfTbTcVo; cap. i FcLjPc; *om.* EaLc

⁴ omn. ep. CaMgPfTc; ep. omn. PhTb

⁵ rel- CaPfTbTc; ceteri Mg

⁶ non recipiuntur *add.* Tc, *om.* CaFcLdMgPcPfTb

⁷ *corr. fr.* congregatio Vo

⁸ -ti- ss Tb

⁹ sed mitem esse ad omnes *add. Brant, om.*

AbBdBcCaCbCeDaDbEaEcEgFbFcGcKaLbLdLgLjMgMqObOdOeOfPaPcPfPhPkPrPtPwQaRaSbSdSeSgTbTcTdVoVpWaWbWc

62

¹*In decr' Stephani*², cap. ii³

Repellantur⁴ cohabitantes inimicis⁵ et omnes laici, quia infestationem blasphemie affectio amicitie incitare solet. Nec illi⁶ videlicet laici⁷ in vestra sunt recipiendi accusatione qui vos in sua nolunt recipere infamatione.

4L 1.53; ID 6.327b]

¹ Quod illi qui habitent cum inimicis alicuius episcopi vel sacerdotis non possunt eos accusare vel etiam aliqui laici *add. in mg.* CaDa (*not Ln*), De eodem *add.* PaVo

² pape *add.* Tc, *om.* BeCaCeEgMgPfTb

³ cap. ii BeCaFcMgPfPwTbVo; cap. i EgPcTc; *om.* Ea; *no insc.* Lc.

⁴ Rep- *CaCbEgFcLdLjMgPcPfPwTb; Dep- CeGcPyTc

⁵ -icis *CaMgPfTb; -ici Tc

⁶ illi *CaPfTbTc; ulli Mg

⁷ laici CaMgPfTc; *om.* PhTb

63

¹*In decretis Gaii*², cap. i³

¹ Quod paganus vel hereticus sive Iudeus Christianum accusare non debeat *add. in mg.* CaCeDaGbLn², De eodem *add.* PaVo

² Gaii MqVo²; Gaius Se; aaii Vo; Gagi Wc. pape *add.* EaGcMgMqPcPrSeWc, *om.* BeCaPfSbTbTc

³ c. ii Vp; cap. i *om.* Ea

Gaius⁴ papa Felici coepiscopo. Pagani vel heretici sive Iudei non possunt Christianos accusare aut vocem infamationis inferre⁵.

4L 1.58] +C 2 q 7 c 25

⁴ Gaius Mq; Garus Sb

⁵ inf- CaCbEaFcLjMgPcPfPwTb; aff- Tc

64

¹Ex² concilio Carthaginensi VII, cap. iii³

Placuit ut quotienscumque clericis ab accusatoribus multa crimina obiciuntur, et unum ex⁴ his de quo prius egerint probare non valuerint, ad cetera non admittantur.⁵

4L 4.85; ID 6.271] C 3 q 10 c 1

¹ Ut si clericis multa obiciuntur unumque ex his probari non potest, accusator de ceteris non audiat add. in mg. CaCeDaGbLn²; de probatione add. in mg. Mq³, De eodem add. PaVo

² Ex MgPfTbTc; om. Ca

³ Carth. VII (VIII CaMq) - iii (ii FcVo) BeCaCbDaFcLdLjMgPcPfTbTcVoVp; Carth. Ea; Cartag. cp. iii FbPr; Africano cap. lxxv Mg, with ID

⁴ ex CaMgPfTc; de PhTb

⁵ Explicit liber vii. Incipit viii add. Pa

65

¹In dec' Fabiani², cap. ii³

⁴Fabianus papa omnibus fidelibus. ⁵Statuimus eos ad accusationem non recipi qui sunt suspecti, aut qui heri et nudiustertius vel dudum fuerunt⁶ inimici, quoniam suspecti facti sunt, et qui non sunt bone conversationis, vel quorum vita est accusabilis⁷, aut dubii in⁸ recta fide. Similiter quorum fides, vita et libertas nescitur, vel qui infamie maculis sunt aspersi, aut sceleribus⁹ irretiti. Neque eos sacerdotes debere aut posse accusare, qui rite sacerdotes fieri non possunt, nec sunt sui ordinis.

¹ Quod non debeant ad accusationem recipi qui sunt suspecti vel qui heri aut (vel Ce) nudiustertius (vel add. Ce) dudum fuerint inimici, et qui non sunt bone conversationis vel quorum fides et libertas nescitur add. in mg. CaCeDaGbLn, De accusatoribus iterum. Qui non debeant recipi add. Pa, De eodem add. Vo

² om. Ce

³ cap. ii om. Ea

⁴ Initial F much enlarged, Pa

⁵ Cc resumes

⁶ -erunt CaMgPfTb; -erint Tc

⁷ acc. CaPfTbTc; inexcusabilis vel accus. GcMg(vel accu ss)

⁸ dubii in BeCaLcTbVo; dubia in MgTc; dubii Pf

⁹ irretitibus add. Tc, om. CaFcLdLjMgPcPfPwTb

Tales, fratres carissimi, accusationes, et iniustas aut¹⁰ nocivas emulationes pro viribus prohibete, quia contentio summopere vitanda est.

cf AL 3.15]

¹⁰ aut BeCaLcPfPhRa; et EgTbTcVo; ac GcMgPr

66

¹*In decr' Stephani, cap. i*²

Stephanus sancte³ Romane ecclesie episcopus dilectissimo fratri atque familiari amico⁴ Hilario.⁵ Infames esse illas personas⁶ dicimus, que pro aliqua culpa notantur infamia, id est omnes qui Christiane legis⁷ normam abiciunt, et statuta ecclesiastica contempnunt. Similiter fures⁸, sacrilegos et omnes capitalibus criminibus irretitos. Sepulchrorum quoque⁹ violatores et apostolorum atque successorum eorum, reliquorumque¹⁰ sanctorum patrum statuta libenter violantes, et omnes qui adversus patres armantur, qui¹¹ in omni mundo infamia notantur. Similiter et incestuosos, homicidas, periuros, raptores¹², maleficos, veneficos, adulteros¹³, de bellis publicis¹⁴ fugientes, et qui indigna sibi petunt loca¹⁵ tenere, aut facultates ecclesie auferunt iniuste, et qui fratres calumpniantur aut¹⁶ accusant, et non probant, vel qui contra innocentes principum animos concitados¹⁷ provocant ad iracundiam, et omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos, et omnes quos ecclesiastice vel seculi¹⁸ leges infames pronuntiant. Hi nimirum omnes nec servi ante

¹ Qui sint infames *add. in mg.* CaCeDaTc, Que sint infames persone *add. in mg.* Mg, *in text* Vp, Que persone dicuntur infames *add.* Pa

² cap. i *om.* Ea. De eodem *add.* Vo

³ sancte CaMgPfTb; *om.* Tc

⁴ amico CaEgMgPfTb; episcopo Tc

⁵ Que sunt infames persone *add.* Fb

⁶ illas per. CaCbEgMgPfTb; pers. illas Tc

⁷ legis BeMgPfPrTbVo; religionis CaTc; religionis et legis *Brant*

⁸ latrones *add.* Mg, *om.* CaPfTbTc

⁹ Sep. quoque MgPfTbTc; Sepulchrorumque Ca

¹⁰ reliquorumque CaMgPfTb; reliquorum quoque Tc

¹¹ qui BeMgTbTc; quoniam CaGcPfVo

¹² raptores CaMgTbTc; rapaces Pf

¹³ ven. ad. CaMgTbTc; ad. ven. Pf

¹⁴ pulicis Ca

¹⁵ sibi pet. loca BeCaMgPfPhVo; pet. sibi loca Tb; sibi loca pet. Tc

¹⁶ aut CaMgPfRa²Tb; et RaTc

¹⁷ concitados BdGcMgMqPfPhPrTdVmVoVp; concitant et BePaPk²; concitando CaFbPcRaTc; concitant Ce; incitando Da; concitatus Pk; exiratos Pq; concitandos Pw; concitantes Tb; *om. with lacuna* Sb

¹⁸ seculi DaGcMgPc²PhPqPrRa²SbTbTcVmVoVp; sancte BdBeCaCeFbMqPaPcPfPkPwRaTd

legitimam libertatem, nec penitentes, nec digami¹⁹, nec illi qui curie deserviunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem vel²⁰ intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes inquam²¹ nec ad sacros gradus²² debent provehi, nec ad accusationem seu ad²³ testimonium ullatenus possunt iuste²⁴ recipi.

4L 1.51] C 6 q 1 c 17

¹⁹ dig- CaMgPfPhTc; big- Tb

²⁰ vel CaMgPfTb; aut Tc

²¹ Hi omnes inquam CaGcMgPaPfTbTcTdVp; Si omnes unquam PrVmVo

²² gradus BdBeCaCeDaFbPaPcPfPhPkPqPwSbVoVp; ordines GcMg(vel gradus ss)MqPrTbTcVm

²³ ad CaMgPfTc; om. Tb

²⁴ ss Be

67

¹Ex decr' Stephani pape omnibus episcopis missis, cap. xi²

Quod neganda³ est accusatis licentia⁴ criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint. Quia non est credendum contra alios eorum confessioni qui criminibus implicati⁵ sunt, nisi se prius probaverint innocentes. Quoniam periculosa est et admitti non debet⁶, rei adversus quemcumque⁷ professio. Familiares vero et sponte confessi atque sceleribus irretiti non debent admitti, nec hi qui hesternae die aut perendie aut ante fuerunt⁸ inimici.

4L 1.54; ID 5.274] C 3 q 11 c 1 to quemcumque professio

¹ Quod neganda est accusatis licentia criminandi priusquam se crimine quo premuntur exuerint *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* Pa, Quod accusati (quod *add.* Vo) non habent licentiam criminandi donec se purgaverint (expur- Vo) *add.* Td(mg.)Vo

² cap. xi *CaEgMgPfTbVo; cap. iii FcTc; om. BeEa

³ Quod neg. *BeCaFcGcLdLjPfPwTbTcVo; Deneg- Eg; Et neg. Mg

⁴ acc. lic. *BeCaFcGcLdLjMgPfTbVo; lic. acc. PwTc

⁵ implicati *CaMgPfTb; impliciti Tc

⁶ Vq *here adds:* et cetera, unde in sequentibus, *leaving the rest of the leaf blank. The text resumes without a break at the head of the next [perhaps the end of a scribal stint]*

⁷ quemcumque *BePfPrTbVo; quemquam CaGcMgRaTc

⁸ -erunt *BeCaPfTbVo; -erant EaGcMg; -erant Tc

68

¹*De libro nono*² *earundem legum*³

Sane hi qui crimina sua in questione⁴ confessi sunt, si de aliis sic dicere voluerint, a iudice non credantur⁵, quia iure et legibus constitutum est ut spontanea professione⁶ reus reum non faciat, neque illi de altero credatur qui se criminosum esse⁷ confessus est.

ID 5.286b]

¹ Quod de se confessis non sit credendum super crimen alienum *add. in mg.* CaCeDaLn², De eodem *add. Pa*, Ut nulli super alterius accusationem (-ione Td, -ioem Vo; occasione *add. Vo*) credatur qui se sic reum esse confessus est *add. Td(mg.)Vo*

² De libro nono *BeCaCbFcGcLdLjMgPhPwVoVp; Novellarum libro nono Eg; In libro nono Pf; De libro undecimo Tb; De nono libro Tc; Ea *illeg.*

³ earundem legum *BeCaCbFcGcLdLjMgPcPwTbTc; eorum Mq; legum PfPt; *om.* Eg

⁴ vel confess... *add. in mg.* Ra

⁵ et *add. Mg, om.* *CaPfTbTc

⁶ prof- *MgPfTbTc; conf- CaDa

⁷ *in mg.* Ra

69

*Dionisius*¹ *Severo*² *episcopo*³

Nemini de se confesso credi potest super crimen alienum, quoniam eius omnisque rei professio periculosa est⁴ et admitti non debet. [70] Similiter alieni erroris socium, vel a sui voluntarie⁵ propositi tramite recedentem, aut⁶ sacris patrum regulis et constitutionibus⁷ inobedientem suscipere non possumus nec debemus.

ID 5.288; cf 87b-8 below] C 15 q 3 c 5 var. to non debet; C 3 q 4 c 1, from Alieni erroris is remote

¹ Dionisius *CaCbEaEgMgTbTc; Diosius Pf

² Severo *CaCbEgFcLjMgPfPwTb; Severino PcTc

³ De eodem *add. PaVo*

⁴ prof. per. est *corr. fr.* confessio Ra

⁵ -arie *CaMgPfTb; -arii Tc

⁶ aut *CaMgPfTb; et Tc

⁷ const. *DaEaMgPfTbTc; constituti (?) omnibus Ca

71

¹*Stephanus papa*² *in secundo decretali omnibus episcopis*³

Nullus anathema⁴ suscipiatur⁵, nec a quoquam credantur⁶ que ab eis vel⁷ dicuntur vel conscribuntur⁸. Eos dico anathematizatos⁹ esse quos episcopi sui¹⁰ scriptis anathematizaverunt aut eorum¹¹ statuta anathematizant.

ID 6.327b] C 3 q 4 c 6

¹ Ut nullus anathema ad accusationem vel ad testimonium recipiatur *add. in mg. CaCeDaLn*², De eodem. Qui sint anathematizati *add. Pa*, Ut nullus anathema vel hereticus aut scismaticus ad accusationem recipiatur *add. Td(mg.)Vo*

² papa BeCaFcMgMqPfTb; *om. EgTc*

³ in sec. dec. omn. ep. BeCaEaFcGcMgPfTcVo; omn. ep. in (*om. Eg*) sec. dec' EgTb; papa Lc; omn. epp. in dec. ii Ph

⁴ anathematizatur Lc

⁵ -iatur MgPfTbTc; -iat Ca

⁶ -antur *MgPfTbTc; -atur Ca

⁷ ab eis vel *CaPfTb; vel ab eis Be; ab eis MgTc

⁸ consc- *CaMgPfTc; sc- PhTb

⁹ anathematizatos *BeCaCbLdLjMgPfPwTbVo; anathema Tc; anathematizantes Fc

¹⁰ sui *CaMgTbTc; suis Pf

¹¹ eorum *CaEgMgPfTb; eos Tc

72

¹*Carthaginense concilium*² VII³, *cap. i*⁴

Definivimus eum rite ad accusationem non admitti qui postea⁵ quam excommunicatus fuerit in ipsa adhuc excommunicatione constitutus, sive sit clericus sive laicus⁶, accusare voluerit.

ID 14.69] C 4 q 1 c 1a

¹ Ex *add. MgTc, ? Pf, om. BdBeCaFbGcPhPwTbVmVoVp*

² Carthaginense concilium BeCaCeGcPaPhVo; Cartaginensi concilio LjTbTc; conc. Cart. MgPfVp

³ VII *BeCbDaFbFcGcLjMgPaPfPwTbVo; VIII CaLdPcTc; *om. Vp*

⁴ i *BeDaMgTbTcVo; ii Ca; ??Pf; *om. Vp.*

De eodem *add. PaVo*

⁵ postea *MgPfTbTc; post Ca

⁶ cl. sive laicus *CaMgPfTb; laicus sive cler. Tc

73

¹*Nicholaus Micaheli imperatori*²

Si ecclesiasticum fuerit crimen coepiscopo illatum, tunc probari oportet accusantium personas, ut primo³ quidem hereticis non liceat accusationes contra

¹ Ut nullus hereticus aut (vel Da) quilibet excommunicatus ad accusationem episcopi accipiatur (rec-Ce) *add. in mg. CaCeDaLn*², De eodem *add. PaVo*

orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negotiis facere. Sed ne hos hereticos esse denegetis, audite sequentia, Hereticos, inquiunt, esse dicimus, tam eos qui olim ab ecclesia proiecti sunt, quam qui post hec⁴ a nobis anathematizati sunt. Porro si adhuc nec sic creditis, quod subditur audite, Preter hos autem aiunt et eos qui fidem quidem⁵ sanam simulant⁶ confiteri, schismaticos etiam et⁷ eos qui seorsum a communicantibus nobis episcopis collectas⁸ faciunt. Deinde vero et si quidam ab ecclesia super causis quibusdam fuerint reprehensi et proiecti aut excommunicati, sive ex⁹ clero sive ex¹⁰ laicali ordine, nec his licere accusare episcopum antequam proprio crimine primitus¹¹ exuantur. Similiter autem et eos qui sub accusatione priori¹² existunt, non ante esse acceptabiles in episcopi accusationem¹³, aut aliorum clericorum, quam innoxios semetipsos¹⁴ illatorum sibi ostenderint criminum.

ID 14.70]+C 4 q 1 c 2 med

² Nich. Mic. imp. *BeCaCbEgLdLjMgPfTbVo; Nicholaus michi imperatori Fb; Nich. Nich' imp. Fc; Fabianus papa in tertio dec' PcTc. *Insc. placed above c 74 Ln*

³ primo *BeCaEgLdMgPc²PfPwTbVo; in primo LjPc; in primis Tc

⁴ quam qui post hec *over erasure* Ra; ...qui hec *in mg.* Ra

⁵ quidem *CaMgPfTb; *om.* Tc

⁶ sim- *CaPfTbTc; dissim- Mg

⁷ et *CaMgPfTb; *om.* Tc

⁸ *in mg.* Mq²

⁹ ex *CaPfTbTc; a Mg

¹⁰ ex *CaPfTbTc; a Mg

¹¹ penitus *add. in mg.* Ra

¹² priori CaPfTbTc; prioris GeMg

¹³ -ionem *BeGeMgPf; -ione CaTbTcVo

¹⁴ semetipsos *CaFcMgPfTb; seipsos Tc

74

¹*Fabianus papa in tertio decretali*²

Si quis iratus³ crimen aliquod⁴ cuilibet temere obiecerit convicium⁵ non est pro accusatione habendum. Sed permissio⁶ tractandi spatio, id quod iratus dixit per scripturam se probaturum esse fateatur, ut si fortasse⁷ resipiscens, que pro iracundia

¹ Quod non sit pro accusatione habendum si quis iratus crimen aliquod (al. crim. Ce) alicui obiecerint *add. in mg.* CaCeDaLn², Quod convitium pro accusatione non est (*om.* Td) habendum *add. Td(mg.)Vo*

² in tertio decretali BeCaCeFbPaPcPtSb; *om.* Ea; in decr' tertio GcPr; in tertio decreto (decr' MqPhVo) MgMqPhTcVo; in secundo decretali Pf; in quarto decretali Tb; in tertio decretorum Vp. *Insc. of c 73 here Ln, with this above c 76*

³ iratus *CaMgPfPhTc; *om.* Tb

⁴ *corr. fr.* -quid Pf

⁵ Oc *begins*

⁶ perm- *BeCaGcPfTcVo; permissio Mg; prom- PhPr; prem- Tb

⁷ fortasse CaMgPfTb; forte Tc

dixit iterare aut scribere noluerit, non ut reus criminis habeatur. [75] Omnis ergo qui crimen obicit⁸ scribat se probaturum. Revera ibi semper causa agatur ubi crimen admittitur. Et qui non probaverit quod obiecit⁹ penam quam intulerit¹⁰ ipse patiat.

ID 6.324] +C 2 q 3 c 5 to criminis teneatur; +C 2 q 3 c 6b, *Palea, from* Omnis igitur - patiat; C 2 q 3 c 4A (*earlier version*) Qui non probaverit - patiat

⁸ crim. ob. CaMgPfTb; ob. crim. Tc

⁹ obiecit *CaGcPfTbTc; obiecerit Be; obicit Mg

¹⁰ -erit *BeGcPfTbTcVo; -erat CaEaEgMg

76

¹*Stephanus papa episcopis Gallie in secundo decr*²

Euticianus³ episcopis⁴ per Siciliam⁵. Accusationis ordinem talem⁶ et didicimus⁷ et servari iubemus, id est⁸ si quis clericorum in⁹ crimine impetitur¹⁰, non statim reus estimetur quia¹¹ accusari potuit, ne subiectam¹² innocentiam faciamus¹³. Sed quisquis ille est qui crimen intendit in iudicium veniat, nomen rei indicet, vinculum inscriptionis¹⁴ arripiat, custodiat¹⁵ similitudinem habita tamen¹⁶ dignitatis

¹ Qualis accusationis ordo servari debeat *add. in mg.* CaCeDaLn²; Qualis debeat esse ordo accusationis *add.* Td(mg.)Vo

² Stephanus papa (ss Mg) episcopis (omnibus ep. FbPw, ep. omnibus BeCaPkTd) Gallie in (*om.* ObOdPcPwTd) secundo decr' (dec. sec. Pt) AdBdBcCaCeDbFbFcGcLdLgMgObOcOdOeOfPaPcPkPtPwRaSgTcTdVmWc [*cf rubr. to* ID 6.327]; Euticianus (papa *add.* Cb) episcopis Sicilie (per Siciliam CbCc, ep. Sic. *om.* Eg) in secundo decr' CbCcEgLj; Ex decr' Euticiani pape DaPfSb; Stephanus papa epp. Gallie Ea; Ex decretis Eut. pape et de vinculo inscriptionis Ln²; In ii decret' Mq; Stephanus papa iiii episcopis Gallie in decreto Oh; Stephanus papa Galilee episcopis in ii decr' Pr; Iustinianus papa episcopis Gallie in secundo decretali Tb; Ex decr' Euticiani pape. Stephanus episcopis Gallie in decr'; Item (*om. Migne*) Sixtus papa *Brant.* For Ln see c 74

³ Euticianus *BdBcCbDaDbEaFbGcLdLjMgMqOdOeOfOhPcPfPrPtPwRa²SbSgTcTdVmVoWc; Euticanus Ad; Luticianus CaPy; Eustinianus Ce; Leviticianus Ob; Iustinianus PaTb; Iuticianus Ph; Suticianus Ra; Nuntianus Vp

⁴ *om.* Vp

⁵ Eut. – Siciliam *om.* *Brant*

⁶ ord. tal. *BeGcPfOhTbTc; tal. ord. CaFbMg

⁷ et did. AdBeCaDaFbGcFcLdLjOhPcPfPhPqPrSbTbTdVmVo; edidimus Ce; et habere dicimus EgVp; et habere didicimus MgSb²; ei dedimus Pa?; et didimus Pk; habere didicimus Pw; et haberi dicimus Tc

⁸ iub. id est *CaEgMgOhPfTb; id est iub. Tc

⁹ in *CaMgOhPfTb; *om.* Tc

¹⁰ impeat Oh

¹¹ quia BeCaCeGcMgOhPfPhTbVo; qui *Tc

¹² subitam Oh

¹³ vel ferr [?] *add. in mg.* Ra

¹⁴ asc- Oh

¹⁵ custodiat *MgPfTbTc; custodie Ca

¹⁶ cum Oh

estimatione¹⁷ potiat¹⁸. Nec fore¹⁹ sibi²⁰ noverit licentiam²¹ mentiendi, cum calumpniantes ad vindictam poscat similitudo supplicii.

ID 6.332] C 2 q 8 c 3 from Quisquis ille est to end, but with added sentence, for which see cap. 86 below

¹⁷ dig. est. *CaOhPfTbTc; est. dig. Mg

¹⁸ pot- *BeCaGc²PfTbTcVo; pat- GcMg; ponatur Oh. Consideranda est dignitas persone *in mg.* Mg

¹⁹ Nec fore CaGcMg²(ss)PfTbTcVo; Ne forte BeMg; Nec forte Oh

²⁰ *om.* Oh

²¹ nov. lic. BeCaPfTbTc; lic. nov. GcMg; nov. licentia Oh

77

Ex epistola decreti¹

Inscriptio primo² semper fiat ut talionem calumpniator recipiat, quia ante inscriptionem nemo debet iudicari vel dampnari³ cum et seculi leges hoc retineant⁴.

ID 6.337b] C 4 q 4 c 2b

¹ Ex ep. decreti (-ete LdOc, i *add.* GcLnPrVm)CeFcGcLdLnOcPcPfPw; ex ep. decretali BeRaTbVo; Ex ep. decretorum i Ca; Exemplar decreti CbLj; Ex epistola decretali Damasi pape cp. iiii DaSb; Ex decr' Damasi pape Eg; Ex ep. decretali primo FbMgWc; Epistola decretum Lc; Ex ep. decretorum PkTc; Idem Pt; Ex epistola Damasi pape dec. i Vp; *om.* Ea

Quod inscriptio semper fiat in accusatione *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² primo *BeCaEaEgGcLjMgPfPwRa²Tb(*moved from after fiat*)Vo; primum Vp; prima Wc; *om.* RaTc

³ vel dampn. *in mg.* Ra

⁴ retineant *CaEgMgPfPwTb; obtineant Ra; teneant Tc

78¹

Stephanus² episcopis Gallie in secundo decr³

Infamis enim persona nec procurator potest esse⁴ nec cognitor⁵.

ID 6.331a] C 3 q 7 c 1 (with distinct insc.)

¹ *in mg.* Mq²

² Felix DaSb² (*the implicit sense of ID*)

³ episcopis omnibus Gallie *add.* Tc, *om.* CaFcGcLjMgPfPwTbVo. Gall. in sec. doc. *om.* Ea; Gallie iii dec' Vp. De eodem *add.* Vo

⁴ pot. esse *CaLjMgPfPwTb; esse pot. Tc

⁵ id est testis *add.* ss Pc ; *corr fr.* conditor Pa

79¹

²*Stephanus papa in secundo decretali*³ *omnibus*⁴ *episcopis*

Nullus alienigena aut accusator eorum⁵ fiat aut iudex.

ID 6.327 med.] +C 3 q 5 c 8 med.

¹ *in mg. Vo*

² Ut nullus alienigena accusator fiat aut iudex *add. in mg. Ca (against c. 80, but displaced by long glosses)CeDaLn*², De eodem unde supra *add. Pa, De eodem add. Vo*

³ Steph. - decr' *BeCaLdLjOcMgTbTcVo; Item Ea; Steph. in ii Gc; Idem in eodem Pf; Idem Vp; Stephanus papa omn. epp. Gallie in secundo d' Pw

⁴ *om. Be*

⁵ *after corr. Pf*

80

¹*In decr' Damasi*², *cap. iiii*³

Damasus papa Romanus⁴ Stephano archiepiscopo. Accusatores et iudices non idem sint, sed per se accusatores, per se iudices⁵, per se testes, per se accusati unusquisque in suo ordinabiliter⁶ loco.

4L 4.63; ID 6.337 med.]

¹ Quod persone in iudicio non diverse sint *add. Pa, Quod alii sint iudices quam testes add. in mg. Tc*

² pape *add. CbLjPf, om. BeCaFbFcGcLdMgPcPwTcVo*

³ In - iiii (xvi FbMg) BeCaCbFbMgOcPfTcVo; In – pape Ea; Damasus Pt; Stephanus papa in secundo decretali omnibus episcopis Tb. De eodem *add. Vo*

⁴ papa Rom. CaEgFcMgPfPwTb; Rom. papa Tc

⁵ per se iud. CaMgPfPhTc; *om. Tb*

⁶ ordinabiliter *BeCaEaFbFcGcLdMgMqPhPrPwSb²TcVo; ordinaliter CbLjPfSb; ordinabitur DaMg²(ss)PcRaTb; ordinetur Vp

81

¹*In decr' Fabiani, cap. iiii*²

Nullus unquam³ presumat accusator simul⁴ esse et⁵ iudex vel⁶ testis, quoniam in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse, id est iudices electos,

¹ Ut accusatores et iudices non idem sint *add. in mg. CaDaLn*², Quot persone debent esse in iudicio et quo<t> sit officium eorum *add. Pa, Quatuor persone sint in causa, iudex, accusator, defensor, testis add. in mg. Tc, (De eodem add. Vo) Quod quatuor personas in omni iuditio esse oporteat, accusatores, iudices, testes, accusati add. Td(mg.)Vo*

² cap. iiii *om. Ea; om. with no break, Lc.*

³ unquam BeDaEaEgGcLjMgPcPfTbTdVoVp; inquam CaCePa; *om. Tc*

⁴ pres. acc. simul BeCaEaGcLjMgPhTc; acc. pres. simul Pf; pres. simul acc. Tb; pres. esse simil' acc. Vo

⁵ et CaMgTbTc; *om. Pf*

⁶ vel BePfTbVo; et CaGcMgTc

accusatores idoneos, defensores congruos atque testes⁷ legitimos. Iudices autem debent uti⁸ equitate, testes veritate, accusatores intentione ad amplificandam causam⁹, defensores extenuatione ad minuendam causam.¹⁰

4L 1.50; ID 6.321a to electos accusatores, then variant] C 4 q 4 c 1 of which all from Iudices autem was a later addn

⁷ congruos vel *add.* Ca

⁸ deb. uti BeCaGcPfTb; uti deb. MgTc; ipsi deb. uti Vo

⁹ -dam causam CaPfTbTc; -dum causas Mg

¹⁰ defensores congruos – causam *in mg.* Ld²

82

¹Gregorius Iohanni defensori², cap. xl³

Quod quidam frater de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se asserit condempnatum, diligenter querendum est. Primo si iudicium ordinabiliter primum est habitum⁴, si alii accusatores, alii testes fuerunt⁵. Deinde causarum qualitas, si digna exilio vel depositione fuit, si eo presente sub⁶ iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum⁷ est, si ipse licentiam respondendi ac defendendi se habuerit, sed et⁸ de personis accusantium ac⁹ testificantium subtiliter querendum est, cuius conditionis cuiusve opinionis, et¹⁰ ne inopes sint, ne forte aliquas contra prefatum pastorem inimicitias habuissent¹¹, utrum¹² testimonium¹³ ex auditu dixerint¹⁴, aut certe¹⁵ specialiter¹⁶ se scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et partibus presentibus sententia recitata est. Quod si

¹ Quod nullam vim habeant iniusta iudicia et incerta *add. in mg.* CaCeDaLn, Defensores extenuationem ad minuendam causam *add. in mg.* Ld², De inquisicione accusatoris ac testis *add.* Pa, Qualiter retractanda sit causa iniuste condempnati (-atum Vo) *add.* Td(mg.)Vo

² Ioh. def. *EaMgPfTbTc; def. Ioh. Ca

³ cp'l l Pa; lx Pc

⁴ primum est hab. MgPfTbTc; habitum est Ca

⁵ -unt CaPfTbTc; -int Mg

⁶ sub *MgPfTbTc; *om.* Ca

⁷ act- MgPfTbTc; auct- Ca

⁸ et *CaMgPfTb; *om.* Tc

⁹ ac *CaMgPfTb; et Tc

¹⁰ *repeated* Tc

¹¹ in. hab. *CaMgPfTc; hab. in. Tb

¹² utrum *BeCaFbGcMgPfTb?Tc; verum EaPf²PhVo; vel verum *add. ss* Mg

¹³ in. hab. utrum test. *CaMgPfTc; in. hab. verum test. Ph; hab. in. utrum Tb

¹⁴ -erint *CaMgPfTb; -erunt Tc

¹⁵ aut certe] an Vo

¹⁶ specialiter *BeDaEaTbTc²Vo; spiritualiter si CaVp; specialiter si GcOcPfPr; spiritualiter MgTc; spa'tialiter Td

forte hec solempniter acta non¹⁷ sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocetur.

ID 6.343] +C 2 q 1 c 7 med., var.

¹⁷ non *MgPfTbTc; om. Ca

83¹

²Ex concilio Cartaginensi VII³, cap. iiii⁴

Testes autem⁵ ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam⁶ quos ipse accusator de sua domo produxerit; ad testimonium autem intra⁷ annos quatuordecim⁸ etatis sue non admittantur.

ID 6.364] C 4 q 2/3 c 1

¹ *BeCeLaLmOd²PhPaPc²PkQeSb²SlTb as here;

AaAdBdCbCcEaFcHaKaLbLcLdLjObOcOdOeOfPdPfPtPwTd (with text of c 83 added later in mg) VqWaZa omit text of c 83 and insc. to c 84 (Oc with mg. note: Hic deest capit', OdTd supplying text of c 83 in mg.); CaDbEgLfLhLnQaRaSgTcUaVp place text of c 84 under insc. to c 83; text of c 83 originally omitted. PcSb?; AbBbDaFbGcLfLgLk(c 83 om., added in marg. with tiemark after c 84) LjMfMgMoMjPhPqPrQeRaSeVmVtWc reverse cc 84-3 (Mo with rubr. to c 85 before c 84); Sd has insc. of c 83, followed by text of 85, 83. MkVc have cc 84, 85, 83; Mq has text of 83 run on from end of c 85 (qv). In Vo a version of the canon is treated as the rubric to c 84 (see below). Ra² has text of c 83 (with insc. as here) repeated in upper mg.; Py reverses 83-84 without inscriptions or rubrics. In Sb all c 83 and c 84 to lesi se ulcisci is in a smaller hand over an erasure. Vo has insc. of c 84, then text of c 83 as part of rubric, followed by text of c 84

² (viii. add. Bd) De testibus qui et quomodo et quot (qui, quot et quomodo Ph) et in quo negotio testificari debeant (deb. test. EaLjOf) vel non (vel non om. OdOfVp) add. in mg. BdLjOdOfPhTcVp, in text EaLa, Quod non sunt recipiendi ad testimonium qui sunt infra xiiii annos aut quos accusator de sua domo produxit add. in mg. CaDaLn², Qui testes esse non possint add. Pa

³ VI PhQe

⁴ Ex conc. (om. Be) Cart. VII (om. Mq, VI Tb) cap. iiii (viii Da, iii LmPcRa)

*BdBeCaCbFcGcLdLfLmMqOcOdOeOfPcPfPrPwRaSbSeSlTbTcWc; om. AbCcEa; Ex conc. Cart. VII cap. iiii. Ex conc. Triburiensi Lj; Eusebius ex concil. Cartag. IIII c. xi Lk; Ex conc. Triburiensi Mg; ex conc. Cart. Qa

⁵ om. Be

⁶ etiam *BeCaLfLmMqPcPkTb; om. GcMgQaTc

⁷ intra CaLfLmMgPkQaTb; inter Tc

⁸ ann. quat. *CaMgQaTbTc; quat. ann. Lf

84

¹In decr' Anacleti, cap. iiii²

¹ Quod non possunt esse testes et accusatores (qui add. Da) ante hesternum diem fuerunt inimici add. in mg. CaDaLn², De testibus qui et quomodo et quot in mg. Cb, De testibus qui et quomodo et quot et in quo negotio debeant testificari vel non in mg. GaLj (cf c 83), De eodem add. Pa, Quod suspecti accusatores et testes abitiendi sunt. Testes autem ad testimonium non admittendos qui nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de domo sua produxerit ad testimonium aut infra annos xiiii add. Vo (cf c 83)

² In decr' Anacleti, cap. (episcopi Pa) iiii (iii CeLmPhQeTbVo, ii Pk)

CaCeGcLfLh²LmLnMgMqPaPkPrQeSlTbVoVpWc; Ex concil. Cartaginensi cp iiii Be; Anacletus in

Testes³ esse non⁴ possunt, qui ante⁵ hesternum⁶ diem, aut⁷ nudiustertius inimici fuerunt⁸, ne irati nocere cupiant⁹, ne lesi se¹⁰ ulcisci velint¹¹. Inoffensus¹² igitur¹³ accusatorum¹⁴ et testium¹⁵ affectus querendus est et non¹⁶ suspectus¹⁷.

ID 5.239a] C 3 q 5 c 2 var.

tertio decretali *Eg (followed by text of c 83); Cartaginensi concilio Lc; Ex concilio Cartaginensi cap. iiii Lk; In decretis Calixti cp. ii Pc (cf c 85); Item Tc (followed by text of c 83). No insc. then text of c 83 QaRa; no insc. DaSb

³ aut accusatores add. BbBe²CaCcDaFbLfLnRaVp, om. BeDbEaFcGcMgPaPfPhPrPtQaTbTcVoWc
⁴ om. Mf

⁵ qui ante] quia non Qa

⁶ hesternum *BeCaCbCcEaGcLdLjLmMgPfTbVo; externum FcLfPtQa; hesternam Tc

⁷ aut *BeCaCbCcEaFcLdLfLjLmMgPhPtPwTcVo; vel GcMgQa; aut a Tb

⁸ fuerunt *BeCaEaGcPfPtSeTbTcVo; fuerint MgQa

⁹ noc. cup. *BeCaEaFcMgPfQaTbTc; cup. noc. Cc

¹⁰ se *BeCaCbCcEaFcGcLdLfLjLmMgPfPtQaTbVo; om. PwTc

¹¹ vel add. Cc

¹² -sus *BeCaFcGcMgPfQaTbTc; -sis EaLj

¹³ igitur CaEaFcPfPtQaTbTc; ergo GcMg

¹⁴ accusatorum *BeEaFcGcMgPfPtQaTbTcVo; accusator CaCcLm

¹⁵ testium *EaFcMgPfQaTbTc; om. Ca

¹⁶ non *BeCaCbCcEaEgFcLdLfLjLmMgPfPtPwQaTbTc; om. Pk

¹⁷ est add. CaLm; om. *BeDaEaFcMgPfPtQaTbTc

85

¹In decr' Calixti pape², cap. ii³

Consanguinei⁴ adversus extraneos testimonium non dicant, nec familiares de eadem domo prodeuntes, sed si voluerint, et invicem consenserint, inter se parentes tantummodo testificentur et non in alios. Neque testes suspecti recipiantur, quia propinquitatis ac⁵ familiaritatis ac dampnationis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis et timor atque⁶ avaritia plerumque sensus hebetant⁷ humanos et pervertunt opiniones ut questum pietatem putent⁸, et pecuniam quasi mercedem prudentie.⁹

4L 1.48b as here; ID 5.289b to impedire solet only] C 3 q 5 c 1 to non in alios and var.

¹ Ut consanguinei (sang- Da) adversus extraneos testimonium non dicant add. in mg. CaDaLn², De eodem add. Pa, Quod consanguinei adversus extraneos non testificentur nec de eadem domo prodeuntes add. Td(mg.)Vo

² pape *BeFcLjMgTcVo; om. CaGcLdPaPfPwTb

³ In decr. – ii] om. Pc (cf c 84); Ex concil' Cartag' cap. vii Mq (cf c 83 above). Fc reversed the insc. of cc 85-6, and then corrected. cap. ii om. Ea. Mo has 85 following 83 without a break.

⁴ vero accusatores add. Tc(cf ID, above c 84), vero accusatoris add. Py; om.

BeCaEaFcGcLdLjMgObOcOdOeOfPcPfTbVo

⁵ ac CaMgPfTb; et Tc

⁶ atque CaMgPfTb; et Tc

⁷ hab- Ca

⁸ putent CaMgPfTb; om. Tc

⁹ Mq here adds the text of c 83 above (without a break): Testes autem ad testimonium - non admittantur

86

¹In decr' Damasi², cap. iiii³

Testes⁴ absque ulla infamia aut⁵ suspicione vel manifesta macula et vere⁶ fidei pleniter⁷ instructi esse debent, et tales quales ad sacerdotium eligere divina iubet auctoritas, quoniam ut antiquorum tradit auctoritas⁸, sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt provehi honorem. Item⁹. Homicide, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri et qui raptum fecerunt vel falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilagos magosque concurrerunt¹⁰, nullatenus ad accusationem vel ad testimonium erunt admittendi.¹¹

4L 3.46 var. to provehi honorem only; rest 4L 3.132] + C 2 q 7 c 39 to provehi honorem; C 2 q 8 c 3b from Qui vero ad sortilegos

¹ Ut testes sint absque ulla (om. Da) infamia et in fide plene instructi add. in mg. CaDaLn², Ut testes sint absque infamia add. Ce (mg.), Quales debeant esse testes add. Pa, Quales ad accusandum vel testificandum suscipiendi sunt, quales autem non add. Td(mg.)Vo

² Damasi BeCaFcGcLdLjPfpkPwTb; Dam. pape EaMgMqVo; Dam... Qa; Dionisii Tc

³ cap. iiii BeCaFcGcLdLjMqPfpwTbVo; cap. x MgVp; cap. ii Tc; om. Ea

⁴ et accusatores episcoporum add. EgFbLgLn²Lk²(over erasure)MgMo²PyQaRa²Tc, om.

BdBcCaCeDaEaGcLcMqPaPcPfpPhPkPqPrPwSbTbPkVmVoWcBrant

⁵ aut BeCaFbPfmqTb; atque EgGcMgQaTc; an Vo

⁶ vere CaMgQaTbTc; vera Pf

⁷ pleniter CaMgPfqTb; plenitudine Tc

⁸ ant. tradit auct. CaMgPfpPhTc; auct. ant. trad. Tb

⁹ Item TbTc; In dec. Eleutherii (with break) BeCaFbPrTd(mg.); In decretis Euticiani DaSb; Ex concilio apud Theodanisvillam (habito add. Vp) cap. v EgMgVp (Mg mgVp adding, In decretis Eleutherii cap. i); Ibidem PtQa; Item. In decretis Eleutherii cap. i in text GcVm, in mg. Ra, both with break in text; om. CbEaFcLaLcLdMqPcPfpPhPk; De eodem Vo

Quales testes non recipiuntur add. Pa

¹⁰ concurrerunt BeCaMgTbPk; concurrerint EaPf; convenerunt Tc; occurrerunt Vo

¹¹ The order of La is perturbed. It has Nemini de se confesso – nec debemus (from c 87), then Homicide malefici fures – admittendi from here, then Proditoris – audiatur from c 87,

87¹*In decr' Dionisii², cap. ii³*

Proditoris vero nec calumniatoris nec vox⁴ audiatur⁵.

¹ For the changed order of sections here in La see note at end of last c.

² Dionisii BeCaCbEgGcLdLhLjMgOcOdPfpkPwTbVo; Dionisii pape EaPt; Dionii Fc; Eleuterii Ph; Damasi Tc

³ cap. ii BeCaCbEgFcGcLdLhMgOcPfpPwTbVo; cap. i Ph; cap. iiii Tc; om. Ea. De eodem add. PaVo

⁴ nec calumniatoris nec vox *BdCeSgPkPt; nec calumniatoris vox Bd²BeCaCbDbEaFcLdLjMqOcOdOeOfPhSIRaTdWcBrant; vel calumniatoris vox Cc; et calumpniatoris nec vox Ce²; nec calumnia nec vox DaGcPrSb; nec calumniatoris unquam vox FbMgOd; et calumpniatoris nec vox Pa; nec calumpniatoris vox Pc; nec calumnia unquam nec vox

ID 6. 319 med.]

⁶[Item in eodem]⁷

Nemini de se confesso⁸ credi potest⁹ super crimen alienum¹⁰, quoniam eius¹¹ professio periculosa est, et admitti non debet. [88] Similiter¹² alieni erroris¹³ socium vel a sui voluntarie¹⁴ propositi tramite recedentem, aut sacris patrum regulis et constitutionibus inobedientem suscipere non possumus¹⁵ nec debemus.

ID 5.288; cf 4.69-70 above] C 3 q 4 c 1a, widely var. from Alieni; for beginning cf C 15 q 3 c 5 var.

PfVo; nec calumnia vox unquam Pw; vel calumpniatoris vox non (nec vox Tb) QeTb; nec calumniatoris vox unquam Tc; vel calumpniatoris vox unquam Vp

⁵ exaud- Se

⁶ Item in eodem. Nemini - nec debemus replaced by c 88A EgLgMg, om. BbSl

⁷ Item in eodem Pf; In decr. Dionisii cp. ii PhVo; In decr' Eleutherii, cap i Tb; paragraph mark only Tc; om. but with break FcGcPaPk; De eodem add. Pa; In decr' Dionisii cp. ii. De eodem. In xviii cp. ii Vo; om. with no break BdBeCaCbDaFbLdLjMqOdPcPtPwRaSbTdVpVqWc

⁸ -esso *CaCcLdLjPfTb; -essio Tc

⁹ Nemini – potest om. Vq

¹⁰ requiris add. Vo, which ends the canon here

¹¹ rei add. BeGcQaTbTc, om. CaCcEaLdLjMqPcPf

¹² et add. GcQaTc, om. *BeCaCcLdLjPfTb

¹³ al. err. *CaCcLdLjPfTb; err. al. Tc

¹⁴ -arie *CaCcLdLjQaPfTb; -arii Tc

¹⁵ pass- Ca; possumus Mo

88A¹

Ex concilio Triburiensi, cap. x²

Nobilis homo vel³ ingenuus si in sinodo accusatur et negaverit, si eum fidelem esse sciunt, cum duodecim ingenuis se expurget. Si antea in furto deprehensus⁴ fuerit, vel periurio vel falso testimonio, ad iuramentum non admittatur, sed sicut qui ingenuus non est ferventi aqua vel candenti ferro se⁵ expurget.

BD 16.19] +C 2 q 5 c 15, Palea

¹ EdLh²Lk²QaTc here (LhLk in mg.); after c 85 FbVc(in mg. with tie-mark)Vp; after c 87

LgEgMgVtWa; pt only after c 97 Mo; in mg. PcRa; om.

AaAbAdBbBdBeCaCbCcCeDaDbEaEbEcFcGaGbGcHaKaLaLbLdLfLjLmLnMfMhMjMkMmMqOb OcOdOeOfPaPdPfPhPkPqPrPtPwPyQeSbSdSeSgSITbTdVmVoWbWcZa

² Ex - x LgMg; Idem Fb; om. LkPcQaTc

³ et Pc

⁴ furte ... add. and canc. Lk

⁵ se LgLkMgPcRaTc; set Qa

89

¹In dec' Silvestri pape², cap. iii³

¹ Ut nullus laicus clerico crimen inferre debeat nec clericus adversus laicum testimonium dicat add. in mg. CaDaLn², , Ut nullus – inferre debeat add. Ce Quod nullus laicus clericum criminetur, nec clerici

Silvester papa in generali residens sinodo⁴ dixit⁵, Nullus laicus audeat crimen inferre clerico⁶. Testimonium autem clerici adversus laicum nemo suscipiat. Clericum vero quemlibet nemo in publico examinare presumat,⁷ nisi in ecclesia.

4L 1.60] C 11 q 1 c 9 from Testimonium only

testimonium adversus laicum recipiatur *add.* Pa, Quod nec laicus adversus clericum nec clericus adversus laicum accusationem afferre debeat (-et Td) *add.* Td(*mg.*)Vo

² pape BeEaEgFcGcLjMgPwTcVoWc; *om.* CaLdOcPfPhTb

³ cp ii BePc; ii Mq; cap. iii *om.* Ea

⁴ res. sin. BeCaEgGcMgPfVo; sin. res. TbTc

⁵ For Fb *see Conspectus*

⁶ clerico CaEgMgPfTb; laico Tc

⁷ Oa *here resumes from 4.25 above*

90

¹Ex dec' Silvestri pape², cap. ii³

In⁴ consensu⁵ subscriptione omnium constitutum est, ut nullus laicus episcopo vel alicui in ordinibus posito, crimen aliquod possit inferre, et ut presbiter adversus episcopum, diaconus adversus presbiterum, subdiaconus adversus diaconum, acolithus adversus subdiaconum, exorcista adversus acolithum⁶, lector adversus exorcistam, ostiarius adversus lectorem nullo modo aliquam presumat dare accusationem. [91] Presul autem non damnabitur nisi in lxxii⁷ idoneis⁸ testibus⁹. Presbiter autem¹⁰ cardinalis, nisi¹¹ in xliiii¹² testibus non¹³ damnabitur, diaconus cardinalis urbis Rome nisi in xxvi testibus non condempnabitur¹⁴. Subdiaconus, acolithus, exorcista, lector,

¹ Ut nullus crimen inferat in maiori ordine constituto et quot testibus episcopus, quot presbiter, quot ceteri dampnari debeant *add. in mg.* CaDaLn², Ut nullus crimen inferre audeat in ordine maiori constituto *add. in mg.* Ce, Quod minores gradus maiores non accusent et quot testes habendi sunt ad singulum dampnandum *add.* Pa, (De eodem et *add.* Vo) Quod minor in ordine positus maiorem in ordine (in ord. *om.* Td) accusare non presumat *add.* Td(*mg.*)Vo

² Ex decr' Silvestri pape *DaOaOcPhPtPwVo; Idem in eodem Be; In dec' Silvestri pape CaEaGcFcPaPcTbTc; Ex decr' eiusdem CbLjRaSb; Idem Eg; Ex decr. Silv.Mq; Eiusdem Pf; Idem papa Vp

³ cap. ii *CaGcMgMqOaPfPhPtTcVo; *om.* EaTbVp. In dec. - ii *in mg.* Ca.

⁴ qua etiam synodo *add.* Vo

⁵ et *add.* EgMgTc, *om.* BeCaEaFcGcLjOaPfPwTbVo

⁶ exor. - acol. *CaEgLjMgPfTb; *om.* Tc

⁷ lxxii *BeDaEaMgPfTbTcVoBrant; lix duobus Ca

⁸ idoneis *MgTcVp; *om.* BeCaDaEaGcOaPaPcPfTbVoWc

⁹ neque presul summus a quoquam iudicetur, quoniam scriptum est, Non est discipulus super magistrum *add.* Td(*mg.*)(*in mg. part. illeg.*)Vo

¹⁰ cum *add.* Vo

¹¹ in cardinalibus *add. and canc.* Ca

¹² xliiii *BeCaGcMgPfPwTbVo; lxiii EaTc

¹³ non *CaMgPfPwTb; *om.* Tc

¹⁴ condempnabitur *BeCaPfPwTb; dampnabitur GcMgVo; condempnetur Tc

ostarius nisi in septem¹⁵ testibus non condempnabitur¹⁶. Testes autem et accusatores sine aliqua sint infamia.

ID 5.264 to lxxii testibus, ID 6.334a from Presbiter autem; cf 4L 1.69b] C 2 q 4 c 2 from Presul non dampnetur

¹⁵ septem BeDaFcGcLdMgOaPaPfTbTdVoVp; sex CaLjRa; octo Tc. Oa *expuncts se before vii*

¹⁶ -itur *BeMgPfTbTc; -untur CaDaSb. Subdiaconus – condempn. *om.* Lc

92

¹*In dec' Euticiani², cap. ii*

Nulli unquam³ infami atque sacrilego de quocumque negotio liceat⁴ adversus religiosum Christianum, quamvis humilis servilisque⁵ persona sit, testimonium dicere⁶ nec de qualibet re, actione⁷ vel inscriptione⁸ Christianum impetere.

4L 1.57; ID 6.333b] C 3 q 4 c 11

¹ Ut nullus infamis vel sacrilegus adversus religiosum Christianum testimonium dicat *add. in mg.* CaDaLn², Quod non sit credendum infami et sacrilego *add.* Pa, Quod nulli (*om.* Vo) infami liceat Christianum accusare religiosum *add.* Td(*mg.*)Vo

² Eutiani Ea; Numiani (?) Fc; Eutici Ph; Eutiani et Felicis Vp; papa *add.* Tc

³ umquam BeCaCbEaGcLjMgOaPfTbTcVo; autem Ld; antiqua Fc; *om.* Oc

⁴ neg. lic. CaPfTbTc; lic. neg. Mg

⁵ servilisque CaMgPfTb; et servilis Tc

⁶ test. dic. CaPfTbTc; dic. test. Mg

⁷ accusatione *add.* ss Sb²

⁸ quamvis humilis (*obsc. variant in Mq*) servilisque persona – actione vel scriptione *at foot of leaf Mq*²

93

¹*In decr' Calixti pape², cap. ii³*

Testes per⁴ quamcumque scripturam testimonium non proferant, sed presentes ex his que viderunt⁵ veraciter⁶ testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis testimonium dicant, nisi de his que sub presentia eorum acta esse⁷ noscuntur⁸.

¹ Ut testes non per scripturam sed presentes ex his que viderunt aut veraciter noverunt testificentur (-entur Da) *add. in mg.* CaDaLn², Nota. Neminem testimonium perhibere nisi de his que sub presentia sua facta fiant *add. lower in mg.* Lg, Quomodo et de quibus negotiis testes testimonium dicant *add.* Pa, Ut testes non per scripturam nec de aliis causis nisi de his que viderint testimonium dicant *add.*

Td(*mg.*)Vo

² pape CaCbEaFcLdLjMgPwTbTc; *om.* Pf

³ cap. ii *om.* Ea

⁴ per *MgPfTbTc; in Ca

⁵ et noverunt *add.* BeCaCeDaGcMgMqOaPaPcPhPkPqPrTbTc Td(*mg.*)VmVp, et noverint *add.* Fb, *om.*

*BdCbEaLjPfPwSbTdVo

⁶ vaciter Ca

⁷ acta esse *CeLdLcOaPaPhPkTb; facta esse BdCaDaEaFbFcGcLjMgPcPfPrPwSbTdVmVoVp; esse acta Be; facta est Cb²; esse facta Tc

⁸ Nec de - nosc. *over erasure* Cb

cf ID 5.289 pt.] C 3 q 9 c 15, where the earlier version lacks 'Nec de aliis – dicant' ex inf. AW

94

Gregorius Iohanni defensori, cap. xl¹

Querendum est utrum testimonium ex auditu dixerint, aut certe specialiter se² scire testati sunt, si scriptis iudicatum est et³ partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte⁴ hec solemniter acta non sunt, neque causa probata est que exilio vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus revocentur.

ID 6.343 end, var.] C 2 q 1 c 7, the second half of a passage in the early version, which was later much enlarged

¹ De prolati testimonii inquisitione *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² certe spec. se BeEaGcPfTbVo; certe spiritualiter se Ca; spec. se certe Tc

³ est et GcPfTbTc; est Ca

⁴ Quod si forte *in mg.* Pc

95

¹Pius papa VIII a Petro² fratribus per Hispaniam³

Apostolus⁴ inquit, adversus presbiterum inscriptionem non⁵ recipiendam, absque duobus vel tribus idoneis testibus⁶. ⁷Si hec de presbiteris vel⁸ ceteris fidelibus sunt⁹ precavenda, quanto magis de episcopis?

ID 5.247b, as Sixtus] C 2 q 7 c 19b

Evangelium¹⁰

In ore duorum vel trium testium stat omne verbum.¹¹

da C 2 q 4 c 1

¹ Quod adversus presbiterum non sit inscriptio recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus *add. in mg.* CaCeDaGbLn², Quot ad minus debeant esse testes secundum apostolum et evangelium *add.* Pa, Quod inscriptio non sit recipienda absque duobus vel tribus idoneis testibus *add.* Td(*mg.*)Vo

² VIII a Petro BeCaEaGcLdMgOaOcPaPrPwTbTd; VIII a Petro CbDaLjSbTcVoVp; XIII a Petro Pc; *om.* Pf

³ fratr. per Hisp. *om.* Mq

⁴ Populus Vo

⁵ esse *add.* MgTc; *om.* *BeCaEaPfTbVo

⁶ idon. test. *CaMgTbTc; test. idon. Pf

⁷ Sed *add.* Tc, *om.* *CaLjMgPfTb

⁸ de *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb

⁹ sunt *BeMgPfTcVo; sint CaPhTb

¹⁰ Et evangelium Pa; De evangelio Ra. Stephanus V Astulfo *add.* BeCaGcWc (*cf c 96*); De eodem *add.* Vo

¹¹ In - verbum *om.* Lf

96

¹Stephanus² V³ Astulfo⁴

Nec⁵ evangelium nec ulla divina humanaque lex unius⁶ testimonio etiam idoneo quempiam condempnat⁷ vel iustificat.

C 33 q 2 c 8 med.

¹ Quod nullus dampnetur vel iustificetur unius testimonio licet idoneo *add. in mg.* CaDaLn², Quod unius testimonium non sufficiat *add. Pa*

² papa *add. Tc, om.* CaEaEgFcMgOcPfPwTb

³ quintus CaEaFcLdLjMgMqOcPfPhTc; *om.* PtTb

⁴ Astulfo BeCa(*insc. before 95b above*)EaEgFbFcLcLdLjMgOaOcPaPrPtPwSb; *no insc.* CbPc; Astupho Mq; Astulpho PfRa; Asulfo PhQeTb; Aculfo Pk; Austulfo Tc: Haystulfo. De eodem Vo

⁵ Hoc Pk

⁶ erasure in Ca

⁷ condempnat BeCaEaFcGcLdLjOaPwSbTbTc; condempnet Mg; commendat Pf

97

¹Ex concilio Bracarensi II², cap. viii³

Placuit ut⁴ si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum preceptum Pauli apostoli⁵ duo vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non potuerit⁶ datis testimoniis approbare quod dixit, accusationem⁷ accusati accusator accipiat.

ID 6.276 | C 2 q 4 c 1

¹ Ut si quis clericus de fornicatione impetit secundum preceptum apostoli duo vel tria requirant ab eo testimonia *add. in mg.* CaDaGbLn², Quod accusator accipiat accusationem accusati si non potest probare quod dixit *add. Pa*, (De eodem *add. Vo*) Qui accusat nec probare potest sententiam accipiat accusati *add. Td(mg.)Vo*

² *Bracarensi II (*)PhOaTb; Braccarensi III BeCePa; Cabilonensi II CaCbDaEgFbGcLcLdLjLnMgOcPcPfPrPtPwRaSbTcTdVmVoVp; Cabilonensi Ea; Cab. VII Fc; Gab. II Mq; Bracarensi IV Pk

³ cap. viii *BeCaEgGcLdLjMgOcPkPtRaTbTcVo; cap. viiii OaPc; *om.* EaPf

⁴ Placuit ut *CaMgPfTbTc; *om.* Qa

⁵ P. ap. CaGcPfTbTc; ap. P. Mg

⁶ potuerit *CaPfTbTc; poterit GcMg

⁷ -onem *MgPfTbTc; -one Ca

98

¹Felix² Anastasio³ et⁴ Egiptiis⁵, cap. xiiii⁶

¹ (xix. *add. Bd*) De induciis (*corr. fr. indic- Bd*) quo tempore et quanto (tempore *add. EaGaLj*) dande sunt (sint Ph) *add. in mg.* BdEgGaLjTc, *in text* PhEa, Quod (Quando Be) dande sint inducie *in mg* BeCaCeLn²Mg, *in text* Fb, Quando dande sunt inducie et cuius electione iudices tribuendi *add. Pa*, De induciis *in mg.* Ra, Ut inducie petenti et iudices a se electi tribuantur *add. Td(mg.)Vo*, *om.* MqPfOaTb.

² papa *add. Tc, om.* CaLjPfMgPwTb

³ A<tha>nasio Da

⁴ et *BeFcGcOaPfPwTcVo; episcopo et Mg; *om.* CaTb

Felix papa in primo decretali⁷ suo. Cum ad iudicium venerit quis si voluerit, et necesse fuerit⁸, inducie ei petenti⁹ a patribus constitute absque impedimento concedantur, et iudices a se electi tribuantur.

ID 6.335a] C 3 q 3 c 1, var.

⁵ et Egipt.] e Gratus Ph

⁶ cap. xiiii *BeDaGcMgPfTbTcVo; om. CaFbVp; no insc. Ea. ix in mg. Be²

⁷ -tali *CaLjMgPfTb; -to Tc

⁸ et add. Mg, om. *CaGcPfTbTc

⁹ suppl. Sb²

99

Qui timet locum tutum sibi eligat¹

Ut² in loco unde est ille³ qui accusatur, aut si ibi⁴ aliquam temerarie multitudinis vim metuerit⁵, locum sibi congruum eligat, quo absque timore suos si necessitas exposcerit⁶ testes habere et absque impedimento suam canonice sententiam finire valeat, quia multa per subreptionem evenire solent.

ID 6.335b]

¹ Qui - eligat in mg. and as text Tc; as rubric

BeCbCe(mg.)EaFbFcGcLdMqOaOcPcPfPhPwRSb(mg.)TbTdVoVpWc; Idem PtSb²; om. EgMgPk; Ut quisque locum sibi congruum eligat si vim aliquam timuerit add. in mg. Ca, Ut timens tutum locum eligat add. in mg Mg, Quod accusatus si timet tutum sibi eligat locum Pa. A new paragraph in LdOaPfPkPwTbVo, no break in EgTc

² Ut *BeCbGcMgMqPfTbTcVo; Et CaEaOc; aut EgPy

³ est ille *CaEgMgPf; ille est Tc

⁴ si ibi *CaMgPfTb; sibi Tc

⁵ -tuerit *CaMgPfTb; -tuit Tc

⁶ exposcerit *BeCaEaFbGcMgOaPhTcVo; poposcerit Cb; deposcerit Ld; eposcerit MqPf; expoposcerit Tb

100

¹Felix papa² in primo³ decretali⁴ suo, cap. xvii⁵

Non ita⁶ in ecclesiasticis agendum negotiis est⁷ sicut in secularibus. Nam in secularibus, postquam legibus vocatus venerit et in foro decertare ceperit aliquis, non

¹ Quod non ita sit agendum in ecclesiasticis negotiis sicut in secularibus add. in mg. CaCeDaLn², Utrum decedendum sit ante peractam causam de iudicio <necne> add. Pa, Quod non (om. Td) ita sit agendum in ecclesiasticis (hystoriis add. and canc. Vo) negotiis sicut in secularibus Td(mg.)Vo

² Felix papa BeCaCbLdLnMgOcPfTbTcVoVp; Euticianus papa DaSb²; Eutic' Eg; lacuna Sb [4L, XP 5.15.3 have Euticianus]

³ primo BeCaCbGcMgOaOcPfPkPwSbTbVo; secundo EgSb²Tc

⁴ decretali CaPfTb; decreto Mg; dec' Tc

⁵ cap. xvii BeCaFcGcLdMgOaOcPf(?)PwSbTbTc; cap. xvi Cb; om. Ea; cap. ii Eg; cap. xviii Pc; cap. viii Pk

⁶ Non ita] Monita Fb

licet ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero dicta causa recedere licet si necesse fuerit, aut si se pregravari⁸ viderit.

4L 1.56; ID 6.336] +C 2 q 6 c 18

⁷ neg. est CaMgPfTb; est neg. Tc

⁸ -guari Ca

101

¹*In decretis Damasi, cap. iii*²

Inducie autem accusatis in criminalibus³ episcopis sex mensium vel eo amplius concedende sunt.

ID 5.287a] +C 3 q 3 c 4, Palea

¹ Quante inducie dande sint accusatis in criminalibus *add.* Pa, Quales debeant esse inducie (*om.* Vo) *add.* Td(*mg.*)Vo

² cap. iii BeCaEgFcGcLdMgOcPf(?)PwTb; *om.* Ea; cap. iiii Tc; pape cap. iii Vo

³ -inalibus CaLdMgOaPwTbTc; -inibus Pf

102

¹*In decretis Felicis*², cap. i³

Felix papa Romanus Athanasio⁴ episcopo. Inducie non sub angusto tempore sed sub longo spatio concedende sunt, ut accusati se preparare et universos⁵ communicatores in provinciis positos convenire et testes preparare⁶ atque contra insidiatores se pleniter armare valeant. Quidam autem ad repellenda impetitorum⁷ machinamenta⁸, et suas preparandas responsiones et testes confirmandos, et consilia episcoporum atque amicorum querenda, annum et sex menses mandaverunt⁹ concedi. Quidam vero annum in quo plurimi concordant. Minus autem quam sex menses non reperi.

¹ Quod non sub angusto sed sub longo spatio dande sunt inducie *add.* in *mg.* CaCe(*subs. erased*)DaLn², De eodem *add.* Pa

² pape *add.* BeEaTcVo, II *add.* Eg, *om.* CaGcMgOcPfPwTb

³ i *om.* Da; cap. i *om.* Ea; *no insc.* Lc

⁴ Athanasio BdBeEaFbFcLcGcMgMqPaPfPhPkPqPrPtPwSbTbTdVmVoVp; Anastasio CaDa(al. Atan... in *mg.*)PcOaRaTc; vel Agatho *add.* Ca²; Athanasio Ce; Anathasio LdLjWc

⁵ univerisos Pf

⁶ et universos - prep. *om.* Ca

⁷ impetitorum BeCaCbCeDa(*after corr.*)EaFbFcLjMgPaPfPhPkPqSbTbTdVmVp; impetitorum PcPwVo; impedimentorum Tc

⁸ -hi ss Ra. In Sb se preparare et – machinamenta *is in cramped script over an erasure* - ? because et universos – et testes *had been omitted by eye-skip?*

⁹ *corr fr.* manduc- Ca

4L 1.110; ID 5.296 in part, re-arranged] C 3 q 3 c 2b to armare valeant

103

In¹ decretis Eleuterii, cap. i²

Eleuterius Romane ecclesie episcopus omnibus episcopis³. Inducie non modice ad inquirendum dande sunt, ne aliquid⁴ prepropere⁵ agi a quacumque parte videatur, quia per subreptionem multa proveniunt. [104] Litigantibus autem non prius velit iudex sua sententia⁶ obviare, nisi quando ipsi iam peractis omnibus nihil habeant in questione quod proponant⁷, et tamdiu actio ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet, ne aliquid pretermisum⁸ forte remaneat⁹ quod annecti¹⁰ conveniat.

4L 1.109; ID 6.317 mod.] C 3 q 3 c 3 to proveniunt, C 30 q 5 c 11b from Litigantibus, var.

¹ In BdMgPfPhTbTc; Ex Gc

² l Mq; ii Vo; cap. i om. Ea

Quando iudex causam diffiniat et quomodo inquirat *add.* Pa, (De eodem et *add.* Vo) quod iudex non ante sententiam proferat quam utraque pars causantium nichil habeat quod proponat *add.* Td(mg.)Vo

³ omn. epp. BeCaEaEgMgPfPhPwVo; epp. omn. OaTbTc

⁴ -quid CaPfTbTc; -qui Mg

⁵ prepropere BeFcLdLjMgPwRaSbTbVo; prope Ca; propere Ce²DaEaFbPcPrTcVp; proprie *corr. to* perproprie Mq; preperpere Oa; perpropere PaTd; prepore Pf

⁶ iud. sua sent. CaPfTbTc; sua sent. iud. Mg

⁷ Cc ends, at foot of leaf but not end of line

⁸ preterm- BeCaPfTbTc; interm- Mg

⁹ reman- BeCaMgPwTbTc; man- Pf

¹⁰ annecti BeCeDaOaPaPfTbTcTdVoVp; advecti Ca; admitti FbGcMgWc

105

¹Ex epistola² Bonefacii pape³ ad episcopos Gallie⁴

Bonefacius⁵ episcopus Patroclo⁶, Remigio⁷, Maximo, Hilario, Severo, Valerio, Iuliano, Castorio, Leontio, Constantino, Iohanni, Montano, Marino⁸ et ceteris episcopis per Gallias et per septem provincias constitutis. Valentine nos clerici

¹ (x. *add.* Bd) De subterfugientibus (iudicium *add.* Vp) quanto tempore et qua ratione expectari debeant *add. in mg* BdDbEgLj, in text Ea?LaPh, partly in mg. Vp; Quod qui post datas inducias ad iudicium venire contempnit feriendus sit sententia *add. in mg.* CaCeDaLn², De accusatis iudicium subterfugientibus *add.* Pa, Ut qui accusatur et ad ea que sibi obitiuntur dilationes querens respondere subterfugit dilationem de absentia non decretur *add.* Td(mg.)Vo

² Ex ep. BeGcMgOcPfTbTcVo; om. Ca; ep. Eg

³ pape *BeCaMgOcPcPfTbTc; om. Eg

⁴ x in mg. Be²

⁵ Don- Oa

⁶ episc. Pat.] episcopis patro clerico Pa

⁷ ss Be

⁸ Mauricio *add.* ss Sb

civitatis⁹ adierunt proponentes¹⁰ libellum et¹¹ crimina que¹² Maximum teste tota provincia¹³ asserunt commisisse, delegata¹⁴ totiens cognitione illum constituta semper subterfugisse iudicia, nec confisum conscientia¹⁵ festinasse, ut si esset innocens examinatis omnibus purgaretur, que totiens decreta ex nostrarum¹⁶ quoque cartarum instructione cognovimus¹⁷. Qui e contrario probavit de se¹⁸ illa que dicta sunt, quia ad ea confutanda cum essent innumera a decessoribus¹⁹ meis provincialis est delegata cognitio²⁰. Conventus etiam dicitur vitasse et adesse²¹ minime voluisse. Et nullus dubitat quod²² ita iudicium nocens subterfugit, quemadmodum ut absolvatur qui est²³ innocens querit. Sed astuta cavillatio eorum qui versutis agendum esse credunt²⁴ consiliis²⁵, nunquam innocentie²⁶ nomen accipiet. Confitetur enim de omnibus quisquis se²⁷ subterfugere iudicium dilationibus putat. Veniet tamen aliquando ille²⁸ qui talis perhibetur in medium²⁹, nec prodest illi totiens latuisse, totiens subterfugisse³⁰, quem sui actus et commissa, quocumque fugerit ea que³¹ obiciuntur illi, si vera sunt, crimina persequuntur. Debueram quidem iam nunc³² dignam pro eius³³ accusatis in nostro iudicio actibus, qui cognitionem et³⁴ decretum iudicium sepe declinando credit³⁵ illudendum, dare³⁶ sententiam. ³⁷Aliquis preco, qui³⁸ forsitan³⁹

⁹ nos. cl. civ. *BeCaGcMgPfVo; civ. nos cl. OaTbTc

¹⁰ per *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb

¹¹ et *CaMgPfTb; *om.* Tc

¹² et *add.* Ca, *om.* *MgPfTbTc

¹³ tota prov. *BeCaGcPfVo; prov. MgTc; prov. tota PhTb

¹⁴ que *add.* Tc, *om.* *CaMgPfTb. Delegatur minori a maiori ut cognoscat *in mg* Mg

¹⁵ consc- *CaPfTbTc; sc- Mg

¹⁶ nost- BeGcPfTbVo; vest- CaMgTc

¹⁷ -ovimus *CaPfTbTc; -oscimus Mg

¹⁸ esse *add.* Tb, *om.* *CaMgPfTc

¹⁹ dec- *CaMgPfTb; predec- Tc

²⁰ est del. cog. *CaMgPfTb; del. cog. est Tc

²¹ dicitur *add. and canc.* Ca

²² *obsc. corr.* Tc

²³ est *CaPfTbTc; es Mg

²⁴ *in mg.* Ra²

²⁵ cons- *BeCaMgTc; conc- GcPfTb

²⁶ -tie *CaMgPfTb; -tis Tc

²⁷ quisquis se *CaMgSb²; quisquis BeGcPfSbTbVo; quisque se Tc

²⁸ ille al. *marked for reversal* Tb; quando ille *add. and canc.* Pc; ille *add.* Sb²

²⁹ medium *BeCeGcMgPaPfPrSbTbVo; iudicium CaDaTcTd; medium iudicium *Brant*

³⁰ lat. tot. subt. *MgPfTbTc; subt. tot. lat. Ca

³¹ que *CaMgPfTbTc; quoque Pf²

³² nunc BeGcMgTbTc; *om.* CaPf

³³ eius *Be²CaGcMgTb; eis Be?PfTc

³⁴ et *MgPfTbTc; in Ca

³⁵ -idit *MgPfTbTc; -iderit Ca

³⁶ *corr. to artis in mg.* Ra²

iudicaret, et sibi qui absens⁴⁰ est, licet sit quesitus a nobis⁴¹, reservatum esse nihil⁴² diceret⁴³ maluimus intercapedine⁴⁴ temporis data⁴⁵ differri⁴⁶, cum hoc⁴⁷ etiam eius accusatores assererent⁴⁸. De cuius intentionibus et moribus sit decretum⁴⁹ Maximum tanto magis damnanda committere, quanto tardius se constituto iudicio presentaret. Quem Manicheorum involutum caligine arguunt⁵⁰, turpique secta olim⁵¹ ita eum non⁵² posse⁵³ abluere, animam in sordida improbatione obiectaque ei⁵⁴ gesta sinodalia proferentes, et commissis involutum undique⁵⁵ flagitiis, nullum eum⁵⁶ sanitatis habuisse respectum⁵⁷ quem furore suo⁵⁸ et insana⁵⁹ temeritate ad secularium quoque iudicum⁶⁰ tribunalia⁶¹ subsidium⁶² questioni, quod in vili⁶³ persona turpissimum est, obicerent⁶⁴. Pervenisse eum ad⁶⁵ homicidii damna asserunt gestis prolatis in medium. Et hunc talem post tanta taliaque commissa episcopatus adhuc⁶⁶ sibi nomen in suis latibulis vindicare, in proprie civitatis infamia nimiis doloribus conqueruntur, et sanctum nomen vindicando sibi⁶⁷ velle pollueri. Ideoque, fratres carissimi, quia

³⁷ At ne add. MgTc, Hanc add. Pc, Sed ne add. Pf², Hanc ne add. Sb, om. BeCaGcPfTbVo[with IDcp; IDm has Quam ne]

³⁸ qui CaGcPfPh; q' BeMg; quam Tc; om. Tb

³⁹ om. with forsan ss Sb²

⁴⁰ corr. fr. assens Ca

⁴¹ ne add. Tb, om. *CaMgPfTc

⁴² esse nihil *CaMgPfTb; nihil esse Tc

⁴³ dic- *MgPfTbTc; disc- Ca

⁴⁴ intercapedine Tc

⁴⁵ a nobis add. ss. Ra²

⁴⁶ corr. fr. ref- Mg

⁴⁷ hoc *GcMg?PfTb; hec CaTc

⁴⁸ ass- *CaMgPfTc; des- Tc

⁴⁹ sit decretum CaFcGcMgPwTbVo; sic est decretum Be; fit decretum Pf; sit securum Tc

⁵⁰ arguunt *CaMgPfTb; asserunt Tc

⁵¹ repeated Ca

⁵² ita eum non BeCaGcMgPc²PfTbVo; ita ne eum PcTc; ita eum ne ID

⁵³ posse CaMgPfTb; posset Tc

⁵⁴ animam in sordida improbatione (im- ss Be) obiectaque (-que om. Ca) ei BeCaFcGcPfPwTbVo; animum sordida imp. obiectaque ei Mg; animum <in> sordida se (canc.) improbatione obiectaque (ocrr. fr. -ecte) Pc; animum sordidasse in probationem abiecte rei Tc

⁵⁵ inv. und. *CaMgPfTb; und. inv. Tc

⁵⁶ corr. fr. ei Ra²

⁵⁷ res- *CaPfTbTc; sus- Mg

⁵⁸ suo *BeGcMgRa²TbTc; om. CaPfRa

⁵⁹ corr. fr. -ania Pf

⁶⁰ -cum *CaPfTbTc; -cium Mg

⁶¹ -alia *CaPfTb; -ali Mg; -al Tc

⁶² subsidium CaGcPfRaTbTc; subditum MgRa²

⁶³ quoque add. Tc, om. *CaMgPfTb

⁶⁴ obicerent CaMgPfTb; obiciunt Tc

⁶⁵ ad *CaMgPfTb; per Tc

⁶⁶ adhuc *CaMgPfTb; om. Tc

⁶⁷ nom. vind. sibi *CaMgPfTb; sibi nom. vind. Tc

audiendus hic presentare se⁶⁸ noluit, ne⁶⁹ convictus forsitan ab accusantibus se clericis defendere⁷⁰ possit, digna tandem aliquando presentatus⁷¹ episcopali iudicio pronuntiationis congrue feriri sententia iudicamus. Quanquam illi cum hec docta⁷² fuerint sciamus huius nominis iacturam esse, qui pudorem nunquam habuisse sacerdotii⁷³ perhibetur⁷⁴, et locum suum nec modico quidem⁷⁵ tempore custodisse dilationem dedimus et decrevimus vestrum debere intra provinciam esse iudicium, et congregare sinodum ante diem Kalendarum Novembrium, ut, si adesse voluerit, presens, si confidit⁷⁶, ad obiecta respondeat. Si adesse neglexerit, dilationem sententiae de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum⁷⁷ de crimine, qui indulto et totiens delegato iudicio purgandi se occasione non utitur⁷⁸. Nihil enim interest utrum in presenti examine omnia que dicta sunt comprobentur, cum ipsa quoque professione⁷⁹ procurata totiens constet absentia. Nos autem per omnes provinciales⁸⁰ litteras dirigemus⁸¹, ne excusationem sibi ignorationis⁸² obtendat, ut ad provinciam venire cogatur et illic se constituto presentare iudicio⁸³. Quicquid autem vestra caritas de hac causa duxerit⁸⁴ decernendum, cum ad nos relatum fuerit nostra ut condecet⁸⁵, necesse est auctoritate firmetur⁸⁶.

ID 5.271] C 3 q 9 c 10 has short section from decrevimus et vestrum to constet absentia only, of which the end was a later addn

⁶⁸ ss Be

⁶⁹ ne *BeCaGcMgPhTcVo; nec Pf; ut Tb

⁷⁰ non add. MgTc, om. *BeCaGcPaPfTbTdVo

⁷¹ -tus *BeCaGcMg; -tum PfTbTc

⁷² docta *BeCaGc; dicta MgPfTb; edocta Tc

⁷³ hab. sac. *BeCaGcMgPfPh; sac. hab. Tb; sac. Tc. Ra mg. adds tamen but uncertain where it is to be inserted

⁷⁴ perh- CaMgPfTbTc; proh- Ph

⁷⁵ nec modico quidem (quod Vo) BeCaMgTbVo; nec modico Tc; medico nec (marked for reversal) quidem Pf

⁷⁶ -dit *CaMgPfTb; -iderit Tc

⁷⁷ conf. eum CaMgPfTb; eum conf. Tc

⁷⁸ non ut. *CaMgPfTc; nititur Ph; nutatur Tb?

⁷⁹ professione *CaPfTbTc; pro confessione Mg

⁸⁰ -iales *GcMgPfTb; -ias CaTc

⁸¹ -emus *GcMgPfTb²Tc; -imus BeCaTb

⁸² -ationis *CaMgPfTb; -antie Tc

⁸³ se const. pres. iud. *BeGcMgPfTbVo; se const. iud. pres. Ca; const. iud. se pres. Tc

⁸⁴ causa dux. BeGcOaPfTbVo; re duxerit CaDa; dux. causa Mg; re dixerit PcTc

⁸⁵ ut condecet BeCaMgSbTc; ut condeceret Da; ut concedam GcPrTbVm; aut concedam Pf; ut concedat Vo

⁸⁶ nec. est auct. firmetur *CaFcLjMgPcPfPwTb; auct. firmabitur Tc

106

¹*Ex concilio Cartaginensi, cap. xix*²

Aurelius episcopus dixit, Quisquis episcoporum accusatur³ ad primatem provincie ipsius causam⁴ deferat accusator⁵, nec a communione⁶ suspendatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suam⁷ dicendam electorum iudicio⁸ die statuta⁹ litteris evocatus minime¹⁰ occurrerit. Hoc est¹¹ infra spatium mensis ex¹² ea die qua¹³ eum¹⁴ litteras accepisse constiterit. Quod si aliquas vere necessitatis causas probaverit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit¹⁵, cause sue dicende intra alterum mensem integram¹⁶ habeat facultatem. Verum¹⁷ post mensem secundum non communicet donec examinetur. Si autem ad concilium universale infra anni spatium occurrere noluerit, ut vel¹⁸ ibi¹⁹ causa eius²⁰ terminetur ipse in se damnationis sententiam dixisse iudicetur. Tempore sane quo non communicat, nec in sua ecclesia vel parochia communicet. Accusator autem eius²¹ si nunquam²² diebus cause dicende defuerit a communione non removeatur. Si vero aliquando defuerit subtrahens se, restituto in²³ communione episcopo, ipse removeatur a communione accusator, ita²⁴ tamen ut nec ipsi adimatur facultas cause peragende, si se ad diem constitutum

¹ Ut episcopus accusatus non communione privetur nisi die statuta venire neglexerit *add. in mg.* CaDaLn², Quantum temporis expectetur episcopus accusatus ad causam dicendam *add. Pa*, De qualitate iudicii et quales esse debeant iudices et quando sententiam iudicii debeant proferre *add. in mg.* Tc (*cf* Lj c. 108), Quantum spatium habere debeat accusatus postquam vocatus fuerit ad causam dicendam, vel (et Vo) si subtraxerit se vel ipse accusator presente (presentante Vo) accusato quam sententiam uterque accepturus sit *add. Td(mg.)Vo*

² xix CaCbDaGcLdLjMgOcPfPhPkPwTbTc; xx Be; xxi Fb; xxc Fc; xiiii Mq; ix Qe; <III> cap. <vii> Sb [*cf* XP 5.16.3 (2)]

³ -atur *BeCaMgOaOcTbTcTd²Vo; -ator FbFcGcPfPwTd

⁴ suam dicenda *add. Vp*

⁵ accusator *BeDa(*over erasure*)FbMgOaOcPrTbTcVo; accusatus CaGc; accusatus est Pa; *om.* FcPfPw

⁶ nec a comm. *MgPfTbTc; non ad communionem Ca

⁷ suam *CaFcMgPfPwTb; *om.* Tc

⁸ -cio *CaPfTbTc; -cium Mg

⁹ -uta *CaMgPfTb; -uto Tc

¹⁰ minime *CaFcMgPfPhPwTb; non Tc

¹¹ est *BeFcGcPfRaTbVo; est autem CaMgPwRa²; autem Tc

¹² ex *BeDa²FcGcMgPfTcTd²Vo; ab Pa; *om.* CaDaPwPhTbTd

¹³ ea die qua *CaMgPfTc; eo die qua Ph; eo die quo Tb

¹⁴ eum *CaPfTbTc; cum Mg

¹⁵ sit *MgPfTbTc; est Ca

¹⁶ -ram *CaMgPfTb; -rum Tc

¹⁷ Verum *MgPfTbTc; Utrum Ca

¹⁸ ut vel *CaMgPfPhTc; vel ut Tb

¹⁹ *corr. fr.* ubi Ph; sibi Tc?

²⁰ eius *BeMg; *om.* CaGcPfTbTcTd

²¹ eius *BeGcMgPfTcVo; *om.* CaPwTb

²² nunquam *CaFcMgPfPwTb; non Tc

²³ in *MgPfTbTc; a Ca

occurrere non voluisse²⁵, sed non potuisse probaverit. Illud vero placuit ut cum agere ceperit in episcoporum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis²⁶, ad arguendum non admittatur nisi proprias causas²⁷, non tamen ecclesiasticas asserere voluerit.

ID 5.270] C 4 q 5 c 1 to potuisse probaverit; C 4 q 6 c 1 from Illud to end

²⁴ ita *CaMgPfPhPrTc; ipsa Tb

²⁵ vol- CaGcPfPwTbVo; nol- MgTc

²⁶ -oris pers. culp. *MgPfTbTc; -or culp. pers. Ca

²⁷ causas *MgPfTbTc; om. Ca

107

In decretis Iulii¹, cap. ii²

Iulius Romane³ ecclesie presul episcopis omnibus⁴. Nullus dubitat quod ita nocens iudicium subterfugit⁵, quemadmodum illud innocens⁶ ut absolvatur requirit. Nec suspicione caret qui alium calumniis derogat falsa dixisse, cum ipse ad iudicium ut probet quod intulit evocatus venire distulerit.

4L 1.104]

¹ pape add. Ea?LjTc, om. BeCaFcGcMgOcPfPwTbVo

² Iterum de subterfugientibus iudicium add. Pa, De iudicibus quales debeant esse et quando sententiam debeant proferre add. Ph, De eodem add. Vo

³ corr. fr. Rome Mg

⁴ ep. omn. CaEaFcGcLdLjOaPfTbVo; omn. ep. BeFcMgVp; omn. coepiscopis Tc

⁵ corr. fr. interf- Be

⁶ ill. inn. EaGcMg²PcPfTcVo; innocens BeCaLcMqPh; ill. nocens Mg; ita nocens OaVp; eum inn. Tb

108

[De qualitate iudicum]¹. In decretis Felicis, cap. i²

Felix³ alme Romane⁴ ecclesie episcopus Athanasio⁵ et ceteris⁶ episcopis. Iudices tales esse debent qui omni⁷ careant suspitione, et⁸ ex radice caritatis suam desiderant promere sententiam.

¹ De qualitate iudicum BdBeCbCeGcLdLjMgPcPtSb, (BeCeGcLdMgPcSb in mg.; xi. add. Bd), De iudicibus quales debeant esse et quando debeant proferre sententiam (sent. deb. prof. Bd) iudicii in mg. BdLj (cf PhTc c 106), in text Ea?; De qualitate iudicii in mg. CaDaLn²; Quales debeant esse iudices PaTd(mg.)Vo

² cap. i LjMgOaOcPfTbTcVo; cap. ii BeCaPw; om. EaVp. xi add. in mg. Be²

³ .b. add. ss Tc

⁴ corr. fr. ratione Mq²

⁵ Athanasio BdDaEaEgFcGcMgMqOaPc²PfPrPwSbTcTdVo; Anastasio BeCaPcPhTb

⁶ et cet. CaGcPfTbTc; ceterisque Mg

⁷ tempore add. Tb, om. CaMgPfPhTc

⁸ et CaFcMgTcTb; om. Pf

4L 1.98]

109

¹*In dec' Iulii², cap. ii³*

Iulius episcopus omnibus episcopis⁴. Iudices alii esse non⁵ debent, nisi quos ipse qui impetitur⁶ elegerit, aut quos suo consilio cum⁷ consensu hec sancta sedes aut eius primates auctoritate huius sancte sedis delegaverint.

4L 1.99] C 11 q 1 c 4

¹ Ut alii non sint iudices nisi quos impetitus elegerit *add. in mg.* CaDaLn², Iudices alii non sint nisi – elegerit *add. in mg.* Ce, Quis debeat eligere iudices *add. Pa, De eodem add. Vo*

² pape *add.* BeCbLjTc, *om.* CaGcMgOaOcPfPwTb

³ cap. ii CaFcGcMgOcPfPwTb; cp. Vo; *om.* BeTc; Niceni concilii *as only insc. Brant*; Iulius 1 cap. 34 in decretis *Vosm.*

⁴ omn. ep. BeCaGcEgLjMgPfPhPw; ep. omn. TbTcVo

⁵ alii esse non EaMgPfTbTc; tales esse Ca

⁶ qui impetitur MgPfTbTc; impetitus Ca

⁷ consilio cum CaDaEaGcFcPwRa²TdVo; cum BeCbLjMq²OaPaPfTbVmVp; consilio et EgMgTc; *om.* CeMqPhPrRaBrant

110

¹*Cap. vii²*

Iudices prius probare debent suspicionem et causam aut quo animo accusator hoc faciat, et postmodum suscipere, quia³ veritatis professioni⁴, propinquitatis, inimicitie, timoris, amoris, odii et cupiditatis intentio impedire⁵ et adversa fratribus solet irrogare.

cf 4L 4.134b]

¹ Quod iudex probare debeat (-bet Da) quo animo accusator accuset *add. in mg.* CaDaLn², Iudex prius probare debet quo animo accusator accuset *add. in mg.* Ce, Quid facere debeant iudices antequam iudicent *add. Pa*, Quod iudices prius debent probare suspicionem et causam aut (a Vo) quo animo accusator hoc faciat (*corr. fr. facit Vo*) Td(*mg.*)Vo, Absque certa probatione quisquam non credat *add. Vp*

² cap. vii GcMgPrSbTbVm; cap. viii PcTc; In decr. Iulii pape cap. ii CbFb; Item Ea; eiusdem cap. vii Eg; cap. cxxxvi Pw; Evaristus. (Iulius c. vii *in mg.*) Vp; *om.* BeCaDaLdLjMqOaOcPaPfPhPkPtWc, OaPkWc *with no break*

³ quia CaLjMgPfPwTb; quorum Tc

⁴ -ioni BePfPhPwVo; -ione CaGcRa; -ionem Be²CbEaLjMgTc; -ionis Tb

⁵ imp- CaMgPfPhTc; prep- Tb

111

¹Cap. vii²

Iudex criminisum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem³, quam aut reus ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.

4L 3.124] C 2 q 1 c 2

¹ Ut iudex non ante proferat sententiam quam aut reus confiteatur aut per testes convincatur *add. in mg.* CaDaLn², De eodem *add.* Pa, Ut nemo condempnetur nisi confessus vel iuste convictus *add.* Vo

² Cap. vii BeCePaPkSb²TbVo(*in mid-rubric*); Cap. cxxxvi CaCe²(*mg.*)LdOc; Cap. viii Da; Cap. xxxvi EaGcLjMgPcTc; Cap. xxxvi. Ex decretis Adriani c. ii Fb; In decr' Melchiad' <cap.> vii Mq; Cap. vii. c. xxxvi Oa; cxxxvi. cp. vii Ph; cxxxvi Pr; Cap. vii. cxxxvi Pt; Ex decretis Adriani cap. cxxxvi Pw; Cap. cxxxvii Sb; Ex decretis Adriani Vp; *om.* LnPf

³ vel finitivam *add. in mg.* Ra²

112

¹In dec' Melchiadis², cap. i³

Primo semper omnia⁴ diligenter inquire, ut cum iustitia et caritate definiatis, neminem condempnantes ante⁵ verum et⁶ iustum iudicium. Nullum iudicetis suspicionis arbitrio, sed primum⁷ probate et⁸ postea caritativam proferte sententiam⁹.

BL Arundel 173 fo. 115; cf Ctp 1.31.1] + C 2 q 1 c 13

¹ Ut nullus iudicetur ex sola (*om.* Ce) suspicione *add. in mg.* CaCeDaLn², De eodem *add.* PaVo

² pape *add.* Tc, episcopi *add.* Pw, *om.* BeCaGcLdLfLjLmMgPfTb

³ cap. i *om.* DaEaPaSb; *no insc.* Mq

⁴ semper omnia BeCaCbLdLfLjLmMgOaPfPwTbVo; super omnia La; omnia semper PcTc; ante semper omnia Se

⁵ et *add.* Mg, *om.* CaPfTbTc

⁶ ss Lj

⁷ -mum CaMgPfPhTc; -mo Tb

⁸ et CaMgPfTbTc; etiam Lm

⁹ sententiam Cb. et quod vultis non vobis fieri, alteri non faciatis *add. Vosm. with Ctp 1.31.1 and Gratian, om.*

AaAbBdBcCaCbCeDaDbEaEgFbEcFcGcKaLbLcLdLfLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPaPcPfPhPkPq PtPwQaQeRaSbSdSeSgTcTbTdVoVpWaWbWcZaBrant

113

¹In² dec' Victoris³, cap. i⁴

Victor papa Theophilo episcopo. Audivimus⁵ apud vos vestrosque diversa iudicia fieri et incerta iudicare⁶. Incerta, carissimi, nullatenus iudicemus quousque

¹ Ut non iudicetur de incertis *add. in mg.* CaLn² (*om.* Da), Quod iudex de incertis non iudicet *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² *om.* Vo

³ pape *add.* CbLjTcVo, *om.* BeCaEaGcLdLfLmMgMqOaPcPfTb

⁴ cap. i *om.* EaVp

⁵ quod *add.* DaLdMqOa, quidem *add.* BeCaEa, *om.* *Da²GcMgPfTbTcVo

veniat Dominus qui latentia⁷ producet in lucem, et illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit⁸ consilia cordium.⁹ Quamvis enim¹⁰ vera sint¹¹ non tamen credenda sunt, nisi¹² que manifestis indiciis¹³ comprobantur¹⁴, nisi que manifesto iudicio¹⁵ convincuntur, nisi que¹⁶ iudiciario ordine publicantur.

ID 5.244a, with distinct inscr., Ctp 1.12.2] dp C 30 q 5 c 9

⁶ -are CaCbLdLjLmMgPfTb; -ari *Tc

⁷ laternicia Lm

⁸ manf- Lf

⁹ Unde Augustinus in libro De poenitentia add. Brant, om.

*BeCaCbDaDbEaGcLdLfLgLjLmMgMqOaObOcOdOeOfPfPtPwRaSgTcTbTdVoVp

¹⁰ veraciter add. Fb

¹¹ sint *CaMgPfTbTc; sit Ld

¹² vel que (que vel Wc) manifesta sunt add. FbGcMfMgMjPrVmWc, om.

*BbBeCaCeDaDbEaLcMhMkMmMoMqOaPaPcPdPfPtRaTbTcTdVoVp

¹³ ind- *BeLjMgTcVo; iud- CaCbLdLfLmMqPfPwTb

¹⁴ -antur *CaPfTbTc; -entur Mg

¹⁵ man. iud. *BeCaMgPfPhTcVo; iud. man. Cb; in man. iud. Tb

¹⁶ que *CaMgPfTbTc; quem Lm

114¹

In² dec' Sixti³, cap. ii⁴

Sixtus papa Romanus episcopis per Hispaniam constitutis. Incerta nemo pontificum⁵ iudicare presumat. Et quamvis vera sint, non tamen credenda sunt, nisi que certis iudiciis comprobantur, nisi que manifesto iudicio⁶ convincuntur, nisi⁷ que iudiciario ordine publicantur.

4L 1.106; cf ID 5.247 var., Ctp 1.22.1] dp C 30 q 5 c 9

¹ after c 117 Lm

² In BeCaLjMgPwTcTb; Ex Pf

³ pape add. BeEa, om. GcMgPfTbTc

⁴ Pk omits whole inscr.; cap. ii om. Ea, Si xxx add. Vo. De eodem add. PaVo

⁵ pontificum CaGcMgMqPfTc; unquam pontificum BeOaVo; episcoporum unquam Tb

⁶ iudicio CaMgPwTcTb; om. PcPf

⁷ nisi CaMgPfPwTb; et Tc

115

In decretis Eleuterii, cap. i¹

Dominus noster Iesus Christus Iudam esse furem² sciebat, sed quia non est accusatus³, ideo non est eiectus, sed et⁴ quicquid inter apostolos egit, pro dignitate ministerii⁵ ratum permansit.

¹ cap. i om. Ea; whole insc. in mg. Mq². Quod memo^a dei <debet> nisi q.... cusatus add. Pa, De eodem add. Vo, Nichil absque legitimo et idoneo accusatore fiat. Nam add. Vp

4L 1.47b; ID 6.317 med., var.] C 2 q 1 c 4b var.

² esse furem CaMgPfPwTb; furem esse Tc

³ non est acc. MgPfTbTc; acc. non est Ca

⁴ et CaMgPfPwTb; etiam Tc

⁵ ministerii BeCaLjMgMqPfPwTcVo²; misterii GcTbVo; ministerium Oa

116

In dec' Evaristi¹, cap. ii²

Evaristus³ papa omnibus episcopis. Dominus omnipotens ut nos a precipitante⁴ sententie prolatione compesceret, cum omnia nuda et aperta sint oculis eius, mala tamen Sodome et Gomorrhe⁵ noluit audita vindicare, priusquam manifeste⁶ cognosceret⁷ que dicebantur. Unde ipse ait, Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint, an non est ita⁸ ut sciam. Deus omnipotens, cui nihil absconditum est sed omnia manifesta sunt ei etiam antequam fiant, non ob aliud hec per se inquirere dignatus est⁹, nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutiendis et iudicandis fratrum negotiis essemus, et ne mala de cuiusquam persona prius quisquam¹⁰ presumat credere quam probare. Cuius exemplo monemur ne ad proferendam sententiam unquam precipites simus, aut temere indiligenterque¹¹ indiscussa queque quoquomodo iudicemus, dicente Veritatis voce, Nolite iudicare et non iudicabimini¹². Mala¹³ audita nullum moveant, nec passim dicta absque certa probatione quisque¹⁴ unquam¹⁵ credat, sed ante audita¹⁶ diligenter inquireat, nec precipitando quicquam aliquis¹⁷ agat. Si enim Dominus omnium Sodomorum mala

¹ pape *add.* Vo

² cap. ii EgGcMgOaPfTcTbVo; cap. i BeCaFbPw; *om.* EaVp. *Insc. in mg.* Pr.

Quod iudices non sint precipites ad iudicandum *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

³ Evaristus BeCaCeDaEaGcMgOaPaPkPrPwTbTdVoVp; []varistus Fb; Eucaristus Pc; Eucharistus Tc; Euvaristus Vp; Pf *obscure*

⁴ -tante BeGcPfTb; -tate CaMgPwTcVo

⁵ etiam *add.* Tb, *om.* CaMgPfTc

⁶ *in mg.* Pc

⁷ cogn- PcPfTcVo; agn- BeCaGcMgTb

⁸ est ita MgPfTbTc; ita est Ca

⁹ dign. est CaMgPfTb; voluit Tc

¹⁰ quisquam CaMgPfTb; quis Tc

¹¹ indiligenterque CaLdLjMgPfPhTc; indulgenterque Tb

¹² in quo enim iudicio (*om. Migne*) iudicaveritis, iudicabimini, et reliqua *add. Brant, om.*

AbAdBdBcCaCbDaDbEaEcEgFbFcGcKaLbLdLgLjMgMqOaObOcOdOeOfPcPfPhPkPtPwQaRaSdSe SgTbTcTdVoVpWaWbWcZa

¹³ enim *add.* Fc, *om.* CaMgPfPkTbTc

¹⁴ quisque BePfPwTbVo; quisquam CaGcMgTc

¹⁵ unquam CaMgPwTcTb; iniqua Pf

¹⁶ audita MgPfTbTc; dicta Ca

¹⁷ quicq. al. BeCaPfTbVo; quisquam unquam aliquid Gc; quisquam aliquid Mg; quicq. unquam al. Tc

quorum clamor ad celos¹⁸ usque pervenerat omnia sciens prius nec credere nec iudicare voluit, quam ipse ea que cum fidelibus testibus diligenter investigans audierat, ex opere veraciter agnosceret¹⁹, multo magis nos humani et peccatores homines quibus incognita sunt occulta iudicia Dei hec²⁰ precavere, et nullum ante veram iustamque probationem iudicare aut damnare debemus²¹, teste Apostolo qui ait, Tu quis es qui iudicas alienum servum?²² Suo domino stat aut cadit.

BL Arundel 173, fo. 113r-v; cf ID 5.240, 6. 312A, which are not source] C 2 q 1 c 20

¹⁸ celos CaMgPfPwTb; celum Tc

¹⁹ agn- GcMgPfTcVo; cogn- BeCaPwTb

²⁰ incognita sunt occulta iudicia Dei (Dei iud. Vo) hec (hoc CbLjMgVo)

BeCaCbGcLdLjMgPhPrPwTcVo; incogn. sunt occ. iud. hec Pf; occulta sunt divina iudicia hoc Tb

²¹ et nullum ante – debemus *in mg.* Pc

²² Nolite iudicare *add. in mg.* Gb²

117

¹Stephanus papa V² Leoni Tianensi³ episcopo⁴

De manifesta et nota plurimis causa non sunt querendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Corinthios dicit, de fornicatione⁵ sententiam exponens apostoli, Iudicis, inquam, non est sine accusatore dampnare. Quia Dominus Iudam⁶ cum fuisset fur, quia non est accusatus, minime abiecit⁷. Cognito autem opere isto, pellendum illum de cetu fuisse⁸ fraternitatis censuit. Omnes enim crimen eius sciebant⁹, et non arguebant. Publice enim novercam suam loco uxoris habebat, in qua re neque¹⁰ testibus opus¹¹ erat, neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen. Et paulo post. Absens facie, presens autem¹² auctoritate Spiritus, qui nusquam abest, iam iudicavi ut presens eum qui hoc admisit tradi Satane in¹³ interitum carnis.¹⁴

¹ Quod non sint querendi testes in manifestis *add in mg.* CeDaGbLn² (*om.* Ca), Quod testes non sint querendi in manifestis causis *add.* Pa, Non condempnavit et apostolus illum qui peccavit *add. in mg.* Tc³, Quod de manifesta ca<usa> non sunt querendi testes *add.* Vo

² *V CaEgLdMgPfPwTb; *om.* GcTc

³ Tianensi *CePaPhPk; Zianensi BeDaGcLdLjMgPfPhPrPwRaTdVoWc; et Ianensi Ca; Tanensi Eg; Scianensi Mq; Thianensi Oa; et Lanensi PcTc; Ziansi Pt; Ticianensi Tb; Tuzianensi Vp

⁴ Leon. Tian. ep. *om.* Ea.

⁵ -tione CaPfTbTc; -tore Mg

⁶ ss. Tc

⁷ abiecit *CaLjMgPcPfPwTb; dampnavit Tc

⁸ ss *after* illum Sb

⁹ eius sc. *CaMgPfPhTc; sc. eius Tb

¹⁰ neque *CaMgPfPhTc; utique Tb

¹¹ non *add.* Tb, *om.* *CaMgPfPhTc

¹² autem *GcMgOaPfTcVo; *om.* CaTc

¹³ in *CaMgPfPhTc; *om.* Tb

¹⁴ Be *adds without a break:* Simile quid – et inmunditia.

ID 6.431] +C 2 q 1 c 17

118

¹Evaristus² episcopis omnibus³

Alexander papa quintus a Petro in suorum primo decretalium⁴. Si sacerdotibus vel actoribus⁵ ecclesie quedam scripture quoquomodo per metum aut⁶ fraudem aut per vim extorte⁷ fuerint, vel ut⁸ se liberare possent, quocumque⁹ ab eis conscripte vel laborate fuerint¹⁰ ingenio, ad nullum eis preiudicium vel nocumentum valere censemus, neque ullam eis¹¹ infamiam vel¹² calumpniam, aut a suis sequestrationem bonis unquam¹³ auctore¹⁴ Deo et¹⁵ sanctis apostolis eorumque successoribus sustinere permittimus.

ID 5.241a] C 15 q 6 c 1 as here in earlier version, later expanded

¹ Quod prelati ecclesiis (-sie Da) non sit ad preiudicium si coacti scripserint vel fecerint *add. in mg.* CaDaLn², De preiudicio *add. in mg.* Lj, De eis qui pro suarum non requisitione rerum iurare coguntur et scripturas inde facere et in publico recitare *add. in mg.* Mg, De scripturis extortis ab auctoribus ecclesie *add.* Pa, De appellatione qua ratione et quo tempore fieri debeat et de pena male appellantium *add. in mg.* Tc, Quod non sit ad nocumentum vel damnum sacerdotibus vel auctoribus ecclesie si ab eis alique scripture vi fuerint extorte (extorte Vo) an ut se liberarent conscripte *add.* Td(mg.)Vo

² Evaristus BdCaCeEaFbFcLdLnOfPaPfPhPkPqPrPtPwRaTbVmVoWc; Eucharistus papa Be; Alexander papa CbLj; Euristus LdOc; Evarisus Oa; Alexander Sb; Eucharistus TcVp; *om.* DaMgMq
³ ep. omn. BdCaCeGcLjPaPcPfPhPkPrPwTbTcVmVo²Wc; omn. epp. *BeLd; l Mq; episcopus omn.

Vo; *om.* DaMg

⁴ Al. - decr. *as insc.* Mg

⁵ act- *BeOaPfTbTc; auct- CaGcMgVo

⁶ aut *BeCaGcMgOa; aut per PfTc; et Tb; an Vo

⁷ extorte *BeOaPfTbTcVo; exorte CaGcMg

⁸ vel ut *MgPfTbTc; ut vel Ca

⁹ quoq- *MgPfTbTc; quec- Ca

¹⁰ vel ut se liberare – fuerint *in mg.* Mq²

¹¹ ullam eis *BeCaGcPfPwTbVo; ullam eos Mg; eos ullam Tc

¹² vel CaMgPfPwTb; et Tc

¹³ unquam *CaMgPf²PhTc; iniquam Tb?

¹⁴ auctore *BeGcMgPfPhTc; actore Tb; auctorem Ca

¹⁵ et *CaGcPfTbTc; vel Mg

119

¹*Eleutherius papa XII loco succedens Petro apostolo*² *in primo decretali*³

Iudicantem tamen⁴ oportet cuncta rimari et ordinem rerum plena inquisitione discutere, interrogandi ac proponendi⁵ adiciendique⁶ prebita patientia ab eo, ut ibi actio⁷ ambarum⁸ partium limitata⁹ sit¹⁰ pleniter¹¹.

ID 6.316c] C 30 q 5 c 11a

¹ Quod iudex prius cuncta patienter rimari debeat antequam iudicet *add. in mg.* CaDaGbLn², Quod iudex patienter ambarum parcium audiat causam antequam iudicet et inquirat *add. Pa*, Quod iudex debeat cuncta inquirere, et habere ad utramque partem patientiam proponendi et aditiendi *add. Vo*

² Pet. ap. (apostoli Vo) BdBeCaEaFcObOdOeOfPwTcVo; ap. Pet. GcMg

³ El. - decretali (-eto Tc) BdBeCbDaFcLjMgOaOfPhSbTcVo; El. - apostolo CaEaObOdPw; El. papa XII in primo dec. (suo *add. Eg*) EgTb; El. - Petro LdOc; El. papa XII a Petro in iiii d. Mq; El. papa XII a petro in i. dec. Pa; El. papa in primo decr. Pf; El. papa XXII – dec. PrVm; El. – XII a Petro apostolo in i. dec. Pt; El. papa xv loco succ. Qa.

⁴ tamen *BeCbdaEaFcLdLjMgObOcOdOfPfPwQaSb²Tb; *om.* CaSbTc

⁵ ac proponendi BeEaEgFbFcGcMgMqOePaPfPhPrPtQaSbTbVo; ac respondendi BdCaCbDaEg²LjObOcOfPwRaTd; ac promendi Ce; vel respondendi *add. ss* Mg; ac proonendi Oa; ac reponendi Od; vel proponendi *add. ss* Ra²; et respondendi Tc; et proponendi Vp

⁶ discendique Be

⁷ auctio Ca

⁸ -arum *BeMgPfTbTc; -orum Ca

⁹ limitata BdCbDaFbFcLjPaObOcOdOfPtTd; liminata BeCeDbEaEg(vel limata *add. ss*)Gc(vel lu *ss*)MgMqObPcPfPhPkPwQaQeSeVpWc; luminata (vel rimata vel limitata *add. ss*) Ca; limata Da²SbTc; limatu Pq?; limina ita PrVm; eliminata RaTb; liminita Vo

¹⁰ fit *ss* Pc; ita stet Vm

¹¹ beniter Be

119A¹

²*Non*³ *esse*⁴ *iudicandum donec utrinque*⁵ *sit peroratum*⁶

Nec litigantibus iudex prius sua velit⁷ sententia obviare, nisi⁸ quando⁹ iam peractis omnibus nichil habeant in questione quod proponant, et tamdiu actio

¹ *om.* QaVosm., with rubric as last line of preceding canon; *om.* AaLgMgWaWc; in AbAdBbBdBeCaCbCeDaDbEaEgFbFcGbGcKaLbLcLdLfLhLjLkLmLnMfMhMjMkMmMnMoMpMqOaObOcOdOeOfPaPcPdPfPhPkPqPrPtPwQaRaSbSdSeSgSkTbTcTdVmVoVpVqWbZaWBrant; after c 131 Ec

² Idem *add. Pf*, *om.* BdBeCaLdLfLjLmObOcOdPwTbTc

³ Non BdBeCaGcLdLfLjLmObOcOdPfPwTb; Nec EgTc

⁴ esse *BdBeEgOcOfPfTbTcVo; est CaLfOb

⁵ utrinque *BdEgPfTbVo; utrimque Be; utrumque CaCeLmTc

⁶ Non - per. (paratum Oa)

*BdBeCaCbCeEgFbFcGcLdLfLjLmOaObOcOdOeOfPfPrPwRaSeTbVmVoVp (BeCeFcOe in mg.); *om.* DaLc(running on from last c.)MqPaPcPk; Item Pt; as last sentence of prec. canon in Tc Vosm.

⁷ prius sua velit *BdCbFcGcLdLfLjLmMqOcOePfTcVmVo; prius velit sua BeCaLfPwRa; prius velit Ph; sua prius velit Tb

⁸ nisi BeCaPfTbTc; non Lf

⁹ ipsi *add.* BePh, ipse *add.* Tb, *om.* CaCbFcGcLdLfLjObOcPfPwTcVm

ventiletur quousque ad rei veritatem perveniatur. Frequenter interrogari oportet ne aliquid pretermissum forte remaneat quod annecti conveniat.

cf 4. 104 above, ID 6.317a] C 30 q 5 c 11b

119B¹

Ex concilio Moguntiensi²

In sancto concilio³ decretum est ut presbyteri suos plebesanos⁴ et accusare et testimoniare possint. Si autem neglexerint, sui gradus periculo subiacebunt
BD 16.7] C 2 q 7 c 7

¹ EdEgLgLh²Lk² (*both in marg. with tiemark*)MgQaTcWa *only*

² Ex conc. Moguntiensi cp. v (*om.*Mg) LhMg; Item Tc; *om.* Qa

³ sancto conc. LhQaTc; conc. sancto Mg

⁴ plebesanos LhMgQa; plebeianos Tc

120

¹Ex decretis² Fabiani pape Hilario episcopo missis³, cap. xxvii⁴

Si quis vero episcopus⁵ iudicem suspectum habuerit et viderit se ingravari⁶, libere sedem apostolicam appellet. [121] Appellantiem⁷ autem⁸ non debet afflictio ulla, aut⁹ detentionis iniuriare custodia, sed liceat appellatori vitiata causam appellationis remedio sublevare. [122] Liceat etiam in causis criminalibus appellare, nec vox appellandi denegetur ei quem in supplicio sententia destinarit¹⁰. [123] Pulsatus ante¹¹ suum iudicem¹² causam dicat, et non¹³ ante suum iudicem pulsatus si voluerit taceat, et¹⁴ ut¹⁵ pulsatis¹⁶ quotiens appellaverit¹⁷, inducie dentur, nec quemquam sententia¹⁸ non a suo iudice dicta constringat.

¹ (xii. *add.* Bd) De appellatione quo tempore et qua ratione debeat fieri et de pena male appellantium *add. in mg.* BdGaLj, *in text* La, Ut episcopus libere sedem appellet apostolicam si iudicem suspectum habuerit *add. in mg.* CaCeDaLn², Quibus causis appellari possit apostolica sedes *add.* Pa, Ut episcopus qui se senserit pregravari libere at absque ulla iniuria sedem apostolicam appellet, et ut nullus nisi a suo iudice iudicetur *add.* Td(mg.)Vo

² Ex decr. *BeCaOaPfTb; In decr. GcMgPrTc

³ missis BeCaCbGcOaPfTcTb; misso EaPw; *om.* Mq

⁴ Ex - xxvii (*om.* Da, xxviii Pc) BeCaCbDaGcMqPcPfPwSbTbTcVo; Hilario ep. missis xxvii cap. In decretis Fab. pape Eg(mg)Mg; Ex – misso Ea; *om.* Pa *with no break.* xi *add. in mg* Be²

⁵ episcopus *BeCaGcMqPfPwTcTbVo; *om.* EgMgVp

⁶ ingrav- CaMgPfPwTc; grav- Tb

⁷ -antem *BeCaMgOaPcPwVo; -atum GcMqPfTbTc

⁸ autem *CaEgMgPcPfPwTb; *om.* Tc

⁹ aut *Da²PfMgTbTc; *om.* Cada

¹⁰ -arit LjMgPfPwTb; -avit CaTc; -arat Gc

¹¹ ante CaLdLjMgPfPwTb; autem Tc

¹² vocet *add.* Tc, *om.* BeCaLjMgPfPwTb

¹³ non CaCeMgPfPhTc; qui Ce²Pa; *om.* Tb

¹⁴ nec Ca

¹⁵ ut BeDa²GcMqPcPrRaSbWc; *om.* CaDaMgOaTc

4L 1. 6 has all from Appellantem autem but begins var.; ID 5.261 (from BD as here) to destinavit; ID 6.323 (H 168) has Pulsatus - inducie dentur, but lacks end] + C 2 q 6 c 2, Palea, Appellantem – custodia; C 2 q 6 c 1, Liceat appellatori – sublevare; C 2 q 6, c 20, Liceat etiam – sententia destinaverit; C 3 q 6 c 3, Pulsatus ante – inducie dentur

¹⁶ pulsatus OaWc. si vol. tac. et (nec Ca, ut add. BeDa²GcMqPcPrRaSbWc) puls. (-atus OaWc, -ato Vp) BeCaDaGcHa²LjMgMqOaPc²PrRaSb²TcTd(mg.)VpWc; om. CeEaHaLdPaPcPfPtPwSbTbTdVo

¹⁷ -erit CaPfPwTbTcVo; -erint BeGcLjMgTc

¹⁸ corr. fr. -iam Ca

124

Ex decr' Iulii¹ pape orientalibus episcopis² missis, cap. xviii³

Ut omnes⁴ episcopi qui in quibusdam gravioribus pulsantur vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere apostolicam appellent⁵ sedem, atque ad eam⁶ quasi ad matrem confugiant, ut ab ea sicut semper fuit⁷ pie fulciantur, defendantur, et liberentur. [125] Item⁸. Placuit ut accusatus vel iudicatus a⁹ comprovincialibus¹⁰, in aliqua causa episcopus licenter appellet et adeat apostolice sedis pontificem, qui aut per se aut per vicarios suos eius retractari negotium¹¹ procuret. [126] Item¹². Si quis putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud¹³ primatem dioceseos, aut penes apostolice¹⁴ universalis ecclesie papam iudicetur.

ID 5.257, with omissions] C 2 q 6 c 5 to matrem confugiant; C 3 q 6 c 5a Accusatus vel iudicatus - procuret, then distinct; C 2 q 6 c 15, Si quis putaverit - end

¹ Sixti Da, add. ss Sb²

² Grato episcopo Da, add. ss Sb² [cf XP 5.21.1]

³ cap. xxvii Be; cap. xviii om. EaFbLnVp. De eodem add. PaVo

⁴ corr. fr. omnis Tc

⁵ corr. fr. -ant Ca

⁶ eam *CaPfTbTc; eandem Mg

⁷ fuit *BeCaLjMgPfPhPkPwVo; sit Tb; om. Tc

⁸ Item BeCaGcMgOaTbTc; om. *Pf. ex dictis Sixti pape add. Brant

⁹ a *CaMgTbTc; ac Pf

¹⁰ compr- *CaMgPfPhTc; pr- Tb

¹¹ ret. neg. CaMgPfPhTc; neg. ret. Tb

¹² Victor episcopus add. Brant; Victor ad Theophil. ep. 1 Migne

¹³ patriarcham aut add. Brant

¹⁴ et add. Tc, om. *CaLjMgPfPwTb

127

Excepta de¹ legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus, cap. xxxv²

Propter superfluam appellatorum licentiam, ne in retractandis vel³ revocandis sententiis, liberum habere arbitrium⁴ viderentur⁵, et tempora appellationis et pene constitute sunt, ut quicumque apud iudicem qui causam eius⁶ audivit appellare et ad alium iudicem provocare voluerit, infra quinque dies appellet, et in his ipsis quinque diebus⁷ ad iudicem ad quem provocaverit sine aliqua dissimulatione perveniat, et ipse dies in quo accepit litteras in his quinque diebus specialiter computetur⁸. Quod si longius iter sit, exceptis his⁹ quinque diebus, spatium dierum¹⁰ quo iter agi possit, computetur.

ID 5.281] C 2 q 6 c 22, of which much from ad iudicem ad was a later addn

¹ Excepta de BdBeCaDaGcMgMqPfTbVo; Excerpta de CbMq²Ra; Ex decretis et PcTcWc

² De eodem. De temporibus appellationis *add.* Pa, De eadem re *add.* Vo

³ vel *BeCaOaPfPwTbVo; vel in GcMg; et Tc

⁴ hab. arb. *CaMgPfPhTc; arb. hab. Tb

⁵ -erentur *CaMgPfPhTc; -entur Tb

⁶ qui causam eius *repeated and canc.* Pc

⁷ quinque diebus *BeGcMgPfTb; diebus quinque CaTc

⁸ -etur *CaMgPfPwTb; -et Tc

⁹ his *CaMgPfPwTb; *om.* Tc

¹⁰ in *add.* Tc, *om.* *CaLdMgPfPwTb

128

¹Cap. xxxvi²

Ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatione cogniturus est littere dimissorie dirigantur, que³ vulgo epistola⁴ appellatur⁵, quarum postulatio et acceptio intra quintum diem ex officio facienda⁶ est.⁷ Ista iam superius sub titulo de cautionibus et penis appellationum interpretata est⁸. Qui intra tempora prestituta dimissorias⁹ non postulaverint vel acceperint, vel reddiderint, rescriptione¹⁰ ab agendo submoveantur, et penam appellationis ferre cogantur¹¹.

¹ De legibus Theodosianis quas interpretatur Paulus *add. in mg.* Bd², Item de tempore et de pena appellationis *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² Cap. xxxvi EaFbGcPcPrTc; xxxvi cap. BdBeCaCeMqOaPaPtSbTbVo; xxvi cap. DaRa; cap. xxxv Mg; Item cap. xxxvi Pf; xxxv cap. Vp; *om. with no break* Wc

³ que *BeCaMgTb; quod GcPfTc

⁴ -ola *GcPfMgTbTc; -ole Ca

⁵ appellatur *GcMgPcPfPwTbVo; appellantur BeCaPc; dicitur Tc

⁶ facienda *BePfMgTbTcVo; finienda CaDa; vel fini *add. ss* Mg

⁷ Interpretatio Pauli *add. in mg.* Sb²

⁸ est *CaMgPfPwTb; sunt Tc

⁹ *corr. fr.* -arias Mg

ID 5.282] C 2 q 6 c 24

¹⁰ resc- *MgPfTbTc; presc- Ca

¹¹ -antur BeMgPfTcVo; -entur OaPwTb

129

xxvii cap.¹

Quicumque non confidentia² iuste cause sed causa afferende more, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur³ appellare voluerit, huiusmodi appellationes non recipiuntur.

ID 5.283] C 2 q 6 c 25

¹ xxvii cap. BdCaCeDaFbOaPcPtRaTb; Cap. xxviii Be; Cap. xxxvii GcPaPrWc; Cap. xxxvi Mg; Item cap. xxvii Pf; xxvi (*p.c*) cap. Sb; Cap. xxvii Tc; xxvii Vo

Que appellatione^a non recipiuntur *add.* Pa, De eodem *add.* Vo

² -identia *BeCaMgPwTbTc; vel du *add. ss* Mg; -idutia PfQa

³ add- *BeCaGcMqPfVo; abd- MgOaPwTbTc

130

[Item. cap. xxx¹]

Quotiens post auditam causam iudicem² possessor appellat fructus possessionis de qua agitur, dum sequende³ audientie eventus dubium⁴ est, merito sequestrantur. Nam si petitor appellaverit hoc⁵ ab eo non potest postulari, quia non potest sequestrari quod non habet. Si propter⁶ predia urbana vel mancipia⁷ appellatur, possessiones⁸ eorum vel mercedes, vel vectura⁹, etiamsi de navi¹⁰ agatur, deponi solent.

ID 5.284] C 2 q 6 c 26

¹ Item cap. xxx Pf; xxxvi cap. Ld; cp. xxv Pa; xxxviii Pt (*cf IDm*); cap. xxvii Sb; De eodem Vo; *no inscr.* BdBeCaCeDaEaFbGcMgMqOaPcPkPrPwTcTbVpWc

De pena male appellancium *add.* Pa

² iudicem PfMgTbTc; a (*ss* Sb) iudice CaSb

³ -ende *CaPfTbTc; -ente Mg

⁴ -ium PfPrPwTbVo; -ius BeCaMgPf²Tc; Gc *obsc. corr.*

⁵ hoc *CaMgPfPwTb; hic Tc

⁶ Si propter *PfMgTbTc; Super Ca

⁷ vel iumenta *add. Brant, om.* *BeCaMgMhMjMkMmPdPfPwRaTbTcVoWc

⁸ Corr. fr. passionis Mq²

⁹ vel vectura CaDaLdMgMhRaSbTcTdVp; vel vecturam Bd; vectura BeMkPtTb; in venturam Ce; victura EaMqPwVo; et vecturam Gc; venturam Lj; et vectura Mj; ventura Mm; in vecturam Pa; eorum victura Pf; victuram Ph; meturam PrVm

¹⁰ navi *BeCaCeDaLdMfMhPaPfPhPkRaTb; navi manu

BdEaGcLjMgMkMmMoMqPcPdPqPrPtPwSbTdVmVoVpWc; manu Fb; navi si de manu MjTc

131

¹Cap². xxxviii³

Omnimodo puniendum est quotiens iniusta appellatio pronuntiatur. Sumptus⁴ quos dum⁵ sequeretur adversarius impendit, reddere cogatur, non simplos, sed⁶ quadruplos.

ID 5.285] C 2 q 6 c 27

¹ Quod puniendi sunt qui iniuste appellant et sumptus quos adversarii expendunt reddere debeant *add.* in mg. CaDaLn², De eodem *add.* PaVo

² Cap. CaGcMgTcWc; Item cap. Pf; *om.* MqOaRaTbVp

³ xxxviii CaEaGcLjMgMqOaPfPwTbVpWc; xxxviii cap. Be; *no inscr.* LdVo; xxviii PkRa; Ex concil' Hispalensi cap. ix Pt; xxviii Tc. xiii in mg. Be²

⁴ igitur *add.* Pf, *om.* *CaMgPwTbTc

⁵ quos dum *CaPfTbTc; quosdam Mg

⁶ vel aut *add.* in mg. Ra²

132

Ex concilio Spalensi, cap. viiii¹

Iudices autem² episcopos³ quos⁴ communi consensu⁵ elegerint, non liceat quemquam provocare, et quisquis probatus fuerit pro contumacia nolle obtemperare iudicibus⁶, cum hoc prime sedis episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet episcoporum donec obtemperet.

4L 4.88; ID 6.365 var. close to Pt below] C 2 q 6 c 33, widely var, to non liceat provocari; +C 2 q 6 c 19, from Quisquis probatus to end

¹ Ex - viiii (viii Be) BeCaCbGcLdLnMgMqPfPkPrRaTbWc; Ex conc. Milevitano cap. xxiiii (xxv Pt) DaPtSb; Ex conc. Spal. EaPc; Ex Spalensi concilio, cap. viiii LjPw; Spalensi concilio Tc; Ex conc. Affricano (*corr. fr.* Exspalensi) cp. viiii Td; Ex concilio Africano cp. xi Vo [*cf Conspectus*]; Ex concilio Planensi Vp

Quod non liceat quemquam provocare episcopos iudices communi consensu electos *add.* Pa, A iuditibus quos communis consensus elegerit non esse provocandum *add.* Vo

² autem PaPfTbVo; ante DaMgTc

³ Iud. aut. ep. LdLjMqPfPhPwTbVo; Iud. ante ep. CaDaGcMgPkQaRaTcWc; A iudicibus autem episcopis Pt; [Iudicibus autem *Brant*; A iudicibus autem *Vosm.*

⁴ *om.* Vo

⁵ consensu Be²GcMgMqPfTcTbVo; sensu Be; assensu CaDaPw; vel as *add.* ss Mg

⁶ iud- MgPfTbTc; ind- Ca

133

Ex concilio Cartaginensi III¹, cap. x²

Placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ubi est maior³ auctoritas fuerit provocatum, non eis obsit quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint⁴ vel inimico animo iudicasse, vel aliqua cupiditate aut gratia depravati⁵. Sane si ex⁶ consensu partium iudices electi fuerint, etiam a pauciori numero quam⁷ constitutum est, non liceat provocari.

4L 4.83; ID 6.363, sl. var.] C 2 q 6 c 37 beginning Hoc etiam placuit to depravati

¹ Ex - III BeCaGcLjLdMgOaPfPkPwTbVo; Ex – Cart. EaTc

² cap. x *BeCaGcMgOaPfTbTcVo; cap. ix CbLj; om. Ea; no insc. Wc

Quomodo non oberit minoribus iudicibus ecclesiasticis si provocatum erit ad maiores add. Pa, Ut si iudicum soluta fuerit sententia, non eis obsit, nisi victi fuerint sponte iudicasse prave add. Vo

³ est maior *CaMgPfTb; maior est Tc

⁴ -uerint CaMgPfTb; -erint Tc

⁵ -ati BeCaGcMgPfPh; -ari TbTc

⁶ ex *CaMgTbTc; om. Pf

⁷ quam *MgPfTbTc; qui Ca

134

In decr' Victoris pape¹, cap. i²

Quoniam³ quanquam⁴ a comprovincialibus episcopis accusati causam pontificis scrutari liceat, non tamen definire, inconsulto Romano pontifice, permissum est⁵.

ID 5.244 med.] C 3 q 5 c 5b

¹ pape TcTb; om. BeCaEaGcMgOaPcPfPhPrPw

² cap. i om. Ea

Qualiter liceat provincialibus episcopis diffinire causam pontificis add. Pa, Non licere causam accusati episcopi diffiniri inconsulto Romano pontifice add. Vo

³ Quoniam *BeCaCeDaEaGcMgMqOaPfPkPtPwTbTdVo; Quamquam Py; om. CbLjPaPcRaTc

⁴ Quandam Pa

⁵ perm. est] scrutari Pt

135

In decr' Zepherini, cap. i¹

Zepherinus Romane urbis archiepiscopus² omnibus episcopis. Patriarche vel primates accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam proferant finitivam³

¹ cap. i BeCaGcMgPfPwTbVo; insc. in mg. Mq³; cap. iii PkTc; om Ea. De eodem add. PaVo

² archiep- CaMgPfPkPwTb; ep- Tc

³ finitivam CaMgPfPhPwTc; om. Tb

quam apostolica fuerint fulti auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes et regulariter examinatos convincatur⁴ testes. Qui nimirum testes minori non sint⁵ numero quam illi discipuli fuerunt quos Dominus⁶ ad⁷ adiumentum apostolorum elegit⁸, id est lxxii⁹.

4L 1.84; ID 5.245a]

⁴ -atur CaPfTbTc; -ant Mg

⁵ sint MgPfTbTc; sunt Ca

⁶ Dominus MgPfTbTc; Deus Ca; om. Sb

⁷ ad BeCaMgPaPfPhPwSbTcVo; om. PkTb

⁸ ap. el. CaFbMgPaPfPkSbTc; el. ap. BdLj

⁹ quos Dominus - lxxii om. Brant. id est lxxii BdCbCe(corr. fr. Idem item)DaEaMg²OaPaPcPfPhPkPqPtRa²SbTcVoWc; id est lxxiiii Mq²; id est lxx PwVp; id est lxxii Td(mg.); om. BeCaFbGcMgMqPrRaTbTdVm

136

¹Eleuterius papa XII² loco succedens³ Petro apostolo⁴ in⁵ primo decretali⁶

De accusationibus ergo clericorum de quibus consulti sumus, quia omnes eorum accusationes difficile est ad sedem apostolicam deferri, finitiva⁷ episcoporum tantum⁸ iudicia huc deferantur, et huius sancte sedis auctoritate finiantur⁹, sicut ab apostolis eorumque successoribus multorum consensu episcoporum iam definitum est. Nec in eorum ecclesiis alii aut preponantur aut ordinentur antequam hic eorum iuste¹⁰ terminentur negotia. Quoniam quamvis liceat apud provinciales¹¹ et metropolitanos atque¹² primates eorum ventilare accusationes vel criminationes, non tamen licet definire secus quam predictum est. Reliquorum vero clericorum apud provinciales¹³ et metropolitanos et primates et ventilare et iuste finire licet.

ID 6.316a, cf 5.2A] C 3 q 6 c 7b, from Quamvis liceat, is fuller

¹ Incipit liber v add. Mh mg, Mk in text, Hic incipit quinta pars huius libri in mg. Pq

² El. papa XII (XXII Ce) *BeCaCeEaLjMgPwTbTc; om. Pk

³ loco succ. *CaCeLjMgPwTb; a PaPtWc; succ. loco Tc

⁴ om. PaWc; loco succ. Petro ap. om. Mq. Incipit liber quintus add. in mg. Mq³

⁵ in *CaMgTbTc; om. Lj

⁶ -tali *PfTb; -to Mg; dec' BeCaTc; in prim. dec. om. Ea; XII – decr. om. Lc.

Ubi debeant diffiniri iudicia episcoporum^a et ubi reliquorum episcoporum add. Pa, De eodem et quod in ecclesiis eorum interim nullum licet preponi, et quod reliquorum clericorum accusationes apud metropolitanos possunt diffiniri add. Vo

⁷ finitiva *CaLjMgPfPwTb; finitiva GcTc

⁸ episc. tantum BeCaGcOaPfPhVo; episc. tamen Mg; tamen epis. Tb; tantum epis. Tc

⁹ et huius - finiantur *BeCaLjMgPfPwTbTcVoBrant; om. Migne

¹⁰ iusiuste Tb

¹¹ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- GcTc

¹² atque *BeGcMgTbTc; et CaLjPfPwVo

¹³ pro- *CaLjMgPfPwTb; compro- Tc

Explicit liber quartus¹

¹ Expl. lib. quartus BdCaDbEaFbHaLhObOcOdOfPfPwQeSbSITbTdVo; Quarta pars explicit Lj; Explicit quarta pars et liber octavus Pa; Expl. quarta pars Pd; Expl. pars quarta Pt; *om.* BbBeCeDaGcLfLgMfMgMhMjMkMmMoMqOaOePcPdPhPqPrRaSeSgTcVpVq. Require retro *in mg.* Lf